

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ

**Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары
Шоғырландырылған қаржылық есептілік және
Тәуелсіз аудитордың есебі
31 желтоқсан 2019 ж.**

Мазмұны

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1-2
Пайда немесе шығын және басқа жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есеп	3
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	4
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	5-6

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР:

1 Самұрық-Энерго тобы және оның қызметі	7
2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері	7
3 Жаңа есепке алу ережелері	27
4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар	29
5 Сегменттер бойынша ақпарат	37
6 Байланысты тараптардың есептері мен операциялары	41
7 Негізгі құралдар	45
8 Материалдық емес активтер	46
9 Пайдалану және жалдау міндеттемелері түріндегі активтер	47
10 Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар	48
11 Өзге ұзақ мерзімді активтер	49
12 Тауар-материалдық қорлар	50
13 Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және басқа дебиторлық берешек	51
14 Өзге қысқа мерзімді активтер	52
15 Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	53
16 Капитал	53
17 Күл шығарындыларын жоюға арналған резерв	54
18 Қарыздар	54
19 Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	63
20 Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек	64
21 Түсім	64
22 Сатудың өзіндік құны	65
23 Іске асыру шығындары	65
24 Жалпы және әкімшілік шығындар	65
25 Өзге табыстар/(шығындар)	66
26 Қаржылық табыстар	66
27 Қаржылық шығындар	66
28 Табыс салығы бойынша шығындар	67
29 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер	70
30 Бақыланбайтын үлес	73
31 Негізгі еншілес, қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындар	74
32 Қаржылық тәуекелдерді басқару	75
33 Әділ құн туралы ақпаратты ашу	84
34 Есептік кезеңнен кейінгі оқиғалар	86
35 2019 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есепсаясаты	86
36 Ақцияға тиесілі пайда/(шығын)	87

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ АКЦИОНЕРІНЕ ЖӘНЕ ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІНЕ

Біздің Пікіріміз

Біздің пікірімізше, шоғырландырылған қаржылық есептілік «Самұрық-Энерго» АҚ (бұдан әрі «Компания») және оның еншілес ұйымдарының (бірлесіп «Топ» деп аталады) 2019 жылдың 31 желтоқсандағы шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі олардың қаржылық нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХКЕС) сәйкес барлық маңызды жақтарынан анық көрсетеді.

Аудит тақырыбы

Біз Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігіне аудит жүргіздік, ол келесілерді қамтиды:

- 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі пайда немесе шығын және басқа жиынтық кірістер туралы шоғырландырылған есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп;
- есеп саясатының негізгі ережелеріне және басқа да түсіндірме ақпаратты қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ескертулер.

Пікір білдіру үшін негіз

Біз аудитті халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік (ХАС). Осы стандарттарға сәйкес Біздің жауапкершілігіміз «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі» бөлімінде төменде сипатталған.

Біз алған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негізді қамтамасыз ету үшін жеткілікті және тиісті болып табылады деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз халықаралық бухгалтерлер этика стандарттары Кеңесінің профессионалды бухгалтерлер этика Кодексіне (ХБЭСК) сәйкес Топқа тәуелсізбіз. Біз ХБЭСК Кодексіне сәйкес өзге этикалық міндеттерді орындадық.

Біздің аудит тәсіліміз

Қысқаша шолу

- Жалпы Топтың маңыздылығы: 2,200,000 мың теңге, 2019 жылдың 31 желтоқсанымен аяқталған жылдық табыстың 0.9% құрайды.
- Біз Компанияға және оның Қазақстан аумағында орналасқан еншілес кәсіпорындары мен 2 бірлескен кәсіпорынына аудиторлық рәсімдер жүргіздік.
- Біздің аудиттың көлемі барлық активтердің 94%, жалпы түсімнің 97%-ын және Топтың таза пайдасының абсолюттік мөлшерінің 94% қамтыды.
- «Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС (ЕГРЭС-1) негізгі құралдарының және материалдық емес активтердің құнсыздануы;
- «Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» (ЕГРЭС-2) бірлескен кәсіпорнына салынған инвестицияның құнсыздануы.

Біздің аудит методологиямыз маңыздылықты анықтау және шоғырландырылған қаржылық есептің маңызды бұрмалануының тәуекелдерін бағалауын қамтиды. Атап айтқанда, біз қай жерлерде басшылық субъективті пайымдау жасағанын талдадық, мысалы, жорамалдар мен табиғатына байланысты белгісіз болашақтағы оқиғаларды талдауды талап ететін маңызды бухгалтерлік бағалауларды. Біз сондай-ақ басшылықтың ішкі бақылауларды елемей тәуекелін қарастырдық, соның ішінде, басқа да мәселелермен қатар, алаяқтықпен туындалған елеулі бұрмалау қауіп белгілерінің барлығын бағаладық.

Маңыздылық

Аудит көлемін анықтауға маңыздылықты қолдануымыз септігін тигізді. Аудит қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаулардың болмауына жеткілікті сенімділік алу үшін жобаланған. Бұрмалау алаяқтық немесе қателіктер салдарынан туындауы мүмкін. Олар маңызды болып саналады, егер жеке немесе жиынтығында, олар шоғырландырылған қаржылық есептілігі негізінде қабылданған пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне ықпал етуіне негіз бар деп күтілсе.

Біз өзіміздің кәсіби пікірімізге сүйене отырып, маңыздылық үшін қажет төмендегі кестеде көрсетілгендей белгілі бір сандық мөлшердегі шектер орнаттық, соның ішінде тұтастай алғанда шоғырландырылған қаржы есептілігі үшін жалпы топтық маңыздылық үшін. Осы мөлшерлердің арқасында, және де сапалы факторларды есепке ала отырып, біз аудиттің көлемін, түрін, мерзімін және біздің аудиторлық шаралардың ауқымын анықтадық, сондай-ақ бұрмалаулардың жеке немесе жиынтығында шоғырландырылған қаржылық есепке тигізетін септігін бағаладық, тұтастай алғанда.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ (жалғасы)

3 - бет

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің деңгейіндегі маңыздылық 2019 жылға 2,200,000 мың теңге

Берілген деңгей қалай анықталды Табыстың 0.9%

Маңыздылық белгілерін қолдану негіздері Біз базалық көрсеткіш ретінде табысты таңдадық. Біз салық салынғанға дейінгі пайданы оның ауытқуына байланысты қолданған жоқпыз. Оның орнына біз көп өзгеріске ұшырамайтын және Топтың қызметінің нәтижесін бағалау мақсатында Акционердің қолданатын табыс көрсеткішін қолдандық. Біз табыс көрсеткіші шоғырландырылған қаржылық есептіліктің пайдаланушылары қолданатын көпшілік мақұлдаған бағдарлық көрсеткіш болып табылады деп сенеміз.

Біз табыстың 0.9% тең болатын маңыздылықты орнаттық. Біздің кәсіби пікіріміз бойынша бұл маңыздылық қолайлы сандық шектемелер ауқымына кіреді.

Аудиттің негізгі мәселелері

Негізгі аудит мәселелері, біздің кәсіби пікіріміз бойынша, ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілікке жүргізілген аудит үшін маңызды деп есептелінетін мәселелер болып табылады. Біз бұл мәселелерді шоғырландырылған қаржылық есептілікке жүргізілген аудит мәтінінде біртұтас алып қарастырдық, және бұл мәселелерге байланысты бөлек пікір білдірмейміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Негізгі аудит мәселелері бойынша қандай аудиторлық рәсімдер орындалды

ЕГРЭС-1 негізгі құралдарының және материалдық емес активтердің құнсыздануы Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің №4 ескертуін қараңыз

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басшылық қаржылық емес активтердің құнсыздану индикаторларын талдау негізінде тарифтерді реттейтін заңнамадағы өзгерістер активтердің құнсыздану ықтималдығының факторы болып табылады деген қорытындыға келді.

Біз Топтың негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің құнсыздануына, олардың маңыздылығын ескере отырып оларға ерекше назар аудардық, сондай-ақ осыған байланысты, басшылықтың негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің пайдалану құндылығын бағалау күрделі мәселе болып табылады, себебі, ол Топтың болашақ нарықтық және экономикалық жағдайы мен қаржы-шаруашылық қызметінің нәтижелеріне қатысты елеулі пайымдаулар мен бағалауларды қолдануға негізделген.

Топ басшылығы тәуелсіз сарапшылармен біріге отыра ЕГРЭС-1-дің негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануын тексерді.

Біз қаржылық емес активтердің құнсыздануының тексеру үшін басшылық жалдаған тәуелсіз сарапшылардың қолданылған моделін алып, тексеріп және бағалап, сондай-ақ оның әдістемесін және негізгі пайымдауларын бағаладық, және оның бюджеттер мен бизнес-жоспарларға, сыртқы ақпараттарға және біздің сараптамаға сәйкестігін, саланың ерекшелігін назарға ескере отырып тексердік. Құнсыздануды бағалау үшін пайдаланылған жорамалдар мен әдіснамаларға қатысты қорытынды жасау үшін біз өз сарапшыларымызды тарттық.

Басшылықтың негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануын бағалауына қатысты біз төмендегідей шараларды атқардық:

- басшылық жалдаған тәуелсіз сарапшылардың құзыреттілігін, біліктілігін, тәжірибесін және объективтілігін бағалау;
- басқа топтардан дербес ақша қаражатының ағындарын тудыратын анықталатын активтер топтарын анықтауды талдау;
- тексеру жүргізу барысындағы басшылықтың негізгі пайымдауларының нақтылығы мен орындылығын тексеру;
- «Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің қорытындысын талдау;
- модельдердің басқа да кіріс мәліметтерін

Аудиттің негізгі мәселелері

Негізгі аудит мәселелері бойынша қандай аудиторлық рәсімдер орындалды

және оларды растайтын құжаттармен салыстыру, соның ішінде Даму Жоспары және Даму Жоспардың іс жүзіндегі нәтижелерімен салыстыру сияқты, егер олар орынды деп танылған жағдайда;

- құнсыздануға тексеруді бағалау мақсатында басшылықпен бірқатар сұхбаттарды жүргізу;
- өткен жылдың болжамымен салыстырғанда өткен жылдағы нақты көрсеткіштерді бағалау;
- негізгі жорамалдардың негіздемелі мүмкін өзгерістерінің ықпал етуін қарастыру.

Біз сондай-ақ ХҚЕС (IAS) 36 «Активтердің құнсыздануы» сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептің 4-ескертпесіндегі ақпараттың ашылуының жеткіліктілігіне назар салдық.

*ЕГРЭС–2-ге жасалған инвестицияның құнсыздануы.**Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің №4 ескертудің қараңыз*

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басшылық жүргізілген құнсыздану индикаторына жасалған талдау нәтижесінде тарифтерді реттейтін заңнамадағы өзгерістер қаржылық емес активтердің құнсыздану ықтималдығының факторы болып табылады деген қорытындыға келді.

2019 жылдың 31 желтоқсанына Топтың ЕГРЭС-2-ге жасалған инвестициясының баланстық құны 17,787,425 мың теңгені құрайды.

Біз осы инвестицияның құнсыздану мөлшерінің маңыздылығы мен оның өтелетін сомасын бағалау үдерісінің күрделілігін ескере отырып бұл сұраққа ерекше назар аудардық.

Біз компонент аудиторының жұмыс құжаттамасына шолу жасап, онымен ЕГРЭС–2-нің негізгі құралдарын құнсыздану тексеру моделінде басшылық қолданған әдіснамасы мен негізгі жорамалдарын талқыладық. Біз негізгі жорамалдардың біздің ЕГРЭС–2 операциялары туралы негізгі түсініктерімізге қаншалықты сәйкес келетінін бағаладық.

Сонымен қатар, біз Топтың басшылығымен және Аудит Комитетімен аталған инвестицияға қатысты болашақ жоспарларды талқыладық.

Біз сондай-ақ ХҚЕС (IAS) 36 «Активтердің құнсыздануы» сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептің 4-ескертпесіндегі ақпараттың ашылуының жеткіліктілігіне назар салдық.

Топ аудитінің көлемін анықтау

Біз аудит көлемін шоғырландырылған қаржылық есептілікке тұтастай Топтың құрылымын есепке ала отырып, және Топ қолданатын есептік процесстер мен бақылау құралдарын, сондай-ақ, Топ қызмет ететін саланың ерекшелігін есепке ала отырып, өз пікірімізді білдіру үшін жеткілікті жұмыс көлемін орындай алатындай анықтадық.

Топтық аудитке жалпы тәсілді айқындаған кезде біз өзіміз, топтық аудитор ретінде жасайтын немесе нұсқаулықтарға сәйкес жұмыс істейтін басқа да аудиторлық фирмаларды қоса алғанда компоненттік аудиторлар жасайтын жұмыстың түрін анықтадық. Жұмыстарды компонент аудиторлары жүзеге асырған жағдайда, біз тұтастай алғанда Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесі туралы пікірімізді білдіруге негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер алынған деп тұжырымдау үшін осы компоненттердің аудитіне қатысуымыздың қажетті деңгейін анықтадық.

Топтың активтері мен операциялары 21 субъект (компонент) бойынша бөлінген, оның ішінде бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялар бар. Солардың ішінен біз 8-ін маңызды компонент деп таптық, құрамында Компания және оның 5 еншілес компаниясы мен 2 бірлескен кәсіпорын бар.

7 маңызды компонентерге біз немесе өзге тәуілсіз аудиторлар Топ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін пайдаланатын компоненттердің қаржылық ақпаратын толық тексердік.

Біз өзге аудиторлардың жасаған жұмыс құжаттамасына шолу жасап, олармен негізгі жорамалдарды және әдіснамаларды талқылап, олардың СМЭСБ Кодексі талаптарына сәйкес тәуелсіздігіне растау алдық. Сондай-ақ, біз негізгі аудит мәселелерін басшылықпен және Аудит Комитетімен талқыладық.

Топтың өзге компанияларын біз маңызды емес деп танып, олардың ең маңызды деп танылған қаржылық есептіліктің қатарларына аудиторлық рәсімдер мен жалпы аналитикалық рәсімдер жүргіздік.

Жалпы, біз жүргізген аудиттің көлемі Топтың барлық активтерінің 94%-ын, жалпы түсімнің 97%-дан көбін және таза пайданың абсолюттік мөлшерінің 94%-ын қамтыды. Жоғарыда айтылған біз жүргізген рәсімдер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қатысты жеткілікті әрі тиісті дәлелдерді алуға және біздің аудиторлық қорытындының негізін қамтамасыз етуге мүмкіндік берді.

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есепті қамтиды, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен оған тәуелсіз аудитордың қорытындысын қамтымайды. Бұл есеп, шамамен, біздің аудиторлық қорытындының күнінен соң бізге берілетін болады.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілік бойынша пікіріміз өзге ақпараты қамтымайды, және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір формада сенімділік білдіретін қорытынды жасамаймыз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке жүргізілген аудитке байланысты, біздің міндетіміз жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратты алған кезде, онымен танысып, және өзге ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есеп немесе біз аудит барысында алған біліміміз арасында маңызды келіспеушіліктердің бар болуы туралы, және өзге ақпараттың басқа мүмкін маңызды бұрмалаулары бар болуы туралы сұрақтарды қарастыру болып табылады.

Егер жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратпен танысу барысында, оның маңызды бұрмалауы бар туралы қорытындыға келсек, біз корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға айтуға міндеттіміз.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты адамдардың шоғырландырылған қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есептіліктің Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес жасалуына және дұрыс ұсынылуына, басшылықтың қаржылық есептілікті дайындауға қажетті деп санайтын ішкі бақылауына және алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан айтарлықтай бұрмаланбауына жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті даярлай отырып, басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыруға қабілеттілігін бағалауға, қызметтің үздіксіздігіне қатысты тиісті жағдайлардағы мәліметтерді ашуға, және есептіліктің қызметтің үздіксіздігі жорамалының негізінде жасалуына жауапкершілік алады, басшылық Топты жоюға, қызметін тоқтатуға ниеттенген жағдайды, немесе қызметті тоқтату мен жоюдан басқа нақты қандай да бір балама болмаған жағдайларды қоспағанда.

Корпоративтік басқаруға жауапты адамдар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау процессін қадағалауға жауапкершілік алады.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз тұтастай алғанда шоғырландырылған қаржылық есептілікте алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан туындайтын елеулі бұрмалаулардың жоқ екендігі туралы сапалы кепілділікті алу, және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық қорытындыны шығару болып табылады. Сапалы кепілділік дегеніміз, жоғары деңгейдегі кепілділікті білдіреді, бірақ ХАС-на сәйкес жүргізілген аудит маңызды бұрмалаулардың бар болған жағдайында, оларды әрқашан анықтайтындығына кепілдік болып саналмайды. Бұрмалаулар алақол әрекеттер мен қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін, және егер олар, жеке немесе тұтастай қолданушылардың осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне айтарлықтай ықпалын тигізеді деп негізді болжауға болатын болса, маңызды болып есептелінеді.

ХАС-на тиісті жүргізілетін аудит барысында, біз кәсіби пікір қолданып, кәсіби күдікшілдікті сақтаймыз. Бұдан басқа, біз төмендегілерді орындаймыз:

- алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі айтарлықтай бұрмалаулардың тәуекелдерін айқындаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді жобалаймыз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіру үшін, жеткілікті әрі тиісті аудиторлық дәлелдерді аламыз. Алақол әрекеттердің салдарынан болған елеулі бұрмалаулардың тәуекелі, қателіктердің салдарынан болған елеулі бұрмалаулардың тәуекелінен жоғарырақ, себебі, алақол әрекеттерге келісу, жалғандық, қасақана жіберу, ақпаратты бұрмаланған күйінде беру немесе ішкі бақылауды айналып өтетін іс-әрекеттер жатады;

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ (жалғасы)

8 - бет

- тиісті жағдайларға қатысты аудиторлық рәсімдерді жобалау мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесіне түсінік аламыз, бірақ Топтың ішкі бақылауының тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес;
- қолданылған есеп саясатының орындылығын, басшылық дайындаған тиісті ақпараттың ашылуы мен бухгалтерлік бағалардың негізділігін бағалаймыз;
- басшылықтың үздіксіз қызмет туралы жорамалдың қолданылуының орындылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілеттілігіне елеулі күмәндар тудыратын оқиғалар мен жағдайларға байланысты маңызды белгісіздіктердің бар болуы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біздің қорытындыда маңызды белгісіздік болған жағдайда, біз өз қорытындымызда шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі тиісті ақпараттың ашылуына назар аудару керекпіз, егер ондай ақпараттың ашылуы орынсыз болған жағдайда, біз өз пікірімізді өзгерту керекпіз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық қорытындының шығарылу күніне дейінгі жиналған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, одан кейін болатын оқиғалар немесе шарттар Топтың қызметінің үздіксіздік қабілеттілігін тоқтатуына әкеп соқтыруы мүмкін;
- жалпы ұсынылуына, құрылымы мен мазмұнына, ақпараттың ашылуына, және де негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды осы шоғырландырылған қаржы есептілікте дұрыс ұсынылғанына баға береміз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірімізді білдіру үшін, Топқа кіретін ұйымдар немесе кәсіпкерлік қызметтердің қаржылық ақпараттарына қатысты жеткілікті аудиторлық дәлелдемелерді алу. Біз Топ аудитінің басқаруына, бақылауына және жүргізілуіне жауап береміз. Біз өз пікірімізге толықтай жауапкершілік аламыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты адамдармен өзара ақпараттық қатынастар жасаймыз, оларға өзге ақпараттан бөлек, жоспарланған аудиттің көлемі мен мерзімдерін, сондай ақ, аудит нәтижелерінен туындаған маңызды қорытындылар туралы, оның ішінде, аудит барысында айқындалған ішкі бақылаудың маңызды жетіспеушіліктері туралы мәлімет береміз.

Біз сондай-ақ, корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды ұстанғанымыз туралы хабарлаймыз, және аудитордың тәуелсіздігіне ықпал етуіне негізі бар деп санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге сұрақтар туралы, және қажет болған жағдайда, тиісті сақтық шаралары туралы мәлімдейміз.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ (жалғасы)

9 - бет

Корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға берілген мәліметтердің ішінен, біз ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті үшін маңызды болып саналатындарын анықтаймыз және сондықтан олар аудиттің негізгі мәселелері болып есептеледі. Бұл мәселелерді өз қорытындымызда баяндаймыз, келесі жағдайлардан басқа кездерде: жария етуге заңды түрде немесе нормативтік актпен тыйым салынғанда, немесе сирек жағдайларда біз бұл ақпараттың біздің қорытындымызда хабарлануының қажет емес жағдайларда, өйткені бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудың қоғамдық маңызы бар пайдасынан асып кетеді.

PricewaterhouseCoopers LLP

2020 жылғы 26 ақпан
Алматы, Қазақстан

Бекітілді және қол қойылды:

Дана Инкарбекова
«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС
Басқарушы директоры

(Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің
1999 жылғы 21 қазандағы №0000005
Бас мемлекеттік лицензиясы)

Аудитор-орындаушы
(2000 жылғы 18 қаңтарындағы №0000492
Аудитордың Квалификациялық куәлігі)

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп

Қазақстандық мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)	1 қаңтар 2018 ж. (қайта есептелді*)
АКТИВТЕР				
Ұзақ мерзімді активтер				
Негізгі құралдар	7	752,989,264	771,934,237	780,661,534
Инвестициялық меншік		350,401	428,734	531,852
Барлау активтері		-	-	14,086,775
Материалдық емес активтер	8	3,691,945	4,767,633	3,799,095
Пайдалану құқығы түріндегі актив	3, 9	2,850,017	-	-
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардағы инвестициялар	10	54,143,504	55,860,500	52,888,220
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	11	4,597,856	14,904,942	18,572,328
Ұзақ мерзімді активтер жиыны		818,622,987	847,896,046	870,539,804
Қысқа мерзімді активтер				
Тауар-материалдық қорлар	12	10,572,869	9,378,118	9,050,364
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және өзге де дебиторлық берешек	13	28,923,422	23,913,414	23,514,698
Өзге де қысқа мерзімді активтер	14	17,687,371	93,677,296	18,451,046
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1,403,568	1,268,014	1,432,148
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	15	12,007,037	13,624,165	32,657,822
Қысқа мерзімді активтер жиыны		70,594,267	141,861,007	85,106,078
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		889,217,254	989,757,053	955,645,882

2020 жылдың 26 ақпанында басшылықтың атынан қол қойылды.

Рыскулов Айдар Қайратұлы
 Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы
 директор

Төлекова Сәуле Бекзадақызы
 «Бухгалтерлік және Салық Есебі» – Бас
 бухгалтер

* -салыстырмалы ақпарат тоқтатылған қызметтен аударымдар нәтижелерін көрсету үшін қайта есептелді (2- ескертпе).

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп

Қазақстандық мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)	1 қаңтар 2018 ж. (қайта есептелді*)
КАПИТАЛ				
Акционерлік капитал	16	373,314,888	373,314,888	373,314,888
Өзге резервтегі капитал	16	127,357,014	127,412,909	127,546,130
Өтелмеген залал		(16,823,598)	(21,607,444)	(22,807,115)
Топ акционерлеріне тиесілі капитал		483,848,304	479,120,353	478,053,903
Бақыламайтын акционерлер үлесі		1,168,066	891,592	707,640
КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		485,016,370	480,011,945	478,761,543
МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Ұзақ мерзімді міндеттемелер				
Күл үйінділерін жоюға арналған резерві	17	2,217,222	2,643,471	2,279,270
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		1,566,676	1,297,228	1,314,015
Қарыздар	18	212,584,076	266,959,110	312,690,957
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	19	4,331,376	6,743,656	4,459,263
Ұзақ мерзімді жалдау міндеттемелері	3, 9	1,660,455	-	-
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша міндеттемелер		80,529,427	82,771,915	82,058,114
Ұзақ мерзімді міндеттемелер жиыны		302,889,232	360,415,380	402,801,619
Қысқа мерзімді міндеттемелер				
Күл үйінділерін жоюға арналған резерві	17	114,369	248,406	125,000
Қарыздар	18	57,355,607	43,403,659	45,912,886
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		99,197	124,286	120,361
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек	20	38,738,066	99,991,801	24,954,396
Бюджетке төленетін салықтар және өзге де төлемдер бойынша берешек		3,599,886	4,653,520	2,600,743
Қысқа мерзімді жалдау бойынша міндеттемелер	3, 9	1,036,163	-	-
Төленетін табыс салығы		368,364	908,056	369,334
Қысқа мерзімді міндеттемелер жиыны		101,311,652	149,329,728	74,082,720
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		404,200,884	509,745,108	476,884,339
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		889,217,254	989,757,053	955,645,882
Бір жай акцияның баланстық құны		85,925	84,839	84,789

2020 жылдың 26 ақпанында басшылықтың атынан қол қойылды.

Рыскулов Айдар Қайратұлы
 Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы
 директор

Телекова Сәуле Бекзадақызы
 «Бухгалтерлік және Салық Есебі» – Бас
 бухгалтер

* -салыстырмалы ақпарат тоқтатылған қызметтен аударымдар нәтижелерін көрсету үшін қайта есептелді (2- ескертпе).

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ

Пайда немесе шығын және басқа жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есеп

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ескертпе	2019	2018 (қайта есептелді*)
Түсім	21	243,722,396	260,399,900
Сатудың өзіндік құны	22	(195,890,779)	(188,356,123)
Жалпы пайда		47,831,617	72,043,777
Іске асыру шығындары	23	(7,998,630)	(14,340,193)
Жалпы және әкімшілік шығындар	24	(12,709,701)	(13,285,216)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың табыстарындағы үлес және инвестицияның құнсыздануы	10	11,191,438	9,751,872
Активтердің құнсыздануын қалпына келтіру табыстары/активтердің (құнсыздану) шығындары		1,398,565	(1,756,353)
Өзге табыстар	25	3,221,259	3,690,482
Өзге шығындар	25	(1,598,778)	(4,759,372)
Қаржылық табыстар	26	2,811,986	2,333,831
Қаржылық шығындар	27	(32,319,252)	(42,536,265)
Салық салғанға дейінгі пайда (залал)		11,828,504	11,142,563
Табыс салығы бойынша шығындар	28	(4,717,155)	(7,717,940)
Кезеңдегі пайда		7,111,349	3,424,623
Өзге де шығындар залалы (<i>Қайта жіктеу салдарынан пайдалар немесе шығындар құрамына жатпайтын баптар</i>)			
Еңбек қызметін аяқтау бойынша сыйақылар міндеттемелерін қайта бағалау		(55,895)	(133,221)
Кезеңдегі жиынтық пайда		7,055,454	3,291,402
Тиесілі пайда:			
Топ акционерлеріне		6,834,875	3,240,671
Бақыланбайтын үлесіне		276,474	183,952
Кезеңдегі пайда		7,111,349	3,424,623
Тиесілі барлық жиынтық кіріс:			
Топ Акционерлеріне		6,778,980	3,107,450
Бақыламайтын үлеске		276,474	183,952
Кезеңдегі жиынтық кіріс		7,055,454	3,291,402
Топ иелеріне тиесілі акциялардың базалық және көбейтілген пайдасы	36	1,220	578

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп

Қазақстандық мың теңгемен	Ескертпе	Топ акционерлеріне тиесілі					
		Акционерлік капитал	Өзге де резервтік капитал	Өтелмеген залал	Барлығы	Бақылмайтын үлес	Барлық капитал
2017 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық							
		373,314,888	127,546,130	(22,057,982)	478,803,036	707,640	479,510,676
Бастапқы сальдоны түзету (ХҚЕС 9)							
		-	-	(749,133)	(749,133)	-	(749,133)
2018 жылғы 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қайта есептелген сальдо							
		373,314,888	127,546,130	(22,807,115)	478,053,903	707,640	478,761,543
Жыл ішіндегі пайда							
		-	-	3,240,671	3,240,671	183,952	3,424,623
Өзге жиынтық залал							
		-	(133,221)	-	(133,221)	-	(133,221)
Барлық жиынтық табыс/(залал)							
		-	(133,221)	3,240,671	3,107,450	183,952	3,291,402
Дивидендтер							
	16	-	-	(2,041,000)	(2,041,000)	-	(2,041,000)
2019 ж. 1 қаңтарындағы қалдық							
		373,314,888	127,412,909	(21,607,444)	479,120,353	891,592	480,011,945
Жыл ішіндегі пайда							
		-	-	6,834,875	6,834,875	276,474	7,111,349
Өзге жиынтық залал							
		-	(55,895)	-	(55,895)	-	(55,895)
Барлық жиынтық табыс/(залал)							
		-	(55,895)	6,834,875	6,778,980	276,474	7,055,454
Басқа капиталды бөлу							
		-	-	(10,029)	(10,029)	-	(10,029)
Дивидендтер							
	16	-	-	(2,041,000)	(2,041,000)	-	(2,041,000)
2019 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық							
		373,314,888	127,357,014	(16,823,598)	483,848,304	1,168,066	485,016,370

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелді*)
Операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражатының қозғалысы		
Салық салғанға дейінгі жалғасып отырған қызметтен түскен пайда	11,828,504	11,134,955
Мыналарға түзетулер:		
Тозу және амортизация	55,352,105	53,232,434
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің істен шығуынан болған пайда/(залалдар)	415,600	(80,619)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған (залалдар)/пайда	(59,886)	3,580,284
Қаржылық активтердің құнсыздануынан болған (залалдар)/пайда	(1,338,679)	1,756,337
Қосымша қуаттарды іске қосудан түскен табыстардың амортизациясы	(260,055)	(308,219)
Қаржылық шығыстар	32,319,252	42,536,265
Қаржылық табыстар	(2,811,986)	(2,333,831)
Инвестицияның құнсыздануы және бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың табыстарындағы үлес	(11,191,438)	(9,751,872)
Өзге түзетулер	566,974	(1,978,674)
Айналым капиталындағы өзгерістерге дейін операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражатының қозғалысы	84,820,392	97,787,060
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешектің және өзге дебиторлық берешектің, сондай-ақ өзге қысқа мерзімді активтердің көбеюі	(11,132,639)	(70,854,461)
Тауар-материалдық қорлардың көбеюі	(1,508,695)	(2,642,993)
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешектің және өзге кредиторлық берешектің, сондай-ақ өзге ұзақ мерзімді міндеттемелердің көбеюі	5,687,576	75,427,537
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша берешектің (азаюы)/көбеюі	90,326	(23,548)
Төлеуге бөлінген салықтың көбеюі	(2,282,466)	2,494,889
Операциялық қызметтен алынған ақшалай қаражат	75,674,494	102,188,484
Төленген табыс салығы	(7,645,310)	(6,583,748)
Төленген пайыздар	(24,652,401)	(26,658,066)
Алынған дивидендтер	15,311,951	8,058,965
Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаты	58,688,734	77,005,635
Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы		
Негізгі құралдарды сатып алу	(27,181,681)	(27,563,667)
Материалдық емес активтерді сатып алу	(181,489)	(1,195,934)
Акционерден «Балқаш ЖЭС» АҚ акцияларын сатып алуға бөлінген қаражат (4-ескертпе)	70,196,400	-
«Балқаш ЖЭС» АҚ акцияларын сатып алу (4 ескертпе)	(70,196,400)	-
Қарыздық құралдарды (облигацияларды) сатып алу	-	(903,942)
Қауымдастырылған ұйымның жарғылық капиталын үлесін ұлғайтпай толықтыру	(2,403,501)	-
Алынған пайыздық табыс	1,198,867	1,209,852
Еншілес ұйымдардың істен шығуынан түскен түсімдер, олардың құрамында істен шыққан ақша қаражатын шегергендегі	2,085,454	1,859,548
Негізгі құралдарды сатудан түскен ақша қаражаты	47,012	182,530
Банктік депозиттер мен қолма-қол ақшаны, банктік салымдар қалдықтарын пайдалануды шектей отырып, азайту / (ұлғайту), нетто	13,184,771	(2,644,983)
Қаржылық дебиторлық берешекке ағымдағы депозиттерді айырбастау – ТОО «Тауба Invest» (14 ескертпе)	1,516,580	(2,934,450)
Өзге төлемдер	761,413	4,748
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша қаражаты, оның ішінде	(10,972,574)	(31,986,298)

7-беттен 87-бетке дейін қоса берілген ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ**Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп**

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелді*)
Қаржылық қызметтен түскен ақшалай қаражатының қозғалысы		
Несиелер түсімі	167,982,854	66,595,855
Несиелерді өтеу және шығарылған облигациялар бойынша негізгі қарызды төлеу	(212,412,073)	(127,991,322)
Қаржылық жалдау бойынша негізгі қарызды өтеу	(783,438)	-
Өзге түсімдер	-	11,892
Акционерлерге төленген дивидендтер	(2,041,000)	(2,041,000)
Бақыланбайтын акционерлердің үлесіне төленген дивидендтер	(200,476)	(224,584)
Акционердің пайдасына есептелген өзге төлемдер	(24,257)	(144,928)
Өзге төлемдер	(1,542,138)	(67,972)
Қаржылық қызметте пайдаланылған таза ақшалай қаражат	(49,020,528)	(63,862,059)
Валюта айырбас бағамының ақша қаражатына және олардың эквиваленттеріне әсері	(312,847)	(255,895)
ХҚЕС 9 бойынша ақша қаражатының құнсыздануына қатысты резервтің минусы	87	(7,862)
Ақшалай қаражатының таза азаюы	(1,617,128)	(19,106,479)
Жыл басындағы ақшалай қаражат	13,624,165	32,730,644
Жыл соңындағы ақшалай қаражат	12,007,037	13,624,165

1 Самұрық-Энерго тобы және оның қызметі

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік «Самұрық-Энерго» АҚ (бұдан әрі – «Компания») мен оның еншілес компаниялары (бұдан әрі – бірлесіп «Топ» деп аталады) үшін 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС-ке) сәйкес әзірленді.

Компания 2007 жылы 18 сәуірде құрылып, 2007 жылы 10 мамырда тіркелген. Компания Қазақстан Республикасының заңнамаларына сәйкес акционерлік қоғам нысанында құрылған. Топ Қазақстан Республикасы (бұдан әрі – «ҚР») энергетикалық кешенінің кәсіпорындарын шоғырландыру мақсатында құрылды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Компанияның жалғыз акционері «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») болып табылады. ҚР Үкіметі – Компанияны түпкі бақылаушы тарап.

Негізгі қызмет

Топ қызметінің негізгі түрлері көмір, көмірсутек, су ресурстары мен жаңартылатын энергия көздері негізінде электр және жылу энергиясын, ыстық суды өндіру, оларды халыққа, өнеркәсіптік кәсіпорындарға сату, электр энергиясын тасымалдау, желідегі электрді техникалық бөлу, су және жылу электр станцияларын салу, жаңартылатын электр энергиясы көздерін салу және пайдалану, сондай-ақ су электр станцияларының мүлкіктік кешендерін беру болып табылады.

Топтың еншілес компаниялары мен оның бірлескен кәсіпорындарының операциялық қызметі «Электр энергетикасы туралы», «Табиғи монополиялар мен реттелетін нарықтар туралы», «Бәсекелестік туралы» ҚР заңдарымен реттеледі. Энергетикалық компаниялардың қызмет түрлеріне байланысты тарифтік реттеу ҚР Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу және бәсекелестікті қорғау комитетінің (бұдан әрі – Комитет) немесе салалық министрлік – ҚР Энергетика министрлігінің (бұдан әрі – ЭМ) құзыретіне жатады.

Энергия өндіруші ұйымдар үшін электр энергиясына тарифтер Энергетика министрінің 2015 ж. 27 ақпандағы № 160 «Энергия өндіруші ұйымдар тобы үшін электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту туралы» бұйрығымен және кейінгі өзгерістер мен толықтырулармен бекітілген. Жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын объектілер өндіретін электр энергиясын жеткізуге белгіленген тарифтер тіркелген және ЖЭК технологиясына қарай (жел, күн және басқа электр станциялары үшін өз алдына бөлек) ҚР Үкіметінің қаулысымен бекітілген, сондай-ақ жыл сайын индекстеуге жатады. Мұның үстіне есептеу-қаржы орталығы сатып алушы, ал энергия өндіруші ұйым сатушы ретінде. Энергия жеткізуші компаниялар үшін электр энергиясын жеткізу мен бөлуге, жылу энергиясын өндіруге белгіленген тарифтер мен энергиямен жабдықтауға (ЭЖ) бөлінген тарифтерді ҚР Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу және бәсекелестікті қорғау комитеті реттейді. Комитет реттеу мен бақылау жасауды заңнамалар мен нормативтік-құқықтық актілерге қатаң сәйкестікте жүзеге асырады.

Тарифтер бойынша шешімдерге белгілі бір дәрежеде әлеуметтік және саяси мәселелердің де ықпалы тиеді. ҚР Үкіметінің экономикалық, әлеуметтік және өзге салалардағы іс-қимылдары мен шешімдерінің Топтың операциялық қызметіне айтарлықтай ықпалы болуы мүмкін.

Қызмет жүзеге асырылатын мекенжай мен орын

Компанияның бас кеңсесінің мекенжайы мен қызметін жүзеге асыратын орны: Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қ., Қабанбай батыр даңғылы, 15А, Б Блок.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері

Қаржылық есептілікті дайындау негізі

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік ерекшеліктерді қоспағанда, бастапқы құн бойынша есепке алу қағидасы негізінде Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дайындалды. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындаған кезде қолданылған есеп саясатының қағидаттары төменде берілген. 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап ХҚЕС (IFRS) 16-ға «*Жалға алу*» көшу нәтижесіндегі есеп саясатының өзгерістерінен бөлек, есеп саясатының бұл қағидаттары, егер өзгеше көрсетілмесе, барлық ұсынылған кезеңдердің есептіліктеріне қатысты жүйелі түрде қолданылды.

ХҚЕС бойынша қаржылық есептілікті дайындау кейбір маңызды бухгалтерлік бағаларды қолдануды талап етеді. Бұған қоса, басшылық Топтың есептік саясатын қолданған кезде өз пайымдауларына сүйенулері тиіс. Бағалаудың немесе күрделіліктің жоғары деңгейін талап ететін бухгалтерлік есеп саласы, сондай-ақ жорамалдар мен бағалар шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін маңызды болып табылатын салалар 4-ескертпеде көрсетілді. Нақты нәтижелердің бұл бағалаулардан айырмашылығы болуы мүмкін.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)**Үздіксіз қызмет қағидасы**

Басшылық бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікті тұрақты негізде дайындады. Басшылықтың шешімі Топтың қаржылық жағдайына, оның қазіргі ниеттеріне, операциялардың табыстылығына, қаржылық ресурстарға қолжетімділікке және мемлекеттік қолдау көрсетуге негізделген. 2019 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қысқа мерзімді міндеттемелері қысқа мерзімді активтерден 31,188,943 мың теңгеге асты. Қысқа мерзімді міндеттемелердің өсуінің негізгі факторы банктерден қысқа мерзімді несиелерді тарту болды, бұл Топтың жоғары пайыздық мөлшерлеменен ұзақ мерзімді несиелер деңгейін төмендету саясатымен байланысты болды. Сонымен қатар, есепті кезеңде Топ өз қаражаты есебінен несиелер бойынша мерзімінен бұрын төлемдер жасады.

Топтың таяу болашақта жұмысын жалғастыру қабілетін бағалау кезінде мынадай факторлар ескерілді:

- Топ Қазақстанның энергия жүйесінің сенімділігін қамтамасыз ету үшін стратегиялық маңызға ие. Басшылықтың және Топ акционерлерінің Топтың қызметін жоюға ниеті де, оған қажеттілігі де жоқ.
- Топтың 5,841,514 мың теңге мөлшерінде ағымдағы міндеттері Алматы қаласының әкімшілігі алдындағы қарызы бітімгершілік келісім бойынша ақша қаражатының жұмсалуды талап етпейді.
- Күрделі шығындарға кететін қаражатты шегергенде, 2020 жылы Топ операциялық қызметтен 18 миллиард теңге мөлшерінде ақша ағымын күтеді.
- 2019 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың жаңартылатын кредиттік желі аясында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-дан жалпы сомасы 75 миллиард теңге, сондай-ақ Азия Даму Банкінен игеруге 14 миллиард теңге несие алуға мүмкіндігі бар.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте активтер мен міндеттердің баланстық құнының, кірістер мен шығындардың, сондай-ақ операциялық қызметті жалғастыруға мүмкін емес болған жағдайда қажет болатын қаржылық есеп туралы шоғырландырылған есептік жіктелуінің түзетулерді жоқ, бұндай түзетулер маңызды болуы мүмкін.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік**(i) Еншілес компаниялар**

Еншілес компаниялар Топ бақылайтын құрылымданған кәсіпорындарды қоса алғанда, инвестициялық объектілерді білдіреді, өйткені Топ (i) инвестиция объектісінің тапқан табысына айтарлықтай ықпал ететін маңызды қызметті басқару мүмкіндігін беретін өкілеттіктерге ие болады, (ii) инвестиция объектісіне қатысудан түскен өзгермелі табыспен байланысты тәуекелдерге ұшырайды немесе осындай табысты алу құқығына ие болады және (iii) инвестордың табысының шамасына ықпал ету мақсатында инвестициялар объектісіне қатысты өзінің өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігіне ие болады. Топтың басқа кәсіпорынға қатысты өкілеттіктерінің болуын бағалаған кезде нақты әлеуетті дауыс беру құқықтарымен бірге нақты құқықтарының болуын және олардың ықпалын қарастыру керек. Егер ұстаушының инвестиция объектісінің маңызды қызметін басқаруға қатысты шешім қабылдаған кезде осы құқықты іске асыруға практикалық мүмкіндігі болса, құқық нақты болып табылады. Егер топтың инвестиция объектісінде басым дауыс беру құқығы болмаса да, ол инвестиция объектісіне қатысты өкілеттіктерге ие бола алады. Мұндай жағдайларда инвестиция объектісіне қатысты нақты өкілеттіктерінің болуын белгілеу үшін Топ басқа дауыс беру құқығын ұстаушылар пакеттерін ыдырату дәрежесі мен мөлшеріне қатысты өзінің дауыс беру құқықтары пакетінің мөлшерін бағалауы тиіс. Басқа инвесторлардың инвестиция объектісінің қызметіне түбегейлі өзгерістер енгізумен байланысты немесе ерекше жағдайларда қолданылатын қорғану құқықтары Топтың инвестиция объектісін бақылау мүмкіндігіне кедергі келтірмейді. Еншілес кәсіпорындар шоғырландырылған қаржылық есептілікке Топқа олардың операцияларын бақылау функциясы берілген күннен бастап (сатып алу күні) қосылады және бақылау жасау тоқтатылған күннен бастап шоғырландырылған есептіліктен шығарылады.

Еншілес кәсіпорындар шоғырландырылған қаржылық есептілікке сатып алу әдісі бойынша қосылады. Сатып алынған сәйкестендірілген активтер, сондай-ақ бизнесті біріктіру аясында алынған міндеттемелер мен шартты міндеттемелер бақыланбайтын қатысу үлесінің шамасына қарамастан, сатып алған күнгі әділ құны бойынша бағаланады.

Топ тікелей қатысу үлесін білдіретін бақыланбайтын және кәсіпорын таратылған жағдайда ұстаушыға таза активтердің пропорционалды үлесіне құқық беретін үлесті әрбір операция бойынша жеке немесе а) әділ құны бойынша, не болмаса б) сатып алынған кәсіпорынның таза активтеріндегі бақыланбайтын үлесіне пропорционалды бағалайды. Тікелей қатысу үлесі болып табылатын бақыланбайтын үлес әділ құны бойынша бағаланады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Гудвил сатып алынған компания үшін төленген сыйақылардың, алған сәтке дейін меншікте болған сатып алынған компаниядағы үлестің әділ құны мен сатып алынған компаниядағы бақыланбайтын қатысу үлесінің жалпы сомасынан сатып алынған компанияның таза активтерін шегеру арқылы бағаланады. Теріс сома («теріс гудвил») басшылық тағы да бір рет барлық сатып алынған активтер мен барлық қабылданған міндеттемелердің, шартты міндеттемелердің сәйкестендірілгенін анықтаған соң және оларды бағалау дұрыстығын талдаған соң пайда мен залал құрамында танылады.

Сатып алынған компания үшін төленген сыйақы шартты сыйақыны телеумен байланысты активтердің немесе міндеттемелердің әділ құнын қоса алғанда, бірақ мысалы консультациялық, заң, бағалау және басқа ұқсас кәсіби қызметтер үшін төлеу секілді сатып алумен байланысты шығындарды жоққа шығара отырып, берілген активтердің, шығарылған үлестік құралдардың және қабылданған немесе көтерген міндеттемелердің әділ құнымен бағаланады. Мәміле бойынша үлестік құралдарды шығарған кезде келтірілген шығындар капитал сомасынан шегеріледі, борыштық міндеттемелерді шығарған кезде мәміле бойынша келтірілген шығындар олардың баланстық құнынан шегеріледі, ал мәміле бойынша сатып алумен байланысты қалған басқа залалдар шығыстарға жатады.

Топ компаниялары арасындағы барлық операциялар және осы операциялар бойынша іске асырылмаған пайда, сонымен қатар, Топ ішіндегі есептемелер бойынша сальдо алынып тасталады. Құнын өтеу мүмкін болмаған жағдайлардан басқа жағдайларда іске асырылмаған шығындар да алынып тасталады. Компания мен оның барлық еншілес компаниялары Топ саясатына сәйкес бірыңғай есептік саясатты қолданады.

Бақыланбайтын қатысу үлесі Компания қызметінің таза нәтижелері мен ол тікелей немесе жанама түрде иелік етпейтін үлеске сәйкес келетін еншілес компанияның капиталының бір бөлігі болып табылады. Бақыланбайтын қатысу үлесі Топ капиталының жеке компонентін құрайды.

(ii) Жалпы бақылаудағы тараптардан еншілес компанияларды сатып алу

Жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алынған еншілес компаниялар алдыңғы компанияны есепке алу әдісімен есепке алынады. Осы әдіске сәйкес біріккен компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде кәсіпорындарды біріктіру оның ұсынылған есептің едәуір ерте кезеңнің басында шыққаны туралы болжамға сәйкес немесе кеш болса, онда біріктіруші компаниялар алғаш рет жалпы бақылауға алынғанда көрсетіледі. Тараптар арасында берілген жалпы бақылаудағы еншілес компаниялардың активтері мен міндеттемелері алдыңғы компанияның қаржылық есептілігінде көрсетілген баланстық құн бойынша ескеріледі. Алдыңғы компания еншілес компанияның қаржылық есептілігі шоғырландырылған ХҚЕС-ке сәйкес әзірленген есептілікті ұсынудың ең жоғары деңгейі болып саналады. Алдыңғы компанияны бастапқы сатып алған кезде туындаған гудвил сондай-ақ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Алдыңғы ұйымның гудвилін қосқанда, таза активтердің баланстық құны мен төленген сыйақының сомасымен арасындағы айырмашылық капиталдың құрамындағы басқа резервтердің өзгеруі ретінде көрсетіледі.

(iii) Бақыланбайтын қатысу үлесін сатып алу және сату

Топ бақыланбайтын қатысу үлесінің иелерімен жасалған келісімдерді есепке алу үшін бақылаудың жоғалмауына әкелетін экономикалық бірлік моделін қолданады. Бақыланбайтын үлесті сатып алу үшін төленген сыйақы мен оның баланстық құнының арасындағы айырмашылық есепте тікелей капитал шоттарындағы капиталмен жүргізілген келісім ретінде көрсетіледі. Топ бақыланбайтын үлесті сату үшін алынған сыйақы мен оның баланстық құнының арасындағы айырмашылықты капиталды өзгерту туралы есепте капиталмен жүргізілген мәміле ретінде таниды.

(iv) Бірлескен кәсіпорындар

ХҚЕС-11-ге сәйкес, бірлескен қызметке салынған инвестиция әрбір инвестордың шарттық міндеттемелері мен құқықтарына байланысты жіктеледі. Топ өзінің бірлескен қызметінің сипатын бағалап, оны бірлескен кәсіпорындар санатына жатқызды. Бірлескен кәсіпорындардың қызметі үлестік әдіс бойынша ескеріледі.

Бірлескен кәсіпорындардағы қатысу үлесінің үлестік әдісі бойынша бастапқыда іс жүзіндегі нақты құны бойынша танылады, содан кейін сатып алғаннан және өзгерістерден кейінгі басқа да жиынтық табыстың пайдасы мен зиянындағы Топтардың үлестерін тану арқылы түзетіледі. Бірлескен кәсіпорындардың залалдарындағы үлес оның осы бірлескен кәсіпорындардағы үлесіне (оның ішінде негізінен Топтың бірлескен кәсіпорындарға салынған таза инвестицияларының бір бөлігі болып табылатын кез келген ұзақ мерзімді қатысу) тең немесе одан артық болған жағдайда, Топ міндеттемелерді мойнына алған немесе осы бірлескен кәсіпорынның атынан төлем жасаған кездерден басқа жағдайларда кейінгі залалдарды мойындауды тоқтатады.

Топ пен оның бірлескен кәсіпорындарының арасындағы мәмілелер бойынша жүзеге аспаған пайда бірлескен кәсіпорындардағы Топтың қатысу үлесінің бөлігінен алынып тасталады. Берілген активтің құнсыздану белгілері болған жағдайдан басқа кезде жүзеге асырылмаған залалдар да алынып тасталады. Бірлескен кәсіпорындардың есептік саясатының Топтың есептік саясатына сәйкестігін қамтамасыз ету үшін түзетілді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

(v) Қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар

Қауымдасқан компаниялар Компания айтарлықтай ықпал ететін (тікелей немесе жанама), бірақ оларды қадағалай алмайтын компаниялар; әдетте осы компаниялардағы дауыс беру акцияларының үлесі 20%-50%-ды құрайды. Қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі және бастапқыда сатып алу құны бойынша танылады. Қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтер Қауымдасқан компанияларға инвестициялардың баланстық құнын азайтуға жатады. Топтың Қауымдасқан компаниялардың таза активтеріндегі үлесін алғаннан кейін орын алған басқа да өзгерістер былайша танылады: (i) Топтың Қауымдасқан компаниялардың пайдалары мен залалдарындағы үлесі Қауымдасқан компаниялардың нәтижелеріндегі үлес ретінде шоғырландырылған пайда мен залалдар құрамында көрсетіледі, (ii) Топтың басқа жиынтық табысындағы үлесі басқа жиынтық табыстың құрамында танылады және жеке жолда көрсетіледі, (iii) Топтың Қауымдасқан компаниялардың таза активтерінің баланстық құнының үлесіндегі барлық басқа өзгерістер Қауымдасқан компаниялардың нәтижелеріндегі үлестердің құрамындағы пайда немесе залал ретінде танылады.

Бірақ Топтың қауымдасқан компаниялардың залалдарындағы үлесі қандай да болмасын басқа қамтамасыз етілмеген дебиторлық берешекті қоса алғанда, оның осы компанияға салынған инвестицияларына тең немесе одан артық болса, ол міндеттемелерді қабылдаған немесе қауымдасқан компанияның атынан төлемдерді жүзеге асырған жағдайдан басқа кезде Топ кейінгі шығындарын көрсетпейді.

Топ пен оның қауымдасқан компаниялар арасындағы операциялар бойынша іске асырылмаған пайда да Топтың қауымдасқан компаниялардағы үлесінің шегінде алынып тасталады; берілген активтің құнсыздану белгілері болған жағдайдан басқа жағдайларда іске асырылмаған шығындар да алынып тасталады.

(vi) Еншілес компаниялардың, қауымдасқан компаниялардың немесе бірлескен кәсіпорындардың істен шығуы

Топ бақылауды немесе айтарлықтай ықпалын жоғалтқан жағдайда, кәсіпорындағы сақталған үлес бақылауды жоғалтқан күн жағдайында әділ құны бойынша қайта бағаланады, ал баланстық құнындағы өзгерістер кірісте немесе шығыста көрсетіледі. Әділ құн - қауымдасқан компаниялардағы, бірлескен кәсіпорындардағы немесе қаржылық активтегі қалған үлесін одан әрі есепке алу мақсаттары үшін бастапқы баланстық құны. Бұдан басқа бұған дейін осы кәсіпорынға қатысты басқа жиынтық табыс құрамында танылған барлық сомалар Топ тиісті активтердің немесе міндеттемелердің тікелей шығуын жүзеге асырғандай болып ескеріледі. Бұл бұған дейін басқа жиынтық пайда құрамында көрсетілген сомалардың пайдаға немесе залалға ауыстырылатынын білдіруі мүмкін.

Егер қауымдасқан кәсіпорындардағы қатысу үлесі азайса, бірақ солай бола тұрса да айтарлықтай ықпалы сақталса, онда тек бұған дейін басқа жиынтық табыс құрамында көрсетіліп келген пропорционалды сомалар үлесі қажетті жағдайларда пайдаға немесе залалға ауысады.

Шетелдік валютаны қайта есептеу

(i) Функционалдық валюта және есептілікті ұсыну валютасы

Егер өзгеше көрсетілмесе, онда осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген барлық сандық мәліметтер мың теңгемен көрсетіледі.

Ұйым өзінің қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық ортадағы валюта функционалдық валюта болып табылады. Еншілес компаниялардың, бірлескен кәсіпорындардың, қауымдасқан компаниялардың және бас компаниялардың функционалдық валютасы теңге болып табылады.

(ii) Шетелдік валютамен жасалған операциялар және қалдықтар

Шетелдік валютамен жасалған операциялар операция жасалған күнгі ресми бағамдар бойынша функционалдық валютаға қайта есептелді. Осы операциялар бойынша жасалған есептердің нәтижесінде, сонымен қатар, шетелдік валютамен көрсетілген жыл соңындағы айырбас бағамдар бойынша ақша активтері мен міндеттемелерін қайта есептеу нәтижесінде туындаған бағам айырмашылығынан болған пайда немесе залалдар пайдада немесе залалдарда көрсетіледі.

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шетелдік валютадағы қалдықтарды қайта есептеу үшін пайдаланылатын ресми айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 381.18 теңгені құрады (2018 ж. 31 желтоқсанында: 1 АҚШ доллары үшін 384.20 теңге). Теңгені басқа валюталарға айырбастауға қатысты валюталық шектеу мен бақылау ережелері жұмыс істейді. Қазіргі кезде теңге Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде еркін айырбасталатын валюта болып табылмайды.

Қаржылық құралдар

(i) Бағалауға қойылатын негізгі ұстанымдар

Қаржылық құралдар жіктелуіне қарай әділ құн, бастапқы құн немесе амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Төменде осы әдістердің сипаттамасы ұсынылған.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Әділ құн – бұл бағалау күнінде нарыққа қатысушылардың арасында активті сатқанда немесе операцияларды ерікті негізде жүргізген кезде міндеттемелерді бергенде алынуы мүмкін баға. Белсенді нарықта белгіленетін баға әділ құнның ең жақсы дәлелі болып табылады. Белсенді нарық – активі немесе міндеттемелері бар операциялар тұрақты түрде баға туралы ақпаратты жеткілікті мөлшерде алуға мүмкіндік беретін әрі барынша жиілікпен жүргізілетін нарық.

Әділ нарықта айналымда жүретін қаржылық құралдардың әділ құны белгіленген бағаны кәсіпорын ұстайтын құралдар санына жеке активке немесе міндеттемеге көбейткенде алынған сома ретінде бағаланады. Нарықтың әдеттегі тәуліктік сауда айналымы кәсіпорында бар активтердің және міндеттемелердің санын қосып алу үшін жеткіліксіз, ал жайғасымдарды сату үшін тапсырыстарды орналастыру жеке операцияда белгіленетін бағаға әсер етуі мүмкін болғанда да жағдай осылай болады.

Нарықтық жағдайларда жасалатын дисконтталған ақша ағындары моделі, сонымен қатар, осы сияқты операциялардың мәліметтеріне негізделген модельдер секілді *бағалау әдістері* немесе инвестиция объектісінің қаржылық мәліметтерін қарастыру келісімдердің бағасы туралы нарықтық ақпарат қолжетімсіз болып табылатын қаржылық құралдардың әділ құнын анықтау үшін пайдаланылады. Әділ құнды бағалаудың нәтижелері талданады және келесідей тәртіпте әділ құнның иерархиясының деңгейлері бойынша бөлінеді: (i) 1 деңгейге бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтарда белгіленген бағалар (түзетілмейтін) бойынша бағалар жатады, (ii) 2 деңгейге – пайдаланылатын маңызды бастапқы мәліметтердің барлығы тікелей (мысалы, баға) немесе жанама (мысалы, бағаның негізінде есептелген) түрде активтер немесе міндеттемелер үшін бақылайтын болып табылатын бағалау әдістерінің көмегімен алынғандар, және (iii) 3 деңгейдегі бағалар, тек қана бақылайтын нарықтық мәліметтерге ғана негізделмеген бағалар болып табылады (яғни, бағалау үшін бақыланбайтын бастапқы мәліметтердің айтарлықтай көлемі қажет). Әділ құнның иерархиясының бір деңгейінен екіншісіне ауыстыру есептік кезеңнің соңында орын алған болып саналады (33- ескертпе).

Бастапқы құн төленген ақша қаражаты немесе олардың баламалары, не болмаса сатып алу күні жағдайы бойынша активті алу үшін берілген басқа да орнын толтырудың әділ құны болып табылады, және оған келісім бойынша шығындар кіреді. Өзіндік құн бойынша бағалау тек нарықтық котировкалары жоқ және әділ құны сенімді бағаланбайтын үлестік құралдарға инвестицияларға қатысты, сондай-ақ, ашық нарықта котировкалары жоқ, және осындай үлестік құралдармен өтелуге тиіс осындай үлестік құралдарға байланысты туынды құралдарға қатысты ғана қолданылады.

Мәміле бойынша шығындар қаржылық құралдарды сатып алуға, шығаруға немесе істен шығаруға тікелей қатысты қосымша шығындар болып табылады. Қосымша шығындар – мәмілелер жасалмаған жағдайда жұмсалмауы мүмкін шығындар. Мәміле бойынша шығындар агенттерге (сауда агенттері болып жұмыс істейтін қызметкерлерді қоса алғанда) консультанттарға, делдалдарға, дилерлерге төленген сыйақыларды, комиссиялық шығындарды, реттеуші органдар мен қор биржаларына төленетін алымдарды, сондай-ақ меншікті берген кезде алынатын салықтар мен алымдарды қамтиды. Мәміле бойынша шығындарға сыйлықақылар немесе қарыздық міндеттемелер бойынша берілетін дисконттар, қаржыландыруға, ішкі әкімшілік шығыстарға және сақтауға жұмсалатын шығыстар жатпайды.

Амортизацияланған құн қаржылық құрал бастапқы тану кезінде бағаланған, есептелген пайыздар шамасына азайтылған немесе ұлғайтылған қарыздың негізгі сомасын өтеуге төленген төлемдер шегерілген шама болып табылады, ал қаржылық активтер үшін – құнсыздану шығындарының сомалары шегеріледі. Өсірілген пайыздарға келісім, сонымен қатар, пайыздың тиімді мөлшерлемесін пайдалана отырып өтелген сомадан кез-келген сыйақылардың немесе дисконттың бойынша бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған амортизациялар жатады. Өсірілген пайыздық кірістер мен өсірілген пайыздық шығындар, соның ішінде өсірілген купондық кіріс пен амортизацияланған дисконт немесе сыйақы (соның ішінде ұсынған кезде кейінге қалдырылған комиссияны, ондай бар болса) жеке көрсетілмейді, қаржылық жағдай туралы тиісті есеп баптарының баланстық құнына енізіледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл құралдың баланстық құнына тұрақты пайыздық мөлшерлемені қамтамасыз ету (тиімді пайыздық мөлшерлемені) мақсатында тиісті кезең ішінде пайыздық кірістерді немесе пайыздық шығыстарды тану әдісі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржылық құрал әрекет ететін күтілетін мерзімге, тиісті жағдайларда одан қысқа мерзімге қаржылық құралдың таза баланстық құнына дейін есептік болашақ ақшалай төлемдерді немесе түсімдердің (несиелер бойынша болашақ шығындарды қоспағанда) дисконттаудың нақты мөлшерлемесі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме осы құрал үшін көрсетілген ауыспалы мөлшерлеме бойынша несиелік спредті көрсетін сыйақы немесе дисконттан басқа немесе нарықтық мағынасына қарамастан белгіленбейтін басқа да өзгермелі факторлар бойынша пайыз өзгеретін келесі күнге дейін мөлшерлемесі ауыспалы құралдар бойынша ақша ағындарын дисконттау үшін пайдаланылады. Мұндай сыйақылар немесе дисконттар құрал айналымда болған күтілетін мерзім ішінде тұтастай амортизацияланады. Дисконтталған құнын есептеуге барлық комиссиялық, төленген немесе келісімшарттың тараптармен алынған тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтындар жатады.

Кредиттік-құнсызданған (POCI) қаржылық активтер сатып алған немесе құрған активтер үшін бастапқы таныған кезде тиімді пайыздық мөлшерлеме кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетіледі, яғни келісімшартты ақша ағыны негізінде емес, бастапқы тану кезіндегі күтілетін ақша ағындары негізінде есептеледі.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)*(ii) Қаржылық активтер*

Бағалау санаттары. Қаржылық активтер мына санаттар бойынша жіктеледі: i) пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар, ii) өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар, iii) амортизациялық құн бойынша бағаланатындар. Қарыздық қаржы активтерін жіктеу мен кейіннен бағалау мыналарға байланысты: (i) Топтың тиісті активтер портфельін басқаруға арналған бизнес-модельдеріне және (ii) актив бойынша ақша ағындарының сипаттамасына.

Бизнес-модель. Бизнес-модель ақша ағындарын алу мақсатында Топтың активтерді басқару үшін пайдаланатын тәсілін көрсетеді: Топтың мақсаты (i) активтерден шартта көзделген ақша ағынын алуды ғана («шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап тұру»), немесе (ii) шартта көзделген ақша ағынын да алу, активтерді сату нәтижесінде туындайтын ақша ағындарын да алу («шартта көзделген ақша ағынын алу үшін активтерді ұстап тұру») болып табыла ма немесе (i) тармақты да, (ii) тармақты да қолдануға келмейтін болса, қаржылық активтер «басқа» бизнес-модель санатына жатады және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланады. Бизнес-модель активтер тобы үшін Топ бағалау жүргізген күні қолда болатын портфель үшін белгіленген мақсатқа қол жеткізу үшін жүзеге асыруға ниетті қызметтің барлық тиісті дәлелдемелері негізінде (портфель деңгейінде) анықталады.

Ақша ағындарының сипаттамасы. Егер бизнес-модель шартта көзделген ақша ағынын алу немесе шартта көзделген ақша ағыны мен сатуларды алу үшін активтерді ұстауды көздейтін болса, Топ ақша ағындары тек қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне қатысты төлемдерді білдіретін/білдірмейтінін бағалайды («қарыз бен пайыздың негізгі сомасының есебіне қатысты төлемдерге арналған тест» немесе «SPPI-тест»). Бұл бағалауды жүргізген кезде Топ шартта көзделген ақша ағындарының базалық кредиттік шарт талаптарына сәйкестігін қарастырады, яғни пайыздар тек кредиттік тәуекелге, ақшаның уақытша құнына, базалық негізгі шарттың басқа да тәуекелдеріне және пайданың шегіне қатысты өтеуді білдіреді. Егер шарттың талаптары базалық кредиттік шарттың талаптарына сәйкес келмейтін тәуекел мен құбылмалылыққа бейімділігін қарастыратын болса, тиісті қаржылық актив пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеліп, бағаланады. Тек қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне қатысты төлемдер бойынша тест активті бастапқы тану кезінде жүргізіледі, ал кейінгі қайта бағалау жүргізілмейді.

Қаржылық активтерді қайта жіктеу. Қаржылық құралдар осы портфельді басқарудың бизнес-моделі тұтастай өзгерген кезде ғана қайта жіктеледі. Қайта жіктеу бизнес-модель өзгергеннен кейін бірінші есепті кезеңнің басынан бастап перспективті түрде жүргізіледі. Топ ағымдағы және салыстырмалы кезең ішінде өзінің бизнес-моделін өзгерткен жоқ және қайта жіктеуді жасамады.

Қаржылық активтердің құнсыздануы: күтілетін кредиттік залалдарға байланысты бағалау резерві. Болжалдардың негізінде Топ амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қарыздық құралдармен байланысты күтілетін кредиттік залалдарды бағалайды. Топ күтілетін кредиттік залалдарды бағалайды және әрбір есепті күнге кредиттік залалдарға байланысты бағалау резервін таниды. Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау мыналарды: (i) мүмкін болатын нәтижелерді бағалау арқылы ықтималдылықты ескере отырып анықталған алдын ала кесіп-пішілмеген және ойластырылған соманы, (ii) ақшаның уақытша құнын және (iii) есепті кезеңде шамадан тыс шығын және күш жұмсамай қолжетімді болатын өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар және болжанатын болашақтағы экономикалық жағдайлар туралы барлық негізді және расталатын ақпаратты білдіреді.

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қарыздық құралдар күтілетін кредиттік залалдарға байланысты бағалау резервін шегергендегі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте беріледі.

Топ бастапқы таныған сәттен бастап кредиттік сапаның өзгерістері негізінде құнсыздануды есепке алудың «үш кезеңдік» моделін қолданады. Бастапқы тану кезінде құнсызданған болып табылмайтын қаржылық құрал 1-кезеңге жататын құрал ретінде жіктеледі. 1-кезеңнің қаржылық активтері үшін күтілетін кредиттік залалдар келесі 12 ай ішінде болуы мүмкін дефолттар нәтижесінде туындайтын немесе шартқа сәйкес, егер ол 12 ай өткенше («12-айлық күтілетін кредиттік залалдар») болатын өтеу күніне дейінгі бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдардың тең бөлігіне тең сомаға бағаланады. Егер Топ бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюын сәйкестендірсе, онда актив 2-кезеңге ауыстырылады, ал осы актив бойынша күтілетін кредиттік залалдар осы бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар негізінде, яғни шартқа сәйкес өтеу күніне дейін, бірақ егер ол көзделмеген болса, күтілетін алдын ала төлемді ескере отырып бағаланады («бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар»). Егер Топ қаржылық актив құнсызданған болып табылады деп анықтаса, онда актив 3-кезеңге ауыстырылады және ол бойынша күтілетін кредиттік залалдар бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар ретінде бағаланады. Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржылық активтер үшін күтілетін қаржылық залалдар қашан да бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар ретінде бағаланады.

Қаржылық активтерді есептен шығару. Қаржылық активтер Топ оларды өндіріп алу бойынша өзінің барлық дерлік мүмкіндіктерін жойған және мұндай активтерді өтеуге қатысты үміттің негізсіздігі туралы қорытындыға келген кезде тұтастай немесе ішінара есептен шығарылады. Есептен шығару тануды тоқтатуды білдіреді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық құралдарды тануды тоқтату. Топ қаржылық активтерді тануды мынадай жағдайларда: (а) егер октиатер өтелген болса немесе осы активтерге байланысты ақша ағындарына құқықтың күші біткен болса, немесе (б) Топ қаржылық активтерден түсетін ақша ағындарына қатысты құқықты берсе немесе оны беру туралы келісім жасаса, және мұндай жағдайда (i) сондай-ақ осы активтерді иеленуге қатысты іс жүзінде барлық тәуекелдерді және барлық сыйақыларды берген болса, немесе (ii) осы активтерді иеленуге қатысты іс жүзінде барлық тәуекелдерді және барлық сыйақыларды бермеген әрі сақтамаған, бірақ осы активтерге қатысты бақылау құқығын жойған болса тоқтатады. Контрагенттің активті байланыссыз үшінші тарапқа сатуға шектеу қоймай толық сатуға іс жүзінде мүмкіндігі болмаған жағдайда бақылау сақталады.

Қаржылық активтерді өзгерту. Кейде Топ қаржылық активтер бойынша шарт талаптарын қайта қарайды немесе өзгеше жолмен өзгертеді. Топ шартта көзделген ақша ағындарын өзгерту маңызды болып табылатын/табылмайтынын бағалайды.

Егер бастапқы актив бойынша ақша ағындарына қатысты құқық аяқталатындай болып, өзгертілген талаптар айтарлықтай ерекшеленетін болса, Топ бастапқы қаржылық активті тануды тоқтатады және жаңа активті әділ құны бойынша таниды. Талаптарды қайта қарау күні кейінгі құнсыздануды есептеу мақсаттары үшін, оның ішінде кредиттік тәуекелдің айтарлықтай көбею фактісін анықтау үшін бастапқы тану күні болып саналады. Топ сонымен қатар жаңа кредиттің немесе қарыздық құралдың төлемдерді қарыз бен пайыздың негізгі сомасының есебіне ғана төлеу критерийіне сәйкестігін бағалайды. Тану тоқтатылған бастапқы активтің баланстық құны мен елеулі түрде өзгертілген жаңа әділ құнның арасындағы кез келген алшақтықтар меншік иелерімен жүргізілетін капиталы бар операцияларға қатысты болмаған жағдайда пайданың немесе залалдың құрамынан көрінеді.

Талаптарды қайта қарау контрагенттің қаржылық қиындықтарына және оның бастапқы келісілген төлемдерді орындауға қабілетсіздігіне байланысты болған жағдайда Топ бастапқы және түзетілген күтілетін ақша ағындарын активтермен шарт талаптарының өзгеруі нәтижесіндегі активтер бойынша тәуекелдер мен пайданың айтарлықтай айырмашылығына қатысты салыстырады. Егер тәуекелдер мен пайда өзгермейтін болса, онда өзгертілген активтің бастапқы активтен айтарлықтай айырмашылығы болмайды әрі оны өзгерту тануды тоқтатуға әкеп соқпайды. Топ бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме жөніндегі шартқа (немесе сатып алынған не құрылған кредиттік құнсызданған қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша) өзгертілген ақша ағындарын дисконттау арқылы жалпы баланстық құнды қайта есептейді және пайданың немесе залалдың құрамындағы өзгерістен болған пайданы немесе залалды таниды.

(iii) Қаржылық міндеттемелер

Бағалау санаттары. Қаржылық міндеттемелер (i) пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелерден; (ii) кредиттер беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен міндеттемелер шарттардан басқа амортизациялық құн бойынша бағаланатын салдарлар ретінде жіктеледі: бұл жіктелім сауда-саттыққа арналған туынды қаржылық құралдарға, қаржылық міндеттемелерге (мысалы, бағалы қағаздар бойынша қысқа ұстанымдар), бизнесті біріктірген кезде сатып алушы танитын шартты өтеуге және басқа бастапқы тану кезінде анықталған қаржылық міндеттемелерге қолданылады.

Қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату. Қаржылық міндеттемелерді тану оларды өтеген жағдайда тоқтатылады (яғни шартта көрсетілген міндеттеме орындалған немесе тоқтатылған кезде, немесе оның орындалу мерзімі біткен кезде).

Топ пен оның бастапқы кредиторларының арасында айтарлықтай өзгеше талаптары бар қарыздық құралдармен алмасу, сондай-ақ қолда бар қаржылық міндеттемелер талаптарының маңызды өзгерістері бастапқы қаржылық міндеттемелерді өтеу және жаңа қаржылық міндеттемелерді тану ретінде ескеріледі. Егер ақша ағындарының дисконтталған келтірінді құнының жаңа талаптарға сәйкес, бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдаланып алынған сыйақыларды шегергендегі дисконтталған барлық төленген сыйақыларды қоса алғанда, бастапқы қаржылық міндеттемелер бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған келтірінді құнынан кем дегенде 10%-ға айырмашылығы болса, талаптардың елеулі айырмашылықтары бар болып саналады. Бұған қоса, басқа да сапалық факторлар ескеріледі. Егер қарыздық құралдармен алмасу немесе талаптарды өзгерту өтеу болып есептелсе, онда барлық шығындар немесе төленген сыйақылар өтеуден түскен пайданың не одан болған залалдың құрамында танылады. Егер алмасу немесе өзгеріс өтеу болып саналмаса, онда барлық шығындар немесе төленген сыйақылар міндеттемелердің баланстық құнын түзету ретінде көрсетіледі және өзгертілген міндеттемелер қолданылатын қалған мерзім ішінде амортизацияланады.

Міндеттемелерді өтеуге әкеп соқпайтын өзгерістер кумулятивтік амортизацияны кейінгі күнмен есептеу әдісі бойынша бағалау мәнінің өзгеруі ретінде ескеріледі, мұнда пайда немесе залал баланстық құндағы айырмашылықтың экономикалық мазмұны меншік иелерімен жүргізілетін капиталы бар операцияларға жатпайтын болса, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын санатқа жатқызылған қаржылық міндеттемелер. Топ кейбір міндеттемелерді бастапқы таныған кезде пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын міндеттемелер ретінде айқындауы мүмкін. Мұндай міндеттемелер бойынша пайда мен залалдар осы міндеттеме бойынша кредиттік тәуекелдің өзгеруімен байланысты әділ құнның өзгеру сомасынан (нәтижесінде нарықтық тәуекел пайда болатын нарықтық жағдайлардың өзгерістеріне жатпайтын сома ретінде айқындалады) басқа жиынтық кірісте көрсетілген және кейіннен пайда немесе залалға қайта жіктелмейтін пайданың немесе залалдың құрамында ұсынылады. Бұл жағдай, мұндай ұсыныс есептеуде сәйкессіздік тудырмаған немесе қиындатпаған кезде мүмкін. Бұл жағдайда міндеттеме бойынша кредиттік тәуекелдің өзгеруіне қатысты пайда мен залалдар сондай-ақ пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

(iv) Өзара есепке алу

Қаржылық активтер мен міндеттемелер өзара есепке алынады және қаржылық жағдай туралы есепте таза шама тек мына жағдайларда: көрсетілген сомаларды өзара есепке алуға, сонымен қатар, өзара есепке алуға ниеті болса немесе оны жүргізуге, не болмаса бір мезгілде активтерді сатуға және міндеттемелерді реттеуге заңды белгіленген құқығы болса ғана көрсетіледі. Қарастырылып отырған өзара есепке алу құқығы (а) болашақта болуы мүмкін жағдайларға байланысты болмауы тиіс, (б) мынадай жағдайларда жүзеге асыруға заңды мүмкіндігі болуы тиіс: (i) әдеттегі қаржы-экономикалық қызметті жүзеге асыру барысында; (ii) төлемдер бойынша міндеттемелер орындалмаған жағдайға; (iii) дәрменсіздік немесе банкротқа ұшыраған жағдайға байланысты болмауы тиіс.

Туынды қаржы құралдары.

Туынды қаржы құралдары, оның ішінде валюталық келісімшарттар, пайыздық фьючерстер, болашақ пайыздық мөлшерлемелер туралы келісімдер, валюталық және пайыздық своптар, сондай-ақ валюта мен пайыздық мөлшерлемелер опциондары әділ құны бойынша көрсетіледі. Барлық туынды құралдар осы құралдардың әділ құны оң болған жағдайда активтер ретінде, ал егер олардың әділ құны теріс болса - міндеттемелер ретінде есепке алынады. Туынды құралдардың әділ құнындағы өзгерістер жыл ішіндегі пайдаға немесе залалға қосылады (туынды қаржы құралдарынан болған залалды шегергенде). Топ хеджирлеуді есепке алуды қолданбайды.

Қаржылық міндеттемелерге және басқа қаржылық емес келісімшарттарға енгізілген кейбір туынды құралдар, егер олардың тәуекелдері мен экономикалық сипаттамалары негізгі шарттық тәуекелдерімен және экономикалық сипаттамаларымен тығыз байланысты болмаса, негізгі шарттан ерекшеленеді.

Негізгі құралдар**(i) Тану және кейінгі бағалау**

Негізгі құралдар қажет болған жағдайда, бастапқы құнынан құнсыздану резервісі және жиналған тозуы алынып көрсетіледі. Бастапқы құн активті орынға жеткізумен және нысаналы мақсат үшін оны жұмыс жағдайына келтірумен тікелей байланысты сауда жеңілдіктері мен қайтарып алудан, сондай-ақ кез келген шығындар шегерілген сатып алу құнынан, оның ішінде импорт баждары мен сатып алу бойынша қайтарылмайтын салықтардан тұрады. Шаруашылық тәсілмен өзірленген немесе тұрғызылған негізгі құралдар объектілерінің бастапқы құнына орындалған өндірістік жұмыстарға жұмсалған материалдардың құны мен өндірістік үстеме шығындардың бір бөлігі жатады.

Кейінгі шығындар осы активтің баланстық құнына енгізіледі немесе Топың осы активті пайдаланған кезде экономикалық пайда табу мүмкіндігі болған жағдайда және оның құны дұрыс бағаланғанда ғана жеке актив ретінде көрсетіледі. Ауыстырылған бөліктің баланстық құны шығынға жазылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар туындауына қарай есептік кезең ішіндегі пайдаға немесе зиянға жатқызылады.

Негізгі құралдардың істен шығуынан болған пайда немесе залал алынған өтем мен олардың баланстық құнының айырмасындағы сомада басқа да операциялық пайда мен зиянның құрамында жыл ішіндегі пайда мен залалда көрсетіледі.

(ii) Тозу

Жерге қатысты тозу есептелмейді. Негізгі құралдардың өзге объектілерінің тозуы олардың бастапқы құнын біркелкі шығынға жазу әдісі бойынша тиімді пайдалану мерзімі ішінде объектілерді жою құнына дейін есептеледі, атап айтқанда:

Тиімді пайдалану мерзімі (жылдар саны)

Ғимараттар мен құрылыстар	8-100
Машиналар мен құрал-жабдықтар	3-50
Басқалар	3-20

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Активтің тарату құны Топ осы сәтте активтің жасы мен техникалық жағдайы оны тиімді пайдалану мерзімінің соңында күтілетін нәтижеге сәйкес келеді деген пайымдауға сүйене отырып, сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі сатудан алынуы мүмкін соманы бағалау болып табылады. Топ объектінің физикалық қызмет ету мерзімі аяқталғанша, оны пайдаланамыз деп шешсе, активті тарату құны нөлге тең болады. Активтердің тарату құны мен оларды тиімді пайдалану мерзімдері қайта қаралады және, қажет болса, әрбір есептік кезеңнің соңында түзетіледі.

(iii) Құнсыздану

Әрбір есептік кезеңнің соңында басшылық негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін анықтайды. Егер ең болмағанда осындай бір белгі анықталса, басшылық екі шаманың ең үлкені ретінде анықталатын өтелетін соманы бағалайды: активті сату үшін жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құн және оны пайдалану құндылықтары. Активтің баланстық құны өтелетін құнға дейін азаяды; құнсызданудан болған шығын жылдық пайда мен шығында көрсетіледі. Егер активті пайдалану құндылығын анықтауға негізделген есептік бағалауларды немесе сатуға жұмсалған шығындарды шегергенде оның әділ құны өзгерсе, өткен есептік кезеңде танылған активтің құнсыздануынан болған шығын қалпына келтіріледі.

Материалдық емес активтер

Топтың барлық материалдық емес активтерін тиімді пайдаланудың белгілі бір мерзімі бар және оған негізінен капиталдандырылған жасақтамалар мен лицензиялар жатады. Сатып алынған бағдарламалық жасақтама оны сатып алуға және пайдалануға беруге жұмсалған шығындар сомасында капиталдандырылады. Барлық материалдық емес активтер басшылық 2 – 25 жылға дейін деп бағалайтын тиімді пайдалану мерзімі ішінде тік сызықты әдіспен амортизацияланады.

Құнсызданған жағдайда материалдық емес активтердің баланстық құны шамалардың неғұрлым үлкеніне дейін шығынға жазылады: сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі оларды пайдалану мен әділ құн құндылықтары.

Егер Топ бизнес болып табылмайтын активтер тобын сатып алған жағдайда, Топ олардың топтың құнын сатып алған күнге сәйкес әділ құн негізінде жеке сәйкестендіретін активтер арасында бөледі.

Тиімді пайдаланудың белгісіз мерзімі бар материалдық емес активтер немесе пайдалануға дайын емес материалдық емес активтер амортизацияға жатпайды және оларға қатысты жыл сайын құнсыздануға тестілеу жүргізіледі. Амортизацияға жататын негізгі құралдар мен материалдық емес активтер олардың баланстық құны өтелмейтіндігін куәландыратын қандай да бір оқиғалар орын алған немесе мән-жайлар өзгерген жағдайларда құнсыздану мәніне тестіленеді. Құнсызданудан болған шығын активтің баланстық құнының оның өтелетін құнынан асып кету мөлшерінде танылады. Өтелетін құн осы сомалардың қайсысы жоғары болуына байланысты істен шығуға немесе оны пайдалану құндылығына жұмсалған шығындарды шегергендегі активтің әділ құнын білдіреді. Құнсыздану шамасын айқындау үшін активтер ақша қаражатының ағынын генерациялайтын, басқа активтерден немесе активтер топтарынан ақша қаражатының ағынан едәуір дәрежеде тәуелсіз активтердің ең аз сәйкестендіретін топтарға (ақша ағындарын генерациялайтын бірліктер) біріктіріледі. Өткен кезеңдерде көрсетілген қаржылық емес активтердің құнсыздануы (гудвилден басқа) әрбір есепті күнге қалпына келтіру мүмкіндігі тұрғысынан талданады.

Инвестициялық меншік

Инвестициялық меншікке жалға төленетін төлемдерді алу немесе капитал құнын ұлғайту, немесе оның біріншісіне де, екіншісіне де арналған, бірақ Топтың өзі қолданбайтын, оның иелігіндегі мүлік жатады. Инвестициялық жылжымайтын мүлік құрамына инвестициялық жылжымайтын мүлік ретінде болашақта пайдалануға арналған аяқталмаған құрылыс объектілері кіреді.

Қажет болған жағдайда, инвестициялық меншік есептілікте жинақталған тозу және құнсыздану резервін шегергендегі бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Инвестициялық меншіктің құнсыздануы мүмкін екенін көрсететін белгілер болған жағдайда, Топ өтелетін құнның көлемін екі шаманың үлкенімен бағалайды: сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі оны пайдалану құндылықтары немесе әділ құны. Инвестициялық меншіктің баланстық құнының шамасы жылдық пайда немесе шығын арқылы өтелетін құнға дейін төмендейді. Егер кейіннен оның өтелу құнын анықтау үшін пайдаланылған бағалар өзгерсе, өткен есептік кезеңдерде танылған активтің құнсыздануынан болған шығын қалпына келтіріледі. Кейінгі шығындар Топтың болашақта осы инвестициялық меншікпен байланысты экономикалық пайда табуы мүмкін болғанда және олардың құнын жеткілікті дәлдікпен анықтау мүмкін болған жағдайда капиталдандырылады. Жеңдеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындарға олардың туындауына байланысты шығындар жатады.

Меншік иесі инвестициялық меншікке жататын активтерді иеленген жағдайда олар негізгі құралдар санатына ауыстырылады, ал олардың баланстық құны басқа санатқа ауыстырған күні осы сәттен бастап келесі амортизациялауға жататын осы активтердің шартты есептелген құнымен саналады. Инвестициялық меншіктің тозуы оларды тиімді пайдалану мерзімі ішінде бастапқы құнын оның тарату құнына дейін біркелкі шығынға жазу әдісі бойынша есептеледі, атап айтқанда:

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Пайдалы пайдалану мерзімі (жылдар саны)

Бөгет және басқа гидрокұрылыстар	100
Басқалар	5-20

Алынған жалдаудан түскен табыс түсім құрамында жыл ішіндегі пайдада немесе залалда есептеледі.

Пайдалану құқығы түріндегі актив

Топ әр түрлі кеңсе заттарын, жабдықтар мен көліктерді жалға алады. Келісімшарттар жалға берілетін компоненттерді де, жалға берілмеген компоненттерді де қамтуы мүмкін. Топ жалдау компоненттері мен жалдауға жатпайтын компоненттердің арасында келісімшарттық сыйақыны олардың жеке мәміленің салыстырмалы бағасы негізінде бөледі. Алайда, Топ жалға алушы болып табылатын жылжымайтын мүлікті жалдау кезінде жалдау компоненттері мен жалгерлік емес компоненттерді ажыратпастан, оларды жалдаудың бір бөлігі ретінде көрсетуді ұйғарды.

Жалдау нәтижесінде пайда болатын активтер бастапқыда олардың ағымдағы құны бойынша бағаланады.

Пайдалану құқығы түріндегі активтер тарихи құны бойынша бағаланады, оның ішінде:

- жалдау міндеттемесінің бастапқы өлшеу мөлшері;
- жалгерлік жалдау төлемдерін шегергенде, жалдаудың басталу күніне дейін немесе одан бұрын жалдау төлемдері;
- лизинг шарттарының талаптарына сәйкес активті мемлекетке қалпына келтіру шығындары;
- кез-келген бастапқы тікелей шығындар.

Пайдалану құқығы түріндегі активтер, әдетте, активтің пайдалы қызмет мерзімі немесе жалдау мерзімі ішінде, қайсысы ертерек басталса да, тікелей әдіспен амортизацияланады. Егер Топ сатып алу опционын жүзеге асыруда сенімді сенімділік деңгейіне ие болса, Топ негізгі құралдың пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде пайдалану құқығын тоқтатады.

Топ активтердің амортизациясын пайдалы қызмет мерзімінің ішінде сызықтық әдісті пайдалану құқығы түрінде есептейді, атап айтқанда:

Пайдалы пайдалану мерзімі (жылдар саны)

Жер	34 – 63
Ғимараттар мен құрылыстар	5 – 50

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар екі шаманың ең азымен есептеледі: өзіндік құны мен таза сату бағасы. Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісі арқылы анықталады. Дайын өнімнің және аяқталмаған өндірістің өзіндік құнына шикізат пен материалдардың құны, өндірістік жұмысшылардың еңбегіне ақы төлеуге жұмсалатын шығындар және басқа да тікелей шығындар, сонымен қатар, өндірістік жөнелтпе құжаттардың тиісті үлесі жатады, және несиелік қаражат бойынша шығындар жатпайды. Таза сату құны – бұл өндірісті аяқтауға жұмсалатын шығындар мен сату бойынша шығындарды шегергендегі әдеттегі қызмет барысында ықтимал сатудың есептік бағасы.

Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық қарыз

Салықтар мен жеткізушілерге төленетін аванстар бойынша алдын ала төлемдерден басқа негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық қарыз, бастапқыда әділ құн бойынша танылады және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептеледі.

Жеткізушілерге төленетін аванстар құнсыздану резерві шегерілген соң есептілікте бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Аванстар оларға жатқызылатын тауарларды немесе қызметтерді алудың күтілетін мерзімі бір жылдан артық болса немесе аванстар бастапқы тану кезінде есептілікте ұзақ мерзімді болып есепке алынатын активтерге жатқызылатын болса, онда олар ұзақ мерзімді болып жіктеледі. Активтерді сатып алу үшін берілетін аванстар сомасы Топ осы активтерді бақылауға алған кезде және олармен байланысты болашақ экономикалық пайданы Топтың алуға мүмкіндігі болған жағдайда олардың баланстық құнына енгізіледі. Өзге аванстар оларға жататын тауарларды немесе қызметтерді алған кезде шығынға жазылады. Егер аванстарға жататын активтердің, тауарлардың немесе қызметтердің алынбауына қатысты бір белгілер болса, аванстардың баланстық құны азайтылуы тиіс және құнсызданудан болған тиісті шығын жылдық пайда пен зиян арқылы көрсетіледі.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері

Ақшалай қаражатқа және оның эквиваленттеріне кассадағы ақшалай қаражат пен ағымдағы банктік шоттардағы қаржылар жатады. Ақша қаражаты және ақша қаражатының баламалары амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі, өйткені (i) шартта көрсетілген ақша ағындарын алу үшін ұсталатын болғандықтан және (ii) бұл ақша ағындары қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне төленетін төлемді ғана білдіретіндіктен, олар пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын санатқа жатқызылмаған.

Пайдаланылуы шектелген ақша қаражатының қалдығы ақша қаражатының қозғалысы туралы есепті жасау үшін ақша қаражатының және оның баламаларының құрамынан шығарылады. Айырбас операцияларға есептік кезеңнен кейін кем дегенде он екі ай бойы шектеулер белгіленген ақша қаражатының қалғаны немесе міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға өзге ұзақ мерзімді активтер құрамына жатқызылады; үш айдан артық, бірақ есептік кезеңнен кейін он екі айдан кем уақытқа шектеулер қойылған ақша қаражаты басқа қысқа мерзімді активтер құрамына енгізіледі.

Сатуға арналған ретінде жіктелетін ұзақ мерзімді активтер (немесе істен шығу топтары)

Егер олардың баланстық құны есептік кезеңнен кейін 12 айдың ішінде негізінен сату арқылы орны толтырылса, сатуға арналған ретінде жіктелген ұзақ мерзімді активтер мен істен шығу топтары (оған ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді активтер кіруі мүмкін) қаржылық жағдай туралы есепте «сатуға арналған істен шығу топтарының ұзақ мерзімді активтері» ретінде көрсетіледі. Активтердің жіктелуі төменде аталған барлық шарттар болған жағдайда өзгертілуі тиіс: (а) Активтер олардың ағымдағы жағдайында дереу сатуға дайын; (б) Топ басшылығы сатып алушыны іздеу бойынша қолданыстағы бағдарламаны бекітті және оны жүзеге асыруға кірісті; (в) олардың ағымдағы әділ құнына негізделген болып табылатын баға бойынша активтерді сату үшін белсенді маркетинг жүргізіледі; (г) сату бір жылдың ішінде жүзеге асырылады деп күтілуде, және (д) сату жоспарын айтарлықтай өзгерту немесе тоқтату күтілмейді.

Акционерлік капитал

Жай акциялар капитал ретінде жіктеледі. Жаңа акцияларды шығарумен тікелей байланысты қосымша шығындар капитал құрамында, салықтарды шегергендегі түсімдер сомасынан алынған шегерімдер ретінде көрсетіледі. Компанияның Директорлар кеңесінің шешімімен акцияларды әрбір жеке шығарған жағдайда әр акцияның құны, сонымен қатар, заңнамаларға сәйкес акцияның саны анықталады. Шығарылған акциялардың номинал құнынан алынған құралдардың әділ құнынан арту сомасы капиталда эмиссиялық табыс ретінде көрінеді.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде танылады және олар жарияланған және есептік кезеңнің соңына дейін қоса алғанда бекітілген жағдайда ғана есептік кезеңнің соңында капитал сомасынан шегеріледі. Егер олар есептік кезеңнің соңына дейін ұсынылса, сонымен қатар, есептік кезең аяқталған соң, бірақ қаржылық есептілікті шығаруға бекіту күніне дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептілікте дивидендтер туралы ақпарат ашылады.

Қосымша құн салығы

Сату кезінде туындайтын қосымша құн салығы (бұдан әрі «ҚҚС») тауарларды тиеу және қызметтерді көрсету кезінде салық органдарына төленуі тиіс. Тауарларды және қызметтерді сатып алу кезінде төленген ҚҚС жеткізушіден салықтық шот-фактура алған кезде төленуге тиіс ҚҚС есебіне ескерілуі мүмкін.

Салық заңнамасы ҚҚС төлеуді таза негізде жүргізуге мүмкіндік береді. Сәйкесінше, сату мен алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есептілікте таза негізде көрсетіледі. Егер оны өтеу есептік кезеңнен кейін бір жылдың ішінде қарастырылмаса, орнын толтыруға арналған ҚҚС ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі.

Резервтер

Егер Топ бұрын болған белгілі бір оқиғаның салдарынан оны реттеу үлкен ықтималдылықпен ресурстардың сыртқа ағылуы мүмкін және ақшалай көрсеткіште барынша сенімді деңгейде бағалауға болатын заңды немесе практикада қалыптасқан міндеттемелерге ие болса, резервтер танылады. Резервтер болашақтағы операциялық залалдар бойынша танылмайды.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)**Күл үйінділерін жоюға арналған резерв**

Күл үйінділерін жоюға арналған резерв олардың жиынтығын негізге сүйене отырып бағалаған кезде сәйкесінше міндеттемелер мен мүмкіндіктердің пайда болу ықтималдылығы жоғары болған кезде танылады. Күл үйінділерін жоюға жұмсалған шығындардың құрамына күл үйінділері инфрақұрылымының объектілерін бөлшектеуге немесе бұзуға жұмсалған шығындар, қоршаған ортаны тазарту, лас заттардың шығарындыларына мониторинг жүргізу жатады. Жоюға арналған резерв бағаланған болашақтағы шығындардың келтірілген таза құны негізінде қалдықтарды өндірудің тиісті фактісінен туындайтын міндеттеме пайда болатын сол есептік кезеңдегі негізгі құралдардың құнынан қалыптастырылады және оған қатысты болады. Күл үйінділерін жоюға арналған резервке болашақта залал келтіруге немесе бұзушылық фактілеріне байланысты туындайды деп күтілетін қандай да болмасын қосымша міндеттемелер жатпайды. Шығындарды бағалау жою жоспарының негізінде жүргізіледі. Шығындар сомаларының бағалау мәндері жыл сайын пайдалану шамасына қарай белгілі өлшемдерді ескере отырып, есептеледі, мысалы, жаңартылған бағалау сомаларының және қайта қарастырылған активтерді немесе операциялық қызметті пайдалану мерзімдері, жүйелі түрде ресми тексерулер жүргізу.

Қажетті шығындардың нақты сомасы белгісіз болса да, Топ өзінің шығындарын қалдықтар полигондарын қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізудің қолданыстағы техникалық ережелеріне және нормаларына сәйкес техникалық-экономикалық негіздемеге және инженерлік зерттеулерге қарап бағалайды. Резервтердің келтірілген таза құнын анықтау кезінде қолданылатын дисконт амортизациясы немесе «жоққа шығару» сомасы әрбір есептік кезең үшін қызмет нәтижелеріне жатады. Дисконт амортизациясы қаржылық шығындар құрамында көрсетіледі.

Қызметкерлерге төленетін сыйақылар**(i) Қызметкерлерге төленетін ұзақ мерзімді сыйақылар**

Ұжымдық еңбек шартының ережелеріне сәйкес, Топ компаниялары өз қызметкерлерін зейнеткерлікке шыққанға дейін, шыққан сәтте және шыққаннан кейін ұзақ мерзімді сыйақылармен қамтамасыз етеді. Келісімшарттарда зейнеткерлікке шығуы бойынша біржолғы жәрдемақы төлеу, еңбекке жарамсыз болып қалған, мерейлі жасқа толған немесе қайтыс болған жағдайда Топ қызметкерлеріне қаржылық көмек көрсету қарастырылған. Жекелеген жәрдемақылар алу құқығы әдетте зейнеткерлікке шыққанға дейінгі қалған мерзімге және қызметкердің мейлінше аз жұмыс өтілінің болуына байланысты беріледі.

Біржолғы жәрдемақылар төлеу бойынша күтілетін шығындарды есептеу қызметкердің еңбек қызметі ішінде еңбек қызметінің аяқталуы бойынша белгіленген сыйақымен зейнеткерлік жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша жүзеге асырылады. Топтың қаржыландырылатын зейнетақы сызбалары жоқ. Әрбір есептік кезеңнің соңында танылатын міндеттеме зейнеткерлік міндеттемелердің ағымдағы құны болып табылады. Жыл ішінде туындайтын актуарлік пайда мен залалдар жылдық жиынтық пайда мен шығында көрсетіледі. Осы мақсатта актуарийлік пайда мен залалдарға актуарийлік ұсыныстардағы өзгерістер де, актуарийлік болжалдардың іс жүзіндегі мәліметтерден өзгешелігіне қатысты өткендегі тәжірибенің ықпалы да жатады.

Еңбек қызметін аяқтау бойынша міндеттемелердегі барлық өзгерістерді олар туындаған сәтте тану былайша ескеріледі: (i) қызметтің құны мен таза пайыздық шығын пайдадан немесе залалдан; ал (i) қайта бағалау – өзге жиынтық табыстан көрінеді.

Зейнетақы міндеттемелерін есепке алуда пайдаланылған ең маңызды ұсыныстар, – бұл дисконт мөлшерлемесі және кадрлардың тұрақтамауы туралы болжамдар. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әрбір жылы осындай міндеттемелер бойынша дисконтты жоққа шығару қаржылық шығындар ретінде жылдық пайда пен залалға жатқызылады. Кадрлардың ағылуы туралы болжамдар кейіннен келтірілген таза міндеттемелердің құнын алу үшін дисконтталатын сыйақылар төлеудің болашақ ағынын болжау үшін қолданылады.

Мұндай міндеттемелер жыл сайынғы негізде тәуелсіз білікті актуарийлермен бағаланады.

(ii) Еңбекке ақы төлеуға жұмсалатын шығыстар және оларға байланысты аударымдар

Еңбекақыға, зейнетақы аударымдарына, әлеуметтік сақтандыру қорына төленетін жарналар, төленген жыл сайынғы демалыстар мен еңбекке жарамсыздығы үшін жасалатын төлемдер, сыйақылар мен ақшалай емес жеңілдіктер Топ қызметкерлерінің тиісті жұмыстарды жүзеге асыруына қарай есептеледі.

Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес Топ өзінің қызметкерлерінің атынан осындай зейнеткерлік жәрдемақыларын ұстап қалады және «Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры» АҚ-ға (бұдан әрі БЖЗҚ) аударады. Ұжымдық еңбек келісімшартына енгізілмеген қызметкерлерге қатысты жұмыскерлер зейнеткерлікке шыққан кезде Топтың қаржылық міндеттемелері тоқтатылады және барлық төлемдерді БЖЗҚ жүргізеді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Жалдау бойынша міндеттемелер. Жалдау шарттары бойынша туындайтын міндеттемелер бастапқыда келтірілген құн бойынша бағаланады. Жалдау міндеттемелері келесі жалдау төлемдерінің таза келтірілген құнын қамтиды:

- алуға жалдау бойынша ынталандырушы төлемдерді шегергендегі тіркелген төлемдер (мәні бойынша тіркелген төлемдерді қоса алғанда);
- жалға алу басталған күнгі индексті немесе ставканы пайдалана отырып, бастапқы бағаланатын индекске немесе ставкаға байланысты ауыспалы жалдау төлемі;
- тарату құнының кепілдіктері бойынша Топтың төлеуі күтілген сомалар;
- топта сатып алуға арналған опционды орындауға жеткілікті сенімділік болған жағдайда осы опционды орындау бағасы;
- егер жалдау мерзімі Топтың осы опционды орындау мерзімін көрсетсе, жалдау шарттарын тоқтату үшін айыппұлдарды төлеу.

Жалға алуды ұзарту және тоқтату опциндары Топтың ғимараттарды жалдаудың бірқатаршарттарында көзделген. Бұл шарттар Топ өз қызметінде пайдаланатын активтерді басқару кезінде барынша операциялық икемділікті қамтамасыз ету үшін пайдаланылады. Жалдауды ұзарту мен тоқтатуға арналған опциндардың басым бөлігін тиісті жалға беруші емес, тек Топ орындауы мүмкін. Ұзарту опциндары (немесе жалдауды тоқтатуға арналған опциндар шарттарында белгіленген мерзімнен кейінгі уақыт кезеңі) шарт ұзартылатынына (немесе тоқтатылмайтындығына) жеткілікті сенімділік болған жағдайда ғана жалдау мерзіміне енгізіледі. Міндеттемелерді бағалауға, егер жалдау ұзартылатынына жеткілікті сенім болса, ұзарту опциндарын орындау шеңберінде жүргізілетін жалдау төлемдері де енгізіледі.

Жалдау төлемдері жалдау шартында енгізілген пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталады. Егер бұл мөлшерлемені, әдетте, Топта бар жалдау шарттары жағдайында орын алатын жағдайда айқындау оңай болмаса, Топ қосымша заемдық қаражатын тарту ставкасын пайдаланады – бұл Топ осындай мерзімге және ұқсас қамтамасыз ету кезінде ұқсас экономикалық жағдайларда пайдалану құқығы нысанында активтің құнына ұқсас құны бар активті алу үшін қажетті заемдық қаражатын тарта алатын мөлшерлеме.

Топтың қосымша қарыз қаражатты тарту мөлшерлемесін анықтау үшін:

- мүмкіндігінше үшінші тараптан жақында алынған Қаржыландыру тобы туралы ақпаратты бастапқы ретінде пайдаланады және оны үшінші тараптан қаржыландыру алған сәттен бастап кезеңдегі қаржыландыру шарттарындағы өзгерістерді ескере отырып түзетеді,
- несиелік төлеулерді ескере отырып түзетілетін есебі тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеден басталатын өсіру тәсілін қолданады, және есептеу әдісі қолданылады, онда есептеу несиелік тәуекел үшін түзетілген тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеден басталады
- жалға алу шартының ерекшелігін, мысалы жалға алу мерзімін, елін, валютасын және қамтамасыз етуді ескере отырып түзетулер жүргізеді.

Топ күшіне енгенге дейін жалдау міндеттемеде көрсетілмейтін индекске немесе мөлшерлемеге байланысты болатын ауыспалы жалдау төлемдерін ықтимал ұлғайту тәуекеліне ұшырайды. Индекске немесе мөлшерлемеге байланысты жалдау төлемдерінің өзгерістері күшіне енген кезде пайдалану құқығы нысанында активтің құнын түзете отырып, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалау жүргізіледі.

Жалдау төлемдері міндеттемелердің негізгі сомасына және қаржылық шығыстарға бөлінеді. Қаржылық шығыстар әрбір кезең үшін міндеттемелердің өтелмеген қалдығы бойынша тұрақты мерзімдік пайыздық мөлшерлемені қамтамасыз ету үшін жалдаудың барлық кезеңі ішінде пайда немесе шығын арқылы көрсетіледі.

Жабдықтар мен көлік құралдарын қысқа мерзімді жалдау және құны төмен кез келген активтерді жалдау бойынша төлемдер пайда немесе шығын құрамындағы шығыстар ретінде желілік әдіспен танылады. Қысқа мерзімді жалдау 12 айдан аспайтын мерзімге жалдау шарты болып табылады.

Несиелер

Несиелер мен несиелер бастапқыда мәміле бойынша жасалған залалдарды шегергендегі әділ құн бойынша ескеріледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

Нарықтық емес жағдайларда акционерлерден алған несиелерді есепке алған кезде Топ капиталға салым ретінде капиталдағы бастапқы танудан түскен табысты/(залалды) көрсетеді. Операцияның экономикалық мәнін көрсететін есепке алу тәртібі барлық ұқсас операцияларға жүйелі түрде қолданылады және шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Мақсатты пайдалану үшін немесе сату үшін дайындау міндетті түрде айтарлықтай уақыт қажет болатын тікелей активтерді сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей қатысты жалпы және нақты мақсаттарға тартылған несиелердің шығындары айтарлықтай уақытты талап етеді (белгілі бір талаптарға дауап беретін актив), мұндай актив құнының құрамына кіреді.

Капиталдандырудың бастапқы күні (а) Топ нақты талаптарға сай активпен байланысты шығындарды көтергенде; (б) несиелер бойынша шығындарды көтергенде; және (в) активті мақсатты пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті шараларды жүзеге асырғанда басталады. Несиелер бойынша шығындарды капиталдандыру активті пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық дерлік шаралар аяқталатын күнге дейін жалғасатын болады.

Топ белгілі бір талаптарға жауап беретін активтер бойынша күрделі шығындарға ұшырамай, оны айналып өтетіндей болса, несиелер мен қарыздар бойынша шығындарды капиталдандырады. Несиелер бойынша капиталдандырылған шығындар белгілі бір талаптарға жауап беретін активті сатып алу үшін қаражат қарызға алынған жағдайларды қоспағанда (орта өлшемді пайыздық шығыстар жіктелетін активтердің шығыстарына қолданылады), Топты қаржыландырудың орташа құны негізінде есептеледі. Егер мұндай жағдай орын алатын болса, осы несие қаражатын уақытша инвестициялаудан түсетін кез келген инвестициялық табысты шегергенде кезең ішіндегі нақты несиелер бойынша шеккен нақты шығындар капиталданады.

Несиелер Топтың есептік кезеңнен кейін кем дегенде он екі айға алған міндеттемелері бойынша есептемелер мерзімін ауыстыруға міндетті құқығы болмаған кезде қысқа мерзімді міндеттемелер құрамында көрсетіледі.

Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек

Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек контрагенттің өзінің шарттық міндеттемелерін орындау фактісі бойынша есептеледі. Алынған аванстарды есептемегенде негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек, бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша ескеріледі. Алынған аванстар үшінші тараптардан алынған нақты сомалар бойынша көрсетіледі.

Мемлекеттік субсидиялар

Егер субсидияның алынатынына және Топтың субсидияны берумен байланысты барлық талаптарды орындайтынына сенім болған жағдайда, мемлекет ұсынған субсидиялар әділ құны бойынша танылады.

Шығындармен байланысты мемлекеттік субсидиялар алдағы кезеңдерге жатады және олар өтемақыға бағытталған басқа операциялық қызметтер құрамында шығындарға сәйкес келтіру үшін қажетті кезең ішінде жылдық пайда немесе шығындар арқылы танылады.

Түсімді тану

Түсім – Топтың әдеттегі қызметі барысында туындайтын кіріс. Түсім мәміле бағасының мөлшерінде танылады. Мәміленің бағасы Топқа үшінші тараптан алатын сомаларды есепке алмай, сатып алушыға уәде етілген тауарларды немесе қызметтерді бақылауды беруге алмастырып алуды күтетін құқықты беретін өтеуді білдіреді. Түсім қосылған құн салығы мен жеңілдіктерді шегеріп көрсетіледі. Электр энергиясын сатудан түсетін түсім кезең ішінде танылады.

Топтың шоғырландырылған түсімінің негізгі үлесі электр және жылу энергиясын сатудан және жеткізуден, сондай-ақ ыстық суды өндіруден түсетін түсімге байланысты. Қызметтердің/тауарлардың әрбір түрін сату жеке сатып алушымен жасалатын жеке, сәйкестендіруші шартпен ресімделеді.

Шарттың талаптарына сәйкес, Топтың еншілес ұйымдарының электр және жылу энергиясын сату мен жеткізуді орындау бойынша міндеттемелер шарт жасалған кезде анықталады. Топ бойынша электр және жылу энергиясын сату мен беру ілеспе және/немесе қосымша қызметтерді қамтымайды.

Топ сатып алушыға уәде етілген тауарларды немесе қызметтерді жеткізу мен сатып алушының оларды төлеуі арасындағы кезең бір жылдан асатын шарт жасауды қптамайды. Сәйкесінше, Топ ақшаның уақытша құнына мәміле бағасының тигізетін әсеріне түзету жасамайды.

Шарттың талаптарына сәйкес, электр және жылу энергиясын сату мен жеткізуге жұмсалатын шарт сомасы сатылған немесе жеткізілген электр немесе жылу энергиясының бағасы болып табылады, бұл шарттың/тауардың дербес объектісі болып табылады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Электр және жылу энергиясын өндіру және сату

Түсім Топ электр станцияларының сатылған электр және жылу энергияларының нақты көлемі негізінде анықталады. Түсім сомасы уәкілетті орган бекіткен тарифтерге сүйене отырып анықталады.

Электр энергиясы мен жылу энергиясын сатудан түскен түсім электр және жылу энергиясын қадағалау тапсырылған сәттен, яғни сатып алушыға Топ станцияларын электр және жылу энергиялары желілеріне қосу орындары болып табылатын электр және жылу энергиясын жеткізу нүктелерінде берген сәттен бастап танылады.

Электр және жылу энергиясы Топ станцияларының электр және жылу энергиясын жеткізу желілеріне қосылатын нүктелерінде сатылған жағдайда дебиторлық берешек танылады, өйткені бұл кезде төлем мерзімінің келіп жетуі тек уақыттың ағымына байланысты болғандықтан өтеу сөзсіз болып табылады. Есепті кезеңдегі жеткізілген электр және жылу энергиясының нақты көлемі электр энергиясын босату туралы актімен/жылу энергиясының көлемін салыстыру актісімен расталады. Шот-фактуралар сатушыларға ай сайын жіберіледі.

Электр энергиясын жеткізу және тарату

Топ уәкілетті орган бекіткен тарифтерге сүйене отырып берілген және бөлінген 1 кВт. с. электр энергиясы үшін тіркелген сыйақысы бар шарт бойынша қызмет ұсынады.

Қызмет көрсетуден түскен түсім қызмет көрсетілген есепті кезеңде танылады. Түсім сатып алушы пайданы бір мезгілде алып, тұтынатын болғандықтан, есепті кезең ішінде жеткізілген электр энергиясының нақты көлеміне сүйене отырып танылады.

Есепті кезең ішінде жеткізілген және бөлінген электр энергиясының нақты көлемі сатып алушылармен бірге коммерциялық есепке алу құралдарының негізінде жасалып, қол қойылатын жеткізілген және бөлінген электр энергиясының көлемдерін салыстыру актілерімен ай сайын расталады. Шоттар сатып алушыларға ай сайын әр айдың соңғы күні беріледі және өтеу 5 жұмыс күні ішінде, шот келгеннен кейін төлеуге жатады. Дебиторлық берешек шотты жіберген сәттен бастап танылады, өйткені бұл кезде төлем мерзімінің келіп жетуі тек уақыттың ағымына байланысты болғандықтан өтеу сөзсіз болып табылады.

Электр қуатының қол жетімділігін қолдау бойынша қызмет көрсетуден түсетін табыс.

Сондай-ақ, Топ электр қуатына қол жетімділікті қолдау қызметін ұсынады. Электр қуатының қол жетімділігін қолдау бойынша қызмет көрсетуден түскен кірістер есепті кезеңде осы қызметтер көрсетілген кезде танылады. Табыс нақты қол жетімді электр қуаты негізінде, сыйымдылық нарығының ережелеріне сәйкес бір сатып алушыдан электр қуаты бар екендігі туралы ай сайынғы есептер негізінде анықталады.

Келісім-шартта айына бір кВт қуат үшін төлем қарастырылған, ал Топ шот-фактураны алуға құқығы бар мөлшерде танылады. Есепті айда қол қойылған акт негізінде Топ ай сайын Бірыңғай Сатып алушыға шот-фактураларды шығарады.

Электр энергиясын өткізу

Топ электр энергиясын уәкілетті органмен келіскен тарифтерге сүйене отырып, жеке және заңды тұлғалармен жасасқан шарттар бойынша электр энергиясын сатады.

Заңды тұлғаларға сатудан түскен түсім электр энергиясы есептеуіштердің көрсеткіштеріне сәйкес тұтынылған есепті кезеңде танылады. Заңды тұлғалармен жасасқан шарт бойынша түсім төлем құжатын жіберген күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде төлеуді қарастырады. Мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын заңды тұлғаларға арналған шарт есепті кезеңнен кейінгі айдың 15-іне дейін төлеуді қарастырады.

Жеке тұлғаларға сатудан түскен түсім электр энергиясы тұтынылған есепті кезеңде танылады. Жеке тұлғалармен жасалған шарт бойынша түсім есепті кезеңде сатылған электр энергиясының жалпы көлеміне барабар танылатын есептеуіш көрсеткіштерін алғаннан кейінгі айдың соңғы бірнеше күндерінің түсімінен тұрады. Жеке тұлғалармен жасалған шарт Компания жазып берген төлем құжатының негізінде есепті айдан кейінгі айдың 25-інен кешіктірмей төлеуді қарастырады. Есептесу кезеңі бір күнтізбелік айды құрайды.

Барлау және бағалау бойынша активтер

Барлау және бағалау бойынша активтер қажет болған жағдайда, құнсыздануға байланысты резервті шегергендегі бастапқы құн бойынша бағаланады.

(i) Тану және кейінгі бағалау

Барлау және бағалау бойынша активтерге барлау мен өндіруге құқықтарды алуға жұмсалған шығындар, барлау мен бағалауға жұмсалатын тиісті шығындар және басқа да тікелей байланысты шығындар жатады. Мұндай активтер ХҚЕС 6 «Минералды ресурстарды барлау және бағалауда» көрсетілген тиісті белгілердің негізінде құнсыздану мөніне бағаланады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Барлау және бағалау бойынша активтерге барлауға, геологиялық және геофизикалық зерттеулерге, өнімді және өнімсіз барлау ұңғымаларын бұрғылауға құқықтарды алу бойынша капиталдандырылған шығындар, қосалқы қондырғылар мен құралдардың құны, сондай-ақ барлаумен және бағалаумен тікелей байланысты өндірістік және басқа жалпы үстеме шығындар жатады.

Сатып алуға қаысты шығындарға жазылу бонусының құны мен жер қойнауын пайдалану құқығын алу үшін жұмсалған басқа шығындар жатады.

Барлау және бағалау қызметіне тікелей қатысы жоқ әкімшілік шығындар (кеңсе бөлмесін, кеңсе көлігін жалға алу, әкімшілік қызметкерлерді ұстау) олардың туындауына байланысты жұмсалған шығындарға жазылады.

Барлау және бағалау бойынша активтер минералды ресурстарды алудың техникалық негізді және коммерциялық мақсатты болған жағдайда жіктелмейтін болады. Коммерциялық қорлар анықталған жағдайда барлау мен бағалау бойынша активтер материалдық және материалдық емес активтерге ауысады, дәлелденген және дәлелденбеген өндірілген қорлар негізінде өндірістік әдіс бойынша амортизацияланады. Кен орындарын алуға дейінгі әрекет барлауға дейінгі (немесе лицензияға дейінгі) болып анықталады.

(ii) Барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануы

Барлау және бағалау бойынша активтер материалдық немесе материалдық емес активтерді санаттарға қайта жіктеген кезде немесе құнсызданудың қандай да бір белгілері туындаған жағдайда құнсыздану бойынша тестілеуден өтеді.

Құнсызданудан болған шығын барлау және бағалау бойынша активтердің баланстық құны олардың өтелетін сомасынан артық болатын сомада танылады. Өтелген сома екі шаманың ең үлкені болып анықталады: активтерді сатуға жұмсалған шығындар мен пайдалану сомасы шегерілген әділ құн.

Өзара есепке алу

Сатып алу-сату операцияларының бір бөлігі өзара есепке алуды, бартерлерді немесе ақшалай емес нысандағы басқа есеп айырысуларды қолдана отырып жүзеге асырылады. Әдетте, бұл операциялар өнеркәсіптік және коммерциялық тұтынушылармен өзара есепке алу нысанында әр текті тауарлар қызметтерді алмасу нысанында жүргізіледі.

Есептеулерді өзара есепке алу, бартер немесе ақшалай емес нысандағы басқа есептеулер арқылы жүзеге асыру жоспарланған сатып алу-сату операциялары Топ компанияларының басшылығымен ақшалай емес есеп айырысу нәтижесінде алынатын немесе берілетін активтердің әділ құнын бағалау негізінде танылады. Әділ құн ашық нарықтық ақпарат негізінде анықталады.

Сенімсіз операциялар ақша қаражатының қозғалысы туралы есептен алынып тасталды. Инвестициялық және қаржылық операциялар, сондай-ақ, операциялық қызметтің қорытынды нәтижесі осы есептегі ақша қаражатының іс жүзіндегі қозғалысына сүйене отырып ұсынылды.

Сегменттік есептілік

Сегменттер бойынша есептілік операциялық шешімдерді қабылдауға жауапты Топтың тұлғасына немесе органына ұсынылатын ішкі есептілікке сәйкес жасалады. Егер табыстары, қаржылық нәтижесі немесе активтері барлық сегменттердің жиынтық активтерінің кем дегенде он пайызын құраса, сегментті жеке ашуға болады.

Табыс салығы

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте табыс салығы қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында күшіне енген Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес көрсетілген. Егер олар осы немесе басқа кезеңдерде басқа жиынтық табыстың немесе тікелей капитал құрамында көрсетілген операцияларға жатуына байланысты басқа жиынтық пайда құрамында немесе тікелей капитал құрамында көрсетілмеуі тиіс болса, табыс салығы бойынша шығындарға ағымдағы және кейінге қалдырылған салықтар жатады және жылдық кірістер мен шығында көрсетіледі.

Ағымдағы салық ағымдағы және өткен кезеңдер үшін салық салынатын кіріс немесе шығынға қатысты мемлекеттік бюджеттен өтелетін немесе оған төленетін сома болып табылады. Егер қаржылық есептілік тиісті салық декларациясын бергенге дейін бекітілсе, салық салынатын пайда немесе зиян бағалау көрсеткіштеріне негізделеді. Табыс салығынан өзге, басқа да салықтар операциялық шығындар құрамында көрсетіледі.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Кейінге қалдырылған табыс салығы болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындары, активтер мен міндеттемелер және қаржылық есептіліктегі олардың баланстық құнының арасында туындайтын уақыт айырмашылығы бөлігінде баланстық міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі. Бастапқы тану үшін жасалатын ерекшелікке сәйкес, бизнесті біріктірумен байланысты емес операциялар бойынша активтерді немесе міндеттемелерді бастапқы тану кезінде туындайтын кейінге қалдырылған салықтар егер ондайлар бухгалтерлік, салық салынатын пайдаға әсер етпесе, уақыт айырмашылықтарына қатысты танылмайды. Кейінге қалдырылған баланстық шама қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында негізінен күшіне енген және уақыт айырмашылықтарын түзету кезеңінде қолданылады деп күтілетін немесе болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындарын пайдаланудың салық мөлшерлемелері бойынша есептеледі. Кейінге қалдырылған салық активтері Топтың жекелеген әрбір компаниясы аясында кейінге қалдырылған салық міндеттемелеріне қарсы есепке алынады. Кейінге қалдырылған салық активтері шегерілетін уақыт айырмашылығына және болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындарына қатысты тек осындай шегерулер сомасына азайтылуы мүмкін болашақта салық салынатын пайда табу ықтималдылығы жоғары болған жағдайда ғана танылады.

Топ еншілес компаниялардың дивидендтеріне салықтарға немесе оларды сатудан түсетін пайдаға қатысты уақыт айырмашылықтарын түзетуді бақылайды. Топ басшылық алдағы уақытта уақыт айырмашылықтарын түзетуді күткен жағдайлардан басқа кезде осындай уақыт айырмашылықтары бойынша кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін көрсетпейді.

Негізгі құралдардың құнына жатқызылған күл үйінділерін жоюға және күл үйінділерін жоюға арналған резервтің құнының салықтық базасын анықтаған кезінде Топ алдағы салықтық шегерімдерді міндеттемелерге бөледі. Осы тәсілге сәйкес бастапқы тану кезінде ескертпелер қолданылмайды.

Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттеме негізгі құралдардың құнына жатқызылған күл қоймаларын қалпына келтіруге жұмсалатын шығындар бойынша салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты танылады, ал актив жоғарыда аталған күл қоймаларын қалпына келтіру резерві бойынша шегерілетін уақыт айырмашылықтарына қатысты тану шарттарын ескере келе табыс салығы бойынша танылады.

Басшылық әрбір есептік кезеңнің соңында Топтың анықталмаған салықтық жайғасымдарын қайта бағалайды. Міндеттемелер басшылықтың бағалауы бойынша (қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында қабылданған салық заңнамасын немесе кез келген белгілі тиісті сот немесе басқа қаулыны интерпретациялауға негізделген) табыс салығының жайғасымдары бойынша көрсетіледі, бәрінен бұрын салық органдары осы жайғасымдарды даулаған жағдайда қосымша салық есептеулеріне әкелуі мүмкін. Айыппұлдар, өсімақылар мен салықтар бойынша міндеттемелер, табыс салығынан басқа, есептік кезең соңында міндеттемелерді реттеу үшін қажетті шығындарды басқаруды барынша нақты бағалау негізінде көрсетіледі. Табысқа салынған салық бойынша анықталмаған жайғасымдар бойынша түзетулер табысқа салынатын салық бойынша шығындардың құрамында көрсетіледі.

Анықталмаған салықтық ұстанымдар

Топтың анықталмаған салықтық ұстанымдарын басшылық әрбір есептік кезеңнің аяғында бағалайды. Табыс салығы жөніндегі жайғасымға қатысты көрсетілетін міндеттемелер егер салық органдары Топтың салық жайғасымымен келіспесе, басшылық қосымша салық міндеттемелерінің пайда болу ықтималдығы олардың болмау ықтималдығынан жоғары деп санаған жағдайда ғана ескеріледі.

Мұндай баға қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында мәні бойынша қолданылатын салық заңнамаларын түсіндіру, сондай-ақ соттың кез келген белгілі қаулыларының немесе осыған ұқсас мәселелер бойынша өзге шешімдерінің негізінде жасалады. Пайдаға салынатын салықты қоспағанда, айыппұлдар, өсімпұлдар және салықтар бойынша міндеттемелер басшылықтың есептік кезеңнің аяғындағы міндеттемелерді реттеуге қажетті шығындарды барынша жақсы бағалауы негізінде көрінеді. Табыс салығы бойынша анықталмаған жайғасымдар бойынша түзетулер табыс салығы бойынша шығыстардың құрамында көрсетіледі.

Акционермен жүргізілетін операциялар

Акционердің өкімі бойынша шығындарды есептеу немесе активтерді бөлу, негізгі құралдардың объектілерін, бизнесті біріктіруді, басқа кәсіпорынға немесе істен шығу тобына қатысу үлесін, ақша қаражатын және басқаларды қоса алғанда, «Акционерге өзге бөлулер» ретіндегі бөлінбеген пайда болып танылады.

Қаржылық есептілікті ұсынудағы өзгерістер

Бұрын «Самұрық-Энерго» АҚ Директорлар кеңесі мемлекеттік активтерді жекешелендіру бағдарламасына сәйкес бірқатар еншілес компаниялардың жекешелендіру жоспарларын бекітті және бұл компаниялар «Самұрық-Энерго» АҚ-ның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде сатуға арналғандар ретінде жіктелді, және «Тегис Мұнай» және оның еншілес компаниясы «Мангышлак Мұнай» (одан әрі – «Тегис Мұнай») қоспағанда, сатылды.

Қазақстан Республикасының Экономикалық жаңғырту жөніндегі мемлекеттік комиссиясының 2019 жылғы 14 қазандағы шешімімен отырыста «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ »АҚ жалғыз акционерінің «Самұрық-Энерго» АҚ активтерінің бірыңғай тізіміне Тегис Мұнай компанияларын қайта қосу туралы ұсынысы мақұлданды, нәтижесінде бұл компаниялардың сатуға арналған активтерден қайта жалғастырылатын қызметке жіктелуіне әкелді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

ХҚЕС 5-ке сәйкес, егер бұрын сатуға арналғандар ретінде жіктелген айналымнан тыс активтер мен істен шығу топтары бұдан былай жіктелімнің қажетті критерийлерін қанағаттандырмайтын болса, Қоғам оларды сатуға арналған ретінде есепке алуды тоқтатады.

Соған сәйкес, «Тегис Мұнай» компаниясының активтері мен міндеттемелері 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, тоқтатылған қызметтен жалғасатын қызметке ауыстырылды. Салыстыру ақпараты істен шығу тобынан ауыстыру нәтижелерін көрсету үшін қайта есептелді.

Төмендегі кестеде 2018 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, жіктелім өзгерістерінің көрсеткіштерді ұсынуға тигізген әсері келтірілді:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2018 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бастапқы ұсынылған сома	Тегис Мұнайдың реклассифика- циясы	2018 ж. 31 желтоқсан (қайта есептелді)
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	756,453,621	15,480,616	771,934,237
Инвестициялық меншік	428,734	-	428,734
Материалдық емес активтер	4,767,633	-	4,767,633
Барлау активтері	-	-	-
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардағы инвестициялар	55,860,500	-	55,860,500
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	14,282,994	621,948	14,904,942
Ұзақ мерзімді активтер жиыны	831,793,482	16,102,564	847,896,046
Қысқа мерзімді активтер			
Тауар-материалдық қорлар	9,373,661	4,457	9,378,118
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және өзге де дебиторлық берешек	23,913,414	-	23,913,414
Өзге де қысқа мерзімді активтер	93,673,376	3,920	93,677,296
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	1,268,014	-	1,268,014
Ақша қаражаты және олардың эквиваленттері	13,604,335	19,830	13,624,165
Сатуға арналған деп жіктелген істен шығарылатын топтардың активтері	16,130,771	(16,130,771)	-
Қысқа мерзімді активтер жиыны	157,963,571	(16,102,564)	141,861,007
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ	989,757,053	-	989,757,053

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2018 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бастапқы ұсынылған сома	Тегис Мұнайдың реклассифика- циясы	2018 ж. 31 желтоқсан (қайта есептелді)
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Күл үйінділерін жоюға арналған резерві	2,643,471	-	2,643,471
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	1,297,228	-	1,297,228
Қарыздар	266,959,110	-	266,959,110
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	4,843,536	1,900,120	6,743,656
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша міндеттемелер	82,771,915	-	82,771,915
Ұзақ мерзімді міндеттемелер жиыны	358,515,260	1,900,120	360,415,380
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Күл үйінділерін жоюға арналған резерві	248,406	-	248,406
Қарыздар	43,403,659	-	43,403,659
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	113,600	10,686	124,286
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек	99,901,007	90,794	99,991,801
Бюджетке төленетін салықтар және өзге де төлемдер бойынша берешек	4,636,438	17,082	4,653,520
Төлеуге бөлінген табыс салығы	908,056	-	908,056
Сатуға арналған деп жіктелген істен шығарылатын топтардың міндеттемелері	2,018,682	(2,018,682)	-
Қысқа мерзімді міндеттемелер	151,229,848	(1,900,120)	149,329,728
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ	509,745,108	-	509,745,108
Төмендегі кестеде 2018 ж. 1 қаңтарындағы жағдай бойынша, жіктелім өзгерістерінің көрсеткіштерді ұсынуға тигізген әсері келтірілді:			
<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2018 ж. 1 қаңтар жағдай бойынша бастапқы ұсынылған сома	Тегис Мұнайдың реклассифика- циясы	2018 ж. 1 қаңтар (қайта есептелді)
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	780,565,005	96,529	780,661,534
Инвестициялық меншік	531,852	-	531,852
Материалдық емес активтер	3,799,095	-	3,799,095
Барлау активтері	-	14,086,775	14,086,775
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардағы инвестициялар	52,888,220	-	52,888,220
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	17,953,844	618,484	18,572,328
Ұзақ мерзімді активтер жиыны	855,738,016	14,801,788	870,539,804
Қысқа мерзімді активтер			
Тауар-материалдық қорлар	9,046,924	3,440	9,050,364
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және өзге де дебиторлық берешек	23,514,698	-	23,514,698
Өзге де қысқа мерзімді активтер	18,451,046	-	18,451,046
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	1,432,148	-	1,432,148
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	32,646,221	11,601	32,657,822
Сатуға арналған деп жіктелген істен шығарылатын топтардың активтері	14,816,829	(14,816,829)	-
Қысқа мерзімді активтер жиыны	99,907,866	(14,801,788)	85,106,078
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ	955,645,882	-	955,645,882

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	2018 ж. 1 қаңтар жағдай бойынша бастапқы ұсынылған сома	Тегис Мұнайдың реклассификациясы	2018 ж. 1 қаңтар (қайта есептелді)
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Күл үйінділерін жоюға арналған резерві	2,279,270	-	2,279,270
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	1,314,015	-	1,314,015
Қарыздар	312,690,957	-	312,690,957
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	4,443,216	16,047	4,459,263
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша міндеттемелер	82,058,114	-	82,058,114
Ұзақ мерзімді міндеттемелер жиыны	402,785,572	16,047	402,801,619
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Күл үйінділерін жоюға арналған резерві	125,000	-	125,000
Қарыздар	45,912,886	-	45,912,886
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	120,361	-	120,361
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек	24,897,537	56,859	24,954,396
Бюджетке төленетін салықтар және өзге де төлемдер бойынша берешек	2,600,743	-	2,600,743
Төлеуге бөлінген табыс салығы	369,334	-	369,334
Сатуға арналған деп жіктелген істен шығарылатын топтардың міндеттемелері	72,906	(72,906)	-
Қысқа мерзімді міндеттемелер жиыны	74,098,767	(16,047)	74,082,720
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ	476,884,339	-	476,884,339
Қазақстандық мың теңгемен			
	2018 жылы бастапқы ұсынылған сома	Тегис Мұнайдың реклассификациясы	2018 жылы (қайта есептелді)
Түсім	260,399,900	-	260,399,900
Сатылымдардың өзіндік құны	(188,356,123)	-	(188,356,123)
Жалпы пайда	72,043,777	-	72,043,777
Сату бойынша шығындар	(14,340,193)	-	(14,340,193)
Жалпы және әкімшілік шығындар	(13,018,028)	(267,188)	(13,285,216)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың табыстарындағы үлес және құнсыздану	9,751,872	-	9,751,872
Активтердің құнсыздану (шығындары)/активтердің құнсыздануын қалпына келтіру	(1,756,337)	(16)	(1,756,353)
Өзге табыстар	3,690,482	-	3,690,482
Өзге шығыстар	(3,766,980)	(992,392)	(4,759,372)
Қаржылық табыстар	2,333,275	556	2,333,831
Қаржылық шығыстар	(42,211,348)	(324,917)	(42,536,265)
Салық салғанға дейінгі пайда/(залал)	12,726,520	(1,583,957)	11,142,563
Табыс салығы бойынша шығыстар	(7,717,940)	-	(7,717,940)
Жалғасып отырған қызметтен түскен пайда/(залал)	5,008,580	(1,583,957)	3,424,623
Тоқтатылған қызметтен түскен залал	(1,583,957)	1,583,957	-
Кезеңдегі пайда/(залал)	3,424,623	-	3,424,623

3 Жаңа есепке алу ережелері

Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелер

Қабылданған есептік саясат жаңа стандарттар мен түсініктерді, сондай-ақ 2019 жылғы 1 қаңтарда күшіне енген қолданыстағы стандарттарға түзетулерді қоспағанда алдыңғы есепті жылғы қолданылған есептік саясатқа сәйкес келеді.

Топ төмендегі стандарттарды алғашқы рет 2019 жылы қолданды:

ХҚЕС (IFRS) 16 «Жалдау». Топ бұл стандартты оны міндетті қолдану күнінен, яғни 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап қолдануға шешім қабылдады, стандартта жол берілетін белгілі бір қысқартуларды қолдана отырып, салыстырмалы көрсеткіштер қайта есептелмейтін модифициланған ретроспективті тәсіл қолданылады. Жылжымайтын мүлікті пайдалану құқығы бар нысанға жатқызылған активтер ауысу кезінде жаңа ережелер үнемі қолданыста болғандай бағаланады. Пайдалану құқығы бар нысанға жатқызылған өзге активтер стандартты қолдану күніндегі жалдау міндеттемелері көлемінде бағаланады (барлық аванстар немесе есептелген шығын сомасына түзетулер енгізіледі).

ХҚЕС (IFRS) 16 стандартын алғашқы қолдану кезінде Топ төмендегі стандартта рұқсат етілген практикалық сипаттағы қысқартуларды пайдаланды:

- жалдау шарттары портфеліне ұқсас сипаттамалармен негізделген бірыңғай дисконттау мөлшерлемесін қолдану;
- жалдау шартына ауыртпалығы бар сипатта жасалған бұрынғы талдауды құнсыздануға тексеріс жүргізу баламасы ретінде қолдану – 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша ауыртпалығы бар шарттар тіркелмеген;
- операциялық жалдауды 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша кемінде 12 айға жасалған мерзімдегі қысқа мерзімді жалдау ретінде есепке алу;
- алғашқы пайдалану күні пайдалану құқығы бар нысандағы активтерді бағалау мақсатында бастапқы тікелей шығынды жоққа шығару;
- егер шарт ұзарту немесе жалдауды тоқтату опциондарын қамтыған болса, жалдау мерзімін белгілеу кезеңінде ұйғарымдарды кейінгі мерзіммен пайдалану.

Бұған қоса, Топ шартты қайта талдамау туралы шешім қабылдады, бұл шешімнің қабылдануына стандартты алғашқы қолдану мерзімінде шарт тұтастай немесе оның жекелеген компоненттері жалдау шарттарына жатуы/жатпауы талас тудырды. Стандартты алғашқы қолдану мерзімінде жасалған шарттар бойынша Топ ХҚЕС (IAS) 17 «Жалдау» және ҚРХҚС (IFRIC) 4 «Келісімде жалдау белгілерінің болуын анықтау» стандарттарын қолдану кезінде жүргізілген бағалауды пайдалану туралы шешім қабылдады.

2019 жылдың 1 қаңтарындағы жалдау бойынша Топтың міндеттемелерге қатысты қолданған қосымша қарыз қаражатты тартудың орта мөлшерлемесі 12,7 пайызды құрады. Төменде операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелердің жалдау шарттарының міндеттемелерімен салыстырылуы көрсетілді.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2018 / 1 қаңтар 2019
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша операциялық жалдау шарттары бойынша болашақ ең аз жалдау төлемдерінің барлығы	4,122,345
- Келтірілген құнды дисконттау әсері	(1,049,958)
- Бұрын қаржылық жалдау ретінде жіктелген жалдаумен байланысты шарттық міндеттемелер	545,636
- Міндеттемелер құрамында танылмаған қысқа мерзімді жалдау шарттарын есептемегенде	(162,653)
2019 жылғы 1 қаңтарда танылған жалдау бойынша барлық міндеттемелер	3,455,370
Олардың:	
Жалдау бойынша қысқа мерзімді міндеттемелер	1,032,982
Жалдау бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер	2,422,388

3 Жаңа есепке алу ережелері (жалғасы)

Есепке алу саясатының өзгеруі, 2019 жылдың 1 қаңтарындағы қаржылық жағдай туралы жеке есеп баптарына төменде көрсетілгендей ықпал етті:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ескертпе	(IFRS) 16 ХҚЕС-ті қабылдау салдарлары
Пайдалану құқығы нысанында активтердің ұлғаюы	9	3,444,040
Жалдау бойынша міндеттемелердің ұлғаюы	9	(3,455,370)

16 ХҚЕС (IFRS) 17 ХҚЕС (IAS) сияқты жалға беруші үшін есепке қойылатын талаптарды мәні бойынша қамтығандықтан, Топ жалға беруші ретінде Топтың қызметіне қатысты операцияларға байланысты өзінің шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қандай да бір елеулі ықпал етуді мойындамады.

Төменде санамаланған қайта қаралған стандарттар Топ үшін 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап міндетті деп танылды, бірақ Топқа елеулі әсер етпеді:

- ҚРХҚС (IFRIC) 23 «Пайдаға салынатын салықты есептеу қағидаларына қатысты белгісіздік» (2017 ж 7 маусымында шығарылған және 2019 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Теріс өтемақымен байланысты мерзімінен бұрын өтеу сипаттамасы – ҚЕХС (IFRS) 9 түзетулері (2017 ж 12 қазанында шығарылған және 2019 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Қауымдасқан ұйымдар ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға ұзақ мерзімді қатысу үлестері – ҚЕХС (IAS) 28 түзетулері (2017 ж 12 қазанында шығарылған және 2019 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ҚЕХС, 2015-2017 жж жыл сайынғы жетілдірулер. – ҚЕХС (IFRS) 3, ҚЕХС (IFRS) 11, ҚЕХС (IAS) 12 и ҚЕХС (IAS) 23 түзетулері (2017 ж 12 қазанында шығарылған және 2019 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- ХҚЕС (IAS) 19 «Зейнетақы жоспарын өзгерту, қысқарту және реттеу» түзетулері (2018 жылдың 7 ақпанында шығарылды және 2019 жылдың 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

Жаңа стандарттар және түсіндірулер

2020 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын кезең үшін міндетті деп табылатын және Топ мерзімінен бұрын қабылданбаған бірқатар жаңа стандарттар мен түсіндірулер жарияланып отыр

ҚЕХС (IFRS) 10 және ҚЕХС (IAS) 28 түзетулері – «Инвестор мен оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорын арасындағы мәмілелерде активтерді сату немесе активтерді салу» (2014 ж 11 қыркүйегінде шығарылған және ҚЕХС жөніндегі кеңес белгілеген мерзімнен немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Осы түзетулер 10 ХҚЕС (IFRS) және 28 ХҚЕС (IAS) талаптары арасындағы инвестордың қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға активтерді сатуға немесе жарнасына қатысты сәйкессіздікті жояды. Түзетулерді қолданудың негізгі салдары, егер мәміле бизнеске қатысты болса, пайда немесе шығын толық көлемде танылады. Егер активтер бизнес болып табылмаса, тіпті егер осы активтерге еншілес ұйым ие болса да, пайданың немесе залалдың бір бөлігі ғана танылады.

ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» (2019 ж 18 мамырында шығарылған және 2021 ж. 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). 17 ХҚЕС (IFRS) 4 ХҚЕС (IFRS) алмастырады, ол ұйымдарға сақтандыру шарттарын есепке алу тәртібіне қатысты қолданыстағы практиканы пайдалануды жалғастыруға мүмкіндік берді, осыған байланысты инвесторларға басқа көрсеткіштер бойынша ұқсас сақтандыру компанияларының қаржылық нәтижелерін салыстыру және салыстыру қиын болды. 17 ХҚЕС (IFRS) сақтандырушыны қайта сақтандыру шарттарын қоса алғанда, сақтандыру шарттарының барлық түрлерін көрсету үшін қағидаттарға негізделген бірыңғай стандарт болып табылады. Осы стандартқа сәйкес сақтандыру шарттарының топтарын тану және бағалау (i) шарттарды орындау жөніндегі ақша ағындары туралы қолда бар барлық ақпарат ескерілген, оған қосылатын (егер құны міндеттеме болып табылса) немесе одан шегерілетін (егер құны актив болып табылса) қадағаланатын нарықтық ақпаратқа сәйкес келетін (ii) шарттар тобы бойынша бөлінбеген пайда сомасы (шарттар бойынша сервистік маржа) тәуекелді ескере отырып түзетілген болашақ ақша ағындарының (шарттарды орындау жөніндегі ақша ағындары) келтірілген құны бойынша жүргізілуге тиіс. Сақтандырушылар сақтандыру шарттары тобынан алған олар сақтандыру өтемін беретін кезең ішіндегі және тәуекелден босатылған кезең ішіндегі пайданы көрсететін болады. Егер шарттар тобы залалды болып табылса немесе залалға әкеп соқса, ұйым шығынды дереу көрсетеді.

3 Жаңа есептік ережелер (жалғасы)

Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне түзетулер (2018 жылдың 29 наурызында шығарылған және 2020 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Жаңа редакциядағы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздері бағалау туралы жаңа тарауды, есептілікте қаржылық нәтижелерді көрсету бойынша ұсынымдарды, жетілдірілген анықтамалар мен ұсынымдарды (атап айтқанда, міндеттемелерді айқындау) және қаржылық есептілікті дайындаудағы басқарудың рөлі, байқамаушылық және бағалаудың белгісіздігі сияқты маңызды мәселелер бойынша түсіндірмелерді қамтиды.

Бизнесі анықтау – 3 ҚЕХС (IFRS) түзетулер (2018 жылдың 22 қазанында шығарылды және 2020 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңнің басынан бастап сатып алуға қатысты әрекет ететін). Бұл түзетулер бизнесі анықтауға өзгерістер енгізеді. Бизнес салымдардан және жиынтығында қайтарым жасау қабілетін қалыптастыратын маңызды процестерден тұрады. Жаңа басшылық салымның және маңызды процестің болуын анықтауға мүмкіндік беретін жүйені, оның ішінде әлі қайтарым алмаған дамудың ерте кезеңдеріндегі компаниялар үшін жүйені іске қосады. Кәсіпорын бизнес болып саналуы үшін қайтарым болмаған жағдайда, ұйымдастырылған жұмыс күші болуы тиіс. «Қайтарым» терминінің анықтамасы клиенттерге ұсынылатын тауарлар мен қызметтерге, инвестициялық кіріс пен өзге де кірістерді жасауға назар аудару үшін тарылады, бұл ретте шығындарды және өзге де экономикалық пайданы төмендету нысанындағы нәтижелер алынып тасталады. Бұдан басқа, енді нарыққа қатысушылар жетіспейтін элементтерді ауыстыруға немесе сатып алынған қызмет пен активтерді біріктіруге қабілетті ма деп бағалаудың қажеті жоқ. Ұйым "шоғырлануға тест" жасай алады. Егер сатып алынған жалпы активтердің іс жүзінде барлық әділ құны бір активке (немесе ұқсас активтер тобына) шоғырланған болса, сатып алынған активтер бизнес болып саналмайды.

Маңыздылықты анықтау – 1 ХҚЕС (IAS) және 8 ХҚЕС (IAS) түзетулері (2018 жылдың 31 қазанында шығарылды және 2020 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты әрекет ететін). Осы түзетулер маңыздылықты анықтауды және ХҚЕС-тің басқа стандарттарында бұрын ұсынылған анықтау бойынша ұсынымдарды енгізу арқылы осы ұғымды қолдануды нақтылайды. Сонымен қатар, осы анықтамаға түсініктеме жақсартылды. Түзетулер ХҚЕС-тің барлық стандарттарында маңыздылықты айқындауды пайдаланудың кезекілігін де қамтамасыз етеді.

Егер оны өткізу, бұрмалау немесе оны түсінудің қиындауы белгілі бір есеп беретін ұйым туралы қаржылық ақпаратты беретін осындай қаржылық есептілік негізінде жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің негізгі пайдаланушылары қабылдайтын шешімдерге әсер етуі мүмкін деп ақылға қонымды дәрежеде күтілсе, ақпарат маңызды деп есептеледі.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар

Топ келесі қаржылық жыл ішінде есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелерге ықпал ететін есептік бағалау мен пайымдарды пайдаланады және жорамал жасайды. Бағалаулар мен пайымдар тұрақты түрде сыни талдауға ұшырайды және басшылықтың бұрынғы тәжірибесіне және басқа факторларға, соның ішінде орын алған жағдайларда негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты болжамдарға негізделген. Сондай-ақ, басшылық есептік саясатты пайдалану үрдісінде бағалауды талап ететін кейбір пайымдарды пайдаланады. Қаржылық есептілікте көрсетілген көрсеткіштерге ең көп ықпал ететін пайымдар мен келесі жыл бойынды активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік бағасын біршама түзету қажеттілігіне әкелуі мүмкін бағалар мыналардан тұрады:

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Басшылық әрбір есептік кезеңнің соңында жекелеген активтердің немесе активтер топтарының құнсыздану белгілерінің бар-жоғын және гудвилден бөлек активтер немесе активтер топтары үшін өткен кезеңдерде танылған құнсыздану шығыны белгілерінің бұдан былай болмайтынын немесе азайғанын бағалайды. Мұндай кез келген белгі анықталған жағдайда басшылық сату шығындары мен пайдалану құнын шегергендегі оның әділ құнының шамасының ең көбі ретінде анықталатын активтің өтелетін бағасын бағалайды. Пайдалану құндылығын есептеу қалыптасқан жағдайларға негізделген болып саналатын басшылық тарапынан бағалау мәліметтері мен кәсіби пайымдарды қолдануды талап етеді.

Қаржылық активтердің құнсыздану белгілерінің болуын анықтау да негізгі құралдар объектілерінің мүмкін болатын технологиялық ескіруін, қызметтің, олардың пайдалы қызметінің қалдық мерзімдерінің тоқтатылуын және пайдалану шарттарының басқа да өзгерістерін анықтауда пайымдаулар мен бағаларды пайдалануды талап етеді.

ХҚЕС (IAS) 36-ға сәйкес, құнсыздану белгілерінің бірі болып Топ қызметін жүзеге асыратын технологиялық, нарықтық, экономикалық немесе заңдық жағдайларда немесе актив сатылуы тиіс нарықта кезең ішінде болған немесе алдағы уақыттарда күтілетін, Топ үшін жағымсыз салдарлары бар маңызды өзгерістердің болуы болып табылады.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Активтің өтелетін құнын бағалаған кезде Топ бағаларды қолданады және пайым жасайды. Бағалаулар мен пайымдар тұрақты түрде сыни талдауға ұшырайды және басшылықтың бұрынғы тәжірибесі мен басқа факторларға, оның ішінде орын алған жағдайларда негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты болжамдарға негізделген. Сондай-ақ, басшылық есептік саясатты пайдалану үрдісінде бағалауды талап ететін кейбір пайымдарды пайдаланады.

2019 жылдың соңындағы жағдай бойынша жүргізілген талдау нәтижелері бойынша басшылық «Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС (бұдан әрі – «ЕГРЭС-1»), «Тегис Мұнай» ЖШС және оның еншілес компаниясы «Маңғышлақ Мұнай» ЖШС (бұдан әрі – «Тегис Мұнай») еншілес ұйымдарының негізгі құралдарының және «Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» АҚ (бұдан әрі – «ЕГРЭС-2») бірлескен кәсіпорынның, және тиісінше ЕГРЭС-2 станциядағы өз инвестицияларының құнсыздану индикаторларын анықтады.

Топ «Активтердің құнсыздануы» ХҚЕС 36-ға сәйкес жүргізілген ЕГРЭС-1 және ЕГРЭС-2 активтерін құнсыздануға тест жүргізу үшін тәуелсіз сарапшыларды тартты. «Тегис Мұнай»-дың активтерін құнсыздануға арналған тестті тәуелсіз сарапшылар Топтың басқа компанияларының құнсыздануға арналған тестте қолданылатын әдістемеге ұқсас оның басшылығы жүргізді. Негізгі құралдардың және материалдық емес активтердің өтелетін құны болжалды болашақ түсімдердің бағасынан және активтерді пайдаланудан, жеңілдік мөлшерлемесінен және өзге көрсеткіштерінен ақша құралдарының жылыстауынан шыға отырып анықталды.

Басшылық әрбір еншілес ұйымның негізгі құралдарын және материалдық есеп активтерді ақша құралдарын өндіретін бірыңғай бірлікке жатқызады, өйткені бұл басқа активтер өндіретін ақша ағындарынан елеулі деңгейде тәуелсіз ақша құралдарының түсімін өндіретін сәйкестендірілетін активтердің ең кішкентай тобы және әрбір еншілес ұйым активтердің құнын өтеуге бақылау жүзеге асыратын ең төменді деңгей. Басшылық негізгі құралдардың өтелетін сомасын Топ пайдаланудан алуға болжайтын бағаланған дисконтталған болашақ ақша ағындарының сомасы ретінде белгіленген, оларды пайдаланудан алған құндылық негізінде бағалады.

ЕГРЭС-1 негізгі құралдары мен материалдық емес активтердің құнсыздануға арналған тест

2018-19 жылдары Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі электр энергиясына және электр қуатының дайындығын ұстап тұру бойынша қызметке бекітілген шекті тарифтерге өзгерістер негізуге бағытталған бірқатар бұйрықтарды, электр энергиясына және теңгеруге шекті тарифтерді анықтау кезінде есепке алынатын бекітілген табысты анықтау әдістемесін бекітетін бұйрықтарды шығарды. Осыған орай, Топ жорамалдарды қайта қарастырды және болып қалған өзгерістерді ескере отырып, негізгі құралдардың құнын құнсыздандыруға тест жүргізді.

Құнсыздандыруға арналған тест 2020-2025жж. кезең үшін дисконтталған ақша ағындарын есептеу үшін төмендегі негізге жорамалдарды пайдалана отырып, тиісті бағалау техникаларды қолдану көмегімен жүргізілді:

- Тарифтердің болжалы;
- Көлемдердің болжалы;
- Күрделі және өндірістік шығындардың болжалы;
- Дисконттау мөлшерлемесінің болжалы;
- Дисконттау мөлшерлемесі (капиталдың орташа өлшенген құны (WACC) әдісі).

Экономикалық құнсыздану тесті үшін болжамды кезең алты жылды құрайды, өйткені Топ 2023 жылдың соңында №1 энергоблокты қалпына келтіру жөніндегі жұмыстарды аяқтауды жоспарлайды. №1 Энергоблок 2024-2025жж. жоспарлық деңгейге шығады. Топ №1 энергоблок жұмысының нәтижелері дисконтталған ақша ағындарын есептеу үшін маңызды деп есептейді. 2019 жылғы 31 желтоқсанға №1 энергоблокты қалпына келтіру ішінара аяқталды.

«Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңына сәйкес энергия өндіруші ұйым электр энергиясына арналған босату бағасын дербес белгілейді, бірақ электр энергиясын сататын энергия өндіруші ұйымдардың тиісті тобының электр энергиясына арналған шекті тарифінен аспауы тиіс және қажет болған жағдайда түзетіледі. ҚР Энергетика министрлігі шекті тариф электр станцияларының типі, белгіленген қуаты, пайдаланылатын отын түрі, отынның тұрған жерінен алыстығы бойынша қалыптастырылатын энергия өндіруші ұйымдардың топтары бойынша бекітіледі.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 5 желтоқсандағы №475 «Электр энергиясын сататын энергия өндіруші ұйымдар тобын бекіту туралы» бұйрығымен Компания энергия өндіруші ұйымдардың 1-ші тобына белгіленді. 2019 жылғы 23 қыркүйектегі №313 өзгерістер мен толықтырулары бар Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 14 желтоқсандағы №514 бұйрығымен 1-топ үшін жылдар бойынша бөле отырып, жеті жылға тең мерзімге дейін 2019 жылғы 1 қазаннан бастап қолданысқа енгізе отырып, 5.76 теңге/квтс мөлшерінде электр энергиясына шекті тариф бекітілді.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Электр энергиясына қолданыстағы шекті тариф оны өндіруге арналған шығындарды жаппаған жағдайда, Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің 2015 жылғы 27 ақпандағы №147 бұйрығымен бекітілген Электр энергиясына арналған шекті тарифті және электр қуатының әзірлігін ұстап тұру жөніндегі қызметке шекті тарифті бекіту қағидаларына (18.10.2019 ж. жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен) сәйкес, энергия өндіруші ұйымдар 1 қыркүйекке дейінгі мерзімде уәкілетті органға растайтын құжаттарды қоса бере отырып, электр энергиясын өндіруге арналған негізгі шығындардың болжамды ұлғаюы туралы ақпаратты, өткен жылғы қаржылық есептілікті, сондай-ақ Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуының орташа мерзімді жоспарларында көзделген инфляцияның болжамды деңгейін ескере отырып, есеп айырысуларды ұсынуға құқылы.

Тұтыну бағаларының индексі деңгейінде өндіріс шығындарының болжамды өсуіне және қарыздық жүктеменің ұлғаюына, сондай-ақ «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» Заңға сәйкес жаңартылатын энергия көздерінен электр энергиясын сатып алуға шығындардың жоспарлы ұлғаюына байланысты электр энергиясының есептелген максималды тарифі 2021 жылдан бастап жоспарлануда 2020-2025 жылдарға бекітілген тарифтен жоғары.

Тиісінше, 2020 жылы электр энергиясының бірлігі үшін шекті тарифтің болжамы - кВт үшін 5,76 теңге Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің 2019 жылғы 23 қыркүйектегі № 313 бұйрығымен бекітілген тарифке негізделген.

2021 жылдан бастап болжамды тариф электр энергиясына шекті тарифті бекіту туралы қағидаларды, сондай-ақ 2018 жылғы 14 желтоқсандағы редакциямен Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің 2017 жылғы 28 қарашадағы №413 бұйрығымен бекітілген тіркелген пайданы айқындау әдістемесін қолдана отырып, 2020-2024 жылдарға арналған даму жоспарына және 2021 жылға 6%, 2022 жылға 10% және 2023-2025 жылдарға 12% деңгейінде тіркелген пайданы есептеу үшін түзету коэффициентін негізге ала отырып есептелді. Бастапқыда тіркелген пайданы анықтау әдістемесінде 12% - ға дейінгі мөлшерде рентабельділікті қолдану мүмкіндігі болжалды. Алайда кейіннен рентабельділіктің нөлдік ставкасы анықталды. 2019 жылы «Павлодарэнерго» АҚ нөлдік тіркелген пайданы заңсыз деп тану бойынша сот ұтып алды. Осыған байланысты, Қазақстан Электр энергетикалық Қауымдастығы энергия өндіруші ұйымдардың электр энергиясына шекті тарифтерде тіркелген пайданың (рентабельділіктің) болуы мен шамасының әдіснамалық негіздемесін әзірлеуге кірісті. Осы мақсатта жоғарыда көрсетілген әдіснамалық негіздеменің 2 балама нұсқаларын әзірлеу үшін 2 халықаралық консалтингтік фирма тартылды.

Топ заемдық қаражат есебінен «Жаңа электр сүзгілерін орнату арқылы №1 энергоблоқты қалпына келтіру» инвестициялық жобасын іске асырудың жоспарланған аяқталуына байланысты 2024 жылдан бастап электр қуатының әзірлігін ұстап тұру жөніндегі қызметтерге жеке тарифті алуды болжайды. Энергетика министрлігінің «Жаңғыртудың, кеңейтудің, қайта құрудың және (немесе) жаңартудың инвестициялық бағдарламаларын қарауға, қайта қарауға және іріктеуге рұқсат беру, жаңғыртуға, кеңейтуге, қайта құруға және (немесе) жаңартуға инвестициялық келісімдер жасасу, электр қуатының әзірлігін ұстап тұру бойынша көрсетілетін қызметті сатып алу туралы тиісті шарттар жасасу және осы шарттар үшін электр қуатының әзірлігін ұстап тұру бойынша көрсетілетін қызметке жеке тарифтер, электр қуатының әзірлігін ұстап тұру бойынша көрсетілетін қызметтерді сатып алу көлемі мен мерзімдерін белгілеу» қағидаларына сәйкес 2020 жылы 30 қаңтарда Нарық кеңесіне өтінім берілді.

Сондай-ақ, Компания мен "KEGOC" АҚ арасында ЕГРЭС-1-ді Қазақстанның Бірыңғай электр энергетикалық желісінің жиілігі мен қуатын автоматты реттеуге қосуға қатысты алдын ала шарт жасасуға байланысты 2021 жылдың ортасынан бастап 800 теңге/кВтс деңгейіне дейін тарифтің ұлғаюы күтілуде. Электр энергиясын сатуға және электр қуатының әзірлігін ұстап тұру жөніндегі қызметтерге арналған болжамды көлемдер мен тарифтер.

Тарифтер	Өлш. бірл.	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Электр энергиясына тариф – Қазақстан	теңге/кВт.сағ	5.76	6.51	6.78	7.06	7.62	7.79
Экспортқа тариф – Өзбекстан	теңге/кВт.сағ	9.93	10.22	10.47	-	-	-
Электр қуатының дайындығын қолдау бойынша қызметтерге тариф	млн теңге/ (МВт*ай)	0.59	0.62	0.65	0.67	0.70	0.72
Электр қуатының дайындығын қолдау бойынша қызметтерге тариф - жеке	млн теңге/ (МВт*ай)	-	-	-	-	0.939	0.939
Қуатты реттеу бойынша қызметтерге тариф	мың теңге/ кВт.сағ	0.69	0.72	0.76	0.79	0.82	0.84
Қуатты реттеу бойынша қызметтерге тариф (KEGOC)	мың теңге/ кВт.сағ	0.69	0.80	0.84	0.87	0.90	0.93

Сату көлемінің болжамы өткен жылдардағы ақпарат және Компанияның 2020-2024 жылдарға арналған даму жоспарына сәйкес басшылықтың қүтулері негізінде жасалды. ЕГРЭС-1 электр қуатын сату көлемі 2020-2022жж. орташа 5-7% және одан әрі 2023-2025 жылдары 0-3% еседі деп болжанады.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

2020 жылы қуатты сату көлемі 2019 жылғы желтоқсанда өткізілген орталықтандырылған сауда-саттықтардың қорытындылары бойынша қабылданды. 2021 жылдан бастап ЕГРЭС-1 орташа нарықтық тариф кезінде нарықтың негізгі қатысушылары арасындағы сауда-саттықта қуаттың сатуын біркелкі бөлуді күтуде. Басшылық ЕГРЭС-1 2021 жылдан бастап қуаттың болжамды көлемін іске асыра алатынына сенімді, себебі қуаты сұранысқа ие және осыған станцияның ағымдағы жүктемесі мен сату көлемін көрсетеді.

Сату көлемі	Өлш. бірл.	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Электр энергиясын сату – Қазақстан	млн кВтсағ	17,527	18,935	20,261	21,404	22,117	22,616
Электр энергиясын сату – Өзбекстан	млн кВтсағ	1,500	1,500	1,174	-	-	-
Электр қуатын сату о.і. жеке тариф бойынша	МВт/ай	1,562	2,150	2,187	2,256	2,338	2,397
электр қуатын қолдау бойынша қызметтің көлемі		-	-	-	-	500	500
Электр қуатын реттеу	МВт/жыл	1,654	2,154	2,754	2,754	2,754	2,754

Құнсыздануға арналған тестілеудің нәтижелері бойынша 2019 жылдың 30 қарашасындағы жағдай бойынша активтерінің өтелетін құны 482,568,211 мың теңге мөлшерінде белгіленді, бұл активтердің баланстық құнынан 30,458,620 мың теңгеге асады. Тиісінше, Топ 2019 жылдағы құнсызданудан болған шығындарды мойындамады.

Топ басшылығы 2019 жылғы 31 желтоқсандағы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің әділ құны олардың баланстық құнына жақындады деп санайды.

Егер 2019-2025жж. электр энергиясына шекті тариф 5.76 теңге/кВт деңгейінде қалған жағдайда, компания активтерінің өтелетін құны олардың баланстық құнына қарағанда 263,044,859 мың теңгеге аз болады.

Егер электр энергиясына шекті тариф компания зиян шекпейтін және пайда әкелмейтін (рентабельділік шегі) деңгейде қалған жағдайда, компания активтерінің өтелетін құны олардың баланстық құнына қарағанда 109,240,700 мың теңгеге аз болады.

Электр энергиясына шекті тариф 10%-ға төмендеген жағдайда компания активтерінің өтелетін құны олардың баланстық құнына қарағанда 112,714,292 мың теңгеге аз болады.

Дисконттау мөлшерлемесі 1%-ға ұлғайған кезде компания активтерінің өтелетін құны олардың баланстық құнына қарағанда 15,572,760 мың теңгеге аз болады.

Терминалдық құнды есептеу үшін пайдаланылған инфляцияның ұзақ мерзімді мөлшерлемесі жылдық 2.31% құрайды. Дисконттау мөлшерлемесі салаға тән тәуекелдерді ағымдағы нарықтық бағалауды көрсетуді ескере отырып есептелген және әрбір компания капиталының 10.62% мөлшерінде орташа өлшенген құны негізінде айқындалды.

ЕГРЭС-2 -ге салынған инвестициялар

10-ескертпеде көрсетілгендей, Топтың ЕГРЭС-2 бірлескен кәсіпорнына салған инвестициясы бар. 2019 жылғы 30 қарашадағы жағдай бойынша, аталған инвестицияның теңгерімдік 17,787,425 мың теңгені құрады. Құнсыдану индикаторларын талдау кезінде ЕГРЭС-2 станция басшылығы өзге факторлардың арасында электр энергиясына тарифтьердің динамикасын және электр энергиясы нарығының негізгі қатысушылары тарапынан сұранысты назарға алады. № 3 энергия блогын салуды аяқтаумен байланысты да, сондай-ақ № 3 энергия блогы өндіретін электр энергиясын әрі қарай сатумен байланысты да анықтықтың болмауы ЕГРЭС-2 -нің негізгі құралдарының барынша құнсызданғанын, соған сәйкес Тобына ЕГРЭС-2 -ге салынған инвестициясының құнсыздануы мүмкін екендігін көрсетті.

Соның салдарынан, басшылық ақша құралдарын өндіретін бірыңғай бірлік аясында 2019 жылғы 30 қарашадағы жағдай бойынша ЕГРЭС-2 ст. негізгі құралдарының құнсыздану мәніне тестілеу жүргізуге әкеп соқты. ЕГРЭС-2 басшылығы барлық негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді бірыңғай ақша қаражатын қозғалысқа келтіретін бірлікке жатқызады, өйткені басқа активтер қозғалысқа келтіретін ақша ағынына тәуелсіз айтарлықтай дәрежеде ақша қаражатының ағынын қозғалысқа келтіретін ең аз сәйкестендірілетін активтер тобы және ЕГРЭС-2 активтердің құнының өтелуіне бақылау жасайтын ең төменгі деңгейі.

Өтелетін құн пайдалану құндылығы негізінде анықталды. Аталған есептерде басшылық бекіткен 2020 жылдан 2024 жылға дейінгі 5 жылдық кезеңге арналған жаңартылған қаржылық бюджет негізінде өзірленген ақша қаражаты қозғалысының болжамдары пайдаланылды. Негізгі құралдардың осылайша есептелген өтелетін құн 2019 жылғы 30 қарашадағы жағдай бойынша құнсыздануға арналған тестілеу нәтижелері бойынша олардың баланстық құнынан асты. Қаржылық емес активтердің өтелетін құнына қатысты негізгі болжамдар төменде келтірілген:

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Тарифтер

Активтердің өтелетін сомасын есептеу үшін басшылық электр энергиясына мынадай тарифтерді қолданды:

- 2019 жылғы орташа өлшемді тариф 1 кВтс.-қа 7,42 теңгені құрады, бұл 2019ж. Компанияның қолдануға болатын электр энергиясын сатуға белгіленген нақты тарифті білдіреді, және Энергетика министрлігі 2019-2025 жылдарға 1 кВт.сағ. үшін 7,73 теңге мөлшерінде белгілеген шекті тарифінен аспайды.
- Кейінгі кезеңдерге арналған болжамды орташа өлшемді тарифтер мынадай:

ЕГРЭС-2		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Электр энергиясына белгіленген тариф	1 кВт.с. үшін теңге	7.73	7.73	7.73	7.73	7.73	7.73	7.96	8.18	8,39
Қуатқа белгіленген тариф	Айына 1 МВт үшін млн. теңге	0.59	0.62	0.65	0.67	0.70	7.30	7.30	6.73	6.29

Тариф болжамы басшылықтың 2020 жылы күтіліп отырған № 3 энергия блогын салу жобасын жаңартуға байланысты болжалы негізінде жасалды. 2025 жылы тарифтің айтарлықтай өсуі күтіліп отырған № 3 энергия блогын іске қосуға және Қазақстан Республикасындағы электр қуаты нарығының жұмысына енгізуге қатысты тариф белгілеу құрылымының өзгеруіне байланысты. «Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, ЕГРЭС-2 электр қуатын сату үшін жеке тариф белгілеу мүмкіндігіне ие. Жеке тарифті белгілеу қуаты 630 МВт №3 энергия блогын салуды аяқтаған кезде және уәкілетті органмен инвестициялық келісімді жасағаннан кейін ғана мүмкін болады. ЕГРЭС-2 -нің операциялық шығыстарын есепке алмағанда жеке тарифті есептеу №3 энергия блогын салуды аяқтау үшін жұмсалған шығындарды жабу үшін инвестициялық құрамдасымен байланысты шығындарды жабуға арналған қажетті шаманы ескереді. Компания 2025ж. бастап 2034 ж. қоса алғанда № 3 энергия блогының қуаттылығына жеке тарифті болжайды, бұл жобаны аяқтау мақсатында тартылған заемдық қаражатын өтеудің жоспарланған кезеңіне сәйкес келеді. Электр энергиясын сатуға арналған тарифті және қуатқа арналған тарифті рұқсат етілетін шекте 10%-ға азайтқан жағдайда инвестициялардың құнсызданудан болған шығындарды тиісінше, кемінде 12,141,162 мың теңгеге және 14,465,548 мың теңгеге аз болады.

Көлемдер

Активтердің өтелетін сомасын есептеу үшін №3 энергия блогының электр энергиясын өндіру/сату бойынша болжамдық көлемі мен құрылысты аяқтау үшін қажетті тиісті инвестициялар ескерілді. Басшылық активтердің өтелетін сомасын есептеу үшін мынадай электр энергиясын сату көлемі қолданды:

ЕГРЭС-2		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Электр энергиясын сату көлемі	млн. кВт.сағ	4,252	5,248	5,462	5,686	5,924	5,924	5,924	5,924	5,924
Қуатты сату көлемі	МВт	761	731	744	767	795	1,408	1,433	1,459	1,486

Басшылық болжамдық кезең бойында өндіру мен сату көлемі № 3 энергия блогын пайдалануға бергенге дейін тұрақты болады деп болжайды. ЕГРЭС-2 ст. № 3 энергия блогын іске қосқаннан кейін электр энергиясының көлемі айтарлықтай ұлғаяды, бірақ электр энергиясын өндіру көлемі үш блоктың арасында бөлінеді деп болжануда. Басшылық болжамды кезең ішінде электр энергиясын сату көлемі немесе тариф артады деп күткенімен, электр энергиясын сатуға көлемін және қуатты сату көлемін рұқсат етілетін шекте 10%-ға азайтқан жағдайда негізгі құралдардың құнсызданудан болған шығындарды тиісінше, кемінде 5,625,619 мың теңгеге және 6,501,070 мың теңгеге аз болады.

Дисконттау мөлшерлемесі

12.67%-ге тең дисконттау мөлшерлемесі ЕГРЭС-2 -ге тән тәуекелдердің ағымдағы нарықтық бағасының көрінісін ескере отырып есептелді, ол салаға арналған капиталдың орташа өлшемді құнының негізінде бағаланды. Болашақта салаға тән өзгеріп отыратын тәуекелдерді және капиталдың орташа өлшемді құнындағы өзгерістерді көрсету үшін дисконттау мөлшерлемесінің одан әрі қарай өзгеруі қажет болады. Дисконттау мөлшерлемесін 1%-ға ұлғайту 8,087,397 мың теңге мөлшерінде құнсыздануы инвестициялардың зиян шегуге алып келеді.

Тегіс Мұнайдың негізгі құралдары мен материалды емес активтерінің құнсыздануына арналған тест

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Дәлелденген және ықтимал газ қорлары құнсыздануға тест кезінде пайдаланылады. Газ қорларын бағалаумен байланысты көптеген белгісіздіктер бар, атап айтқанда, бағалау кезінде жарамды жорамалдар жаңа ақпарат қолжетімді болған кезде айтарлықтай өзгеруі мүмкін. Шикізат тауарларының болжамды бағаларындағы, айырбастау курстарындағы, өндірістік шығыстардағы немесе қайтару пайыздарындағы өзгерістер қорлардың экономикалық жай-күйін өзгертуі және ақырында қорлардың өзгеруіне әкелуі мүмкін.

Топ басшылығы болашаққа қатысты бағалар мен жорамалдар жасайды. Анықтама бойынша алынған бухгалтерлік бағалар тиісті нақты нәтижелерге сирек тең болады. Мұндай бағалар мен жорамалдар тұрақты түрде бағаланады және тарихи тәжірибе мен басқа да факторларға, оның ішінде қалыптасқан жағдайларда ақылға қонымды деп саналатын болашақ оқиғалардың болжалдарына негізделген. Өтелетін сома пайдалану құндылығын пайдалана отырып анықталды.

Өтелетін сома мұнай мен газдың болжамды бағалары мен 13,9% мөлшерінде салықтарды төлегеннен кейін дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, дәлелденген және ықтимал қорлар негізінде дисконтталған ақша ағындарының моделін пайдалана отырып есептелген. Құнсыздануға тестілеу нәтижелері бойынша 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтердің өтелетін құны таза активтердің баланстық құнынан асады.

Дисконттау мөлшерлемесінің 1%-ға ұлғаюы 2,791 миллион теңгеге құнсыздануға әкеп соқтырар еді. Мұнай бағасының 5%-ға төмендеуі 3,018 миллион теңгеге құнсыздануға алып келеді.

Табиғи газды өндіру 2023 жылы басталады деп болжануда және газ өндірудің 65%-ы 2023 жылдан бастап жыл сайын экспортқа жіберілетін болады деп болжануда.

Пайдалану құндылығын есептеу 2019 жылғы 31 желтоқсандағы Consensus economics баға болжамдарына негізделген баррель үшін АҚШ долларындағы мұнайды сатудың мынадай болжамды бағасын болжайды, сондай-ақ басшылық Қытаймен шекарадағы газды сатудың экспорттық бағалары талдаумен расталған, арасында жоғары корреляциясының болғандықтан мұнай бағасына байланысты деп болжады.

<i>АҚШ доллармен</i>	2022	2023	2024	2025
баррель үшін мұнай бағасы (Brent)*	63.33	64.37	67.19	68.00
Қытай шекарасында мың. м3 үшін экспорттық газдың болжам бағасы	225	234	247	253

*деректер көзі: Consensus economics

Негізгі құралдарды есепке алу

Теңгерімдік құны 17,058,863 мың теңге болатын негізгі құралдар Бірінші Жел Электр станциясының (бұдан әрі – БЖЭС) 15,952,917 мың теңге сомадағы және Қапшағай Күн Электр станциясының (бұдан әрі – Қапшағай СЭС) 1,105,846 мың теңге сомадағы активтерін білдіреді. KEGOC-тің еншілес ұйымы – Есептеу-қаржы орталығы ЖЭК-тен электр энергиясын өндіретін компаниялардан өндірілген электр энергиясын түгел сатып алып, агент көмір мен көмірсутегіден электр энергиясын өндіретін станцияларға қайта сататын агент ретінде қызмет етеді. Бүкіл электр энергиясы станциядан құнсыздану мөлшерлемесіне қарай жыл сайын түзетіліп отыратын нарықтағыдан жоғары ескертілген тариф бойынша сатып алынады.

ХҚЕС (IFRS) 16 сәйкес, мұндай сипаттағы шарттар жалдау шартының белгілерінен тұруы мүмкін. Басшылық ХҚЕС (IFRS) 16 талаптарын бағалап, бұл шарт операциялық жалдау шарты болып табылады деген пікірге келді, мұнда БЖЭС пен Қапшағай СЭС жалға берушілер болып табылады. Сәйкесінше, бұл станциялардың электр энергиясын сатудан түскен түсімі электр станцияларын жалға беруден түскен табыстың құрамына енгізілді.

Электр энергиясын сатудан түскен түсімді тану

Топ электр энергиясын тұтынушылардың есептеуіштеріндегі көрсеткіштер деректеріне сәйкес электр энергиясын жеткізген сәттегі түсімді таниды. Есептеуіштердің көрсеткіштері тұтынушыларға ай сайын беріледі және Топ олардың дұрыстығын ішінара таңдай отырып тексереді. Топ тұтынылған электр энергиясы үшін шоттарды ұсыну бойынша үрдістер кезеңділігінің нәтижесінде тұтынушыларға шоттар берілмеген есептік кезеңнің соңында электр энергиясының айтарлықтай бөлімін сатты.

Топ бағалау негізінде есептеуіш көрсеткіштерін соңғы рет алған сәттен бастап есептік кезеңнің соңына дейін сатылған электр энергиясынан түскен табысты таниды. Топтың ұстанымына сәйкес, сатып алынатын тұтынылған, бірақ сату бағасына көбейтілетін есептік айдың соңында қойылған электр энергиясының күн сайынғы сатып алу көлемі есептеледі.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)**Негізгі құралдарды тиімді пайдалану мерзімдері**

Негізгі құрал-жабдықтардың пайдалы қызметінің мерзімін бағалау осыған ұқсас активтерге қатысы бар тәжірибе негізіндегі кәсіби пайымдауларды пайдалану арқылы жүзеге асты. Осы активтермен байланысты келешектегі экономикалық пайда негізінен оларды пайдалану нәтижесінде алынады. Дегенмен, технологиялық және коммерциялық тұрғыдан тозу, сондай-ақ, құрал-жабдықтың тозуы сияқты басқа факторлар көбінесе осы активтермен байланысты экономикалық пайданың азаюына әкеледі. Басшылық аталған активтер Топқа экономикалық пайда әкелетін есептік кезеңге сүйене отырып, активтердің ағымдағы техникалық жағдайына байланысты негізгі құралдарды табысты пайдаланудың қалған мерзімін бағалайды. Және келесі негізгі факторлар назарға алынады: (а) активтерді пайдаланудың болжалды мерзімі; (б) техникалық қызмет көрсетудің эксплуатациялық сипаттамалар мен регламентіне байланысты құрал-жабдықтың болжалды физикалық тозуы және (в) нарықтық жағдайлардың өзгеруі нәтижесінде технологиялық және коммерциялық тұрғыдан алып қарағанда құрал-жабдықтардың моральдық тозуы.

Егер тиімді пайдаланудың есептік мерзімдері басшылықтың бағалауынан 10%-ға өзгеше болса, 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған амортизациялық аударымдар 5,556,713 мың теңгеге ұлғаюы/азаюы тиіс еді (2018 жылғы 31 желтоқсан: 5,253,341 мың теңгеге ұлғаюы/азаюы тиіс еді).

Балқаш ЖЭС

«Балқаш ЖЭС» АҚ (бұдан әрі – БЖЭС) акционерлері Samsung C&T Corporation (бұдан әрі – Samsung C&T немесе Samsung C&T Corporation) және Компания болып табылады, сәйкесінше, 2018 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, қатысу үлестері 50% + 1 акцияны және 50% - 1 акцияны құрайды.

2012 жылы 14 ақпанда Компания мен Samsung C&T «Балқаш ЖЭС» АҚ акцияларына қатысты опциондық келісімді» (Опциондық келісім) жасасты. Аталған келісімге сәйкес, Опциондық келісімнің барлық тиісші шарттарын орындалмаған жағдайда, Samsung C&T БЖЭС акцияларын сату опционына ие.

Жобаны қолдау және БЖЭС құрылысын қаржыландыру топтамасының келісілген нұсқасының болмауынан, 2016 жылы 31 тамызда Samsung C&T Компанияның атына Опциондық келісімге сәйкес акцияларды сатуға қатысты опционды орындау туралы хабарлама жіберді.

Компания жоғарыда көрсетілген жағдайлар «Активтерді құнсыздандыру» БЕХС (IAS) 36-ға сәйкес Компанияның БЖЭС-тегі инвестициялардың құнсыдануына көрсетеді деген шешімге келді. Тиісінше, 2017 жылғы 31 желтоқсанда БЖЭС инвестициялары толығымен құнсызданды.

2018 жылдың 16 қарашасында Samsung C&T-мен бейбітшілік келісімі жасалды. Бейбітшілік келісіміне сәйкес, қазақстандық тарап, Үкімет және Самұрық-Энерго бірлесіп 2019 жылдың 30 қарашасына дейін Samsung C&T-ге келісілген соманы төлеуге міндеттенді. Төлемді алғаннан кейін Samsung C&T БЖЭС-тің 50% + 1 акциясын Самұрық-Энергоға табыстайды. Осыған орай, 2018 жылдың 31 желтоқсанында Компания міндеттеменің толық сомасына резервті мойындады (20-ескертпе). Үкімет Компанияға Samsung C&T алдындағы міндеттемені төлеу үшін қажетті қаржыландыруды беру шешімін қабылдады. Samsung C&T алдындағы міндеттемені төлеу үшін қажетті шығындар ХҚЕС (IAS) 37 сәйкес толық өтелетіні болжалғандықтан, 2018 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша өтелу сомасы резервтегі сомада бөлек актив ретінде танылады (13-ескертпе). Міндеттемені мойындаудан болған тиісін шығын және активті мойындаудан болған табыс ХҚЕС (IAS) 37 сәйкес табыс немесе шығын құрамында ескерілді. Басшылық бейбітшілік келісімі бойынша акцияларды келешекті табыстаумен байланысты елеулі дауыс беру құқығы шынайы болып табылатынын санайды және 2018 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ БЖЭС-ті бақыламайды. Тиісінше, 2018 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша БЖЭС баяғыдай үлестес қатысу әдісі бойынша ескеріледі.

2019 жылдың 29 қазанында Топ өтемақы алып, Samsung C&T міндеттеме сомасын төледі және БЖЭС-тің 50% + 1 акциясын алды. Топтың басшылығы БЖЭС-тегі үлесті сатып алу нәтижесінде Топта БЖЭС-тің кредиторлары мен өнім берушілері алдында заңды міндеттемелері жоқ деп санайды.

Топтың 100% үлесін сатып алу сәтінде БЖЭС банкроттық шегінде болды, сондай-ақ іс жүзінде маңызды қызметті жүзеге асырмаған. 2017 жылдан бастап кредиторлар мен өнім берушілер БЖЭС-тің төлем қабілетсіздігі салдарынан бірнеше рет сотқа берген, бұл өз кезегінде мүлікке тыйым салуға әкеп соқты, сондай-ақ БЖЭС қызметін айтарлықтай шектеді. 2019 жылдың 6 желтоқсанында сот шешімі бойынша банкроттық процесін бақылау және жүргізу үшін уақытша басқарушы тағайындалды.

Осылайша, Топ басшылығы БЖЭС-те үлесінің 100%-ын нақты иеленуге қарамастан, Топтың БЖЭС-ке толық бақылау жоқ деп санайды және тиісінше оны шоғырлаған жоқ.

«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ бас компанияның ЕГРЭС-2 ст. үлесін сатып алуы»

2019 жылдың желтоқсанында Топтың бас компаниясы «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ «Интер-РАО ЕЭС» ААҚ-дан ЕГРЭС-2 станциядағы 50% үлесін сатып алу туралы жариялады және осылайша ЕГРЭС-2 станциядағы 50% иелену үлесін тікелей және Топтағы үлес арқылы 50% иелену үлесін толық бақылауға алды.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

ЕГРЭС-2 ст. иесі ауысқаннан кейін Директорлар кеңесінің және Акционерлерінің бірінші жиналысы 2020 жылдың бірінші тоқсанына жоспарланған. Соңдай-ақ, 2020 жылдың бірінші тоқсанында бас компания мен Топ бірлескен басқару туралы жаңа келісімге қол қояды және оның шарттары мен ережелері негізінен Топ пен «Интер-РАО ЕЭС» ААҚ арасындағы бірлескен басқару туралы алдыңғы Келісімге ұқсас болады деп жоспарлануда. Бірлескен басқару туралы келісімнің негізгі тармақтарының бірі тараптар арасындағы «операциялық және қаржылық басқарудың мерзімді алмасуы» туралы келісім болып табылады.

ЕГРЭС-2 ст. жарғысына сәйкес Топ бірлескен кәсіпорындағы өзінің қатысу үлесі шегінде ғана негізделе отырып, ЕГРЭС-2 станциядағы пайда үлесіне құқылы және жарғыда немесе келісімде Топ бірлескен кәсіпорынды басқарғаны үшін сыйақы алатыны көзделмеген.

Жоғарыда айтылған факторларды және бірлескен басқару туралы келісімнің болашақ шарттарын ескере отырып, басшылық ЕГРЭС-2 ст. акционерлері құрылымының өзгеруі нәтижесінде Топ ЕГРЭС-2 станцияға бақылау жасамады деп есептейді. Тиісінше, Топ басшылығы үлестік қатысу әдісімен ЕГРЭС-2 станциядағы инвестицияны ескеруді жалғастырады, себебі бас компанияның үлесін сатып алған күнінен бастап есепті күнге дейінгі кезеңде Топтың бірлескен кәсіпорындағы рөлі өзгерген жоқ деп санайды.

Топ, «Внешэкономбанк», «Еуразия Даму банкі» және ЕГРЭС-2 арасындағы қарыз алу құқығын қайта табыстау туралы шарт

2019 жылы «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ ЕГРЭС-2 акцияларының 50%-ын «Интер РАО ЕЭС» ААҚ-дан сатып алу туралы мәміленің аясында «Внешэкономбанк» пен «Еуразия Даму Банкі» арасында (бастапқы кредиторлар ретінде), «Еуразия Даму Банкі» (Кредит бойынша Агент ретінде), «Самұрық-Энерго» АҚ (Сатып алушы ретінде) және ЕГРЭС-2 (Қарыз алушы ретінде) қарызды кеміту туралы келісімге қол қойылды, олар Сыртқыэкономбанктің «Самұрық-Энерго» АҚ пайдасына кредиттік келісім бойынша өзінің талап ету құқығын жеңілдетуін қарастырады.

2019 жылғы 9 желтоқсандағы қарызды кеміту туралы келісімге сәйкес, «Самұрық-Энерго» АҚ 2021 жылғы 21 маусымнан кешіктірмей немесе дефолт оқиғасы туралы хабарлама алған күннен бастап 60 күннен кешіктірмей Сыртқыэкономбанктен көрсетілген күннің қайсысы ерте келетініне қарамастан, рубль түрінде қарыз алуы тиіс.

Топ басшылығы дефолт оқиғалары 2019 жылдың 31 желтоқсанында болған жоқ деп санайды.

Қарызды сатып алғаннан кейін, бұл қарызды талап ету құқығы «Сыртқыэкономбанк» АҚ-дан «Самұрық-Энерго» АҚ-ға өтеді және қарыз валютасы рубльден теңгеге өзгеруі тиіс. 2010 жылғы 23 маусымдағы Кредиттік келісімнің талаптарына сәйкес, қарыз валютасының өзгеруі рубльмен есептелген бастапқы пайыздық мөлшерлеменің теңгемен алғандағы пайыздық мөлшерлемесіне сәйкес өзгеруін білдіреді.

Бұл мәміле туынды қаржы құралының мынадай өлшемдеріне сәйкес келеді, мысалы:

- (i) оның құны қаржы құралы бағасының немесе валюта бағамының өзгеруі нәтижесінде өзгереді;
- (ii) оны сатып алу үшін бастапқы таза инвестиция талап етілмейді немесе басқа шарт түрлерімен салыстырғанда салыстырмалы түрде аз бастапқы таза инвестициялар талап етіледі, олар күтіп отырған үмітке сәйкес нарықтық факторлардың өзгеруіне ұқсас әсер етеді;
- (iii) ол бойынша есеп айырысулар болашақта белгілі бір уақытта жүзеге асырылады.

Тиісінше, Топ басшылығы төленуге тиісті сыйақының әділ құнын есептеп, оны бастапқы шарттың талаптары бойынша ағымдағы қарыздың әділ құнымен салыстырды. Осы талдау нәтижесінде Топ басшылығы есепті күнге осы туынды қаржы құралының әділ құны болмашы болып табылады деген қорытындыға келді және сәйкесінше активті немесе міндеттемені мойындамады.

Бастапқы шарт бойынша төленуге тиісті қарыздың және несиенің әділ құны есеп беру күніне ұсынылған болашақ ақша ағындары негізінде Қазақстан Республикасындағы және Ресей Федерациясындағы инфляцияның болжамды деректерін, Ресейдің Орталық банкінің қайта қаржыландыру мөлшерлемесін, валюталық айырбас бағамдарын, сондай-ақ жағдайлары ұқсас, кредиттік рейтингтері ұқсас компаниялар берген қарыздар бойынша нарықтық мөлшерлемелер ескере отырып анықталды.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Әкімшілік алдындағы берешек

2009 жылы «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «АЖК») Алматы қаласының әкімдігімен (бұдан әрі – «Әкімдік») АЖК-ның Әкімдік алдындағы берешекті өтеу туралы сот процесіне қатысты. 2014 жылдың 14 ақпанында АЖК мен Әкімдік АЖК-ның Әкімдік алдындағы берешекті реттеу тәртібі туралы бейбіт келісімге қол қойды, бұл ретте, АЖК басқалармен қатар, Әкімдіктің коммуналдық меншіктегі және сенімгерлікпен басқарудағы электр желілерін меншікке қабылдауға, ал Әкімдік АЖК-ның берешегін есептен шығаруға міндеттенеді. 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша бейбітшілік келісімі аясында алдағы жылдар ішінде жүргізілген барлық төлемдерді ала отырып, АЖК-ның Әкімдік алдындағы 5,841,514 мың теңгені (2018 жылғы 31 желтоқсан: 5,841,514 мың теңге). 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, электр желілерін меншікке қабылдау аяқталған жоқ. Топ бұл міндеттеме төлемдерден бастылғанда, яғни бейбітшілік келісім тараптары барлық әрекеттерді орындаған сәтте, атап айтқанда Әкімдіктен электр желілерін меншікке қабылдаған сәтте аталған міндеттемені тануды тоқтатады және міндеттемелерді есептен шығарудан алған табысты таниды. Сонымен бірге, Топ 5,841,514 мың теңге сомасындағы міндеттемелерді есептен шығарудан түскен пайданы таниды.

5 Сегменттер бойынша ақпарат

Операциялық сегменттер шаруашылық қызметті жүзеге асыратын құрамдастарды білдіреді. Мұның үстіне, олар түсімді қозғалысқа келтіре алады немесе шығындармен байланысты бола алады. Сегменттердің операциялық нәтижелерін жоғарғы жедел басқару органы тұрақты түрде талдайды, операциялық сегменттер үшін жеке қаржылық ақпарат бар. Жоғарғы жедел басқару органына ресурстарды бөліп, компания қызметінің нәтижелерін бағалайтын бір адам немесе бір топ адам өкіл бола алады. Жоғарғы жедел басқару органының функцияларын Топ Басқармасы орындайды.

Жоғарғы жедел басқару органы талдайтын сегменттік қаржылық ақпарат түсім және салық алынғанға дейінгі пайда туралы ақпараттан тұрады. Жоғарғы жедел басқару органы сонымен қатар Топтың EBITDA туралы ақпаратын да талдайды. Ол қаржылық пайда/залал, пайдаға салынатын салықтар бойынша шығыстар, негізгі құралдардың тозуы мен материалдық емес активтердің амортизациясы, негізгі құралдардың және инвестициялық меншіктің құнсыздануы, гудвилдің құнсыздануы, бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардағы табыстар / (шығындар) үлестерінің құнсыздануы, сондай-ақ басқа осыған ұқсас нәтижелерге дейінгі кезеңдегі пайда/залалдар және осыған ұқсас әлерлер ретінде есептеледі. Топ бойынша пайыздар, салықтар мен амортизациялық аударымдардың шегенгенге дейінгі табысты анықтау жүйелілігі (EBITDA) басқа компаниялар пайдаланатын жүйеден өзгеше болуы мүмкін.

(а) Әрбір есептік сегменттің сатудан түсім алатын өнімдері мен қызметтерінің сипаттамасы

Топ үш негізгі операциялық сегмент аясында қызмет атқарады:

- Жылу энергиясын және электр энергиясын өндіру;
- Электр энергиясын жеткізу және тарату;
- Электр энергиясын сату.

(б) Операциялық сегменттер қызметінің нәтижелері

Жоғарғы жедел басқару органы әр сегмент қызметінің нәтижелерін түсімді және салық алынғанға дейінгі пайданы бағалау арқылы бағалайды.

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

5 Сегменттер бойынша ақпарат (жалғасы)

	Электр энергиясын және жылу энергиясын өндіру		Электр энергиясын жеткізу және тарату		Электр энергиясын сату		Өзге		Барлығы	
	Он екі ай аяқталды		Он екі ай аяқталды		Он екі ай аяқталды		Он екі ай аяқталды		Он екі ай аяқталды	
	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>										
Сегменттің жалпы табысы-Электр энергиясын сату	153,938,104	180,716,059	-	-	100,171,442	96,955,378	-	-	254,109,546	277,671,437
Сегмент ішіндегі табыс	(53,083,071)	(53,946,796)	-	-	(582)	(1,873)	-	-	(53,083,653)	(53,948,669)
Сыртқы түсім -Электр энергиясын сату	100,855,033	126,769,263	-	-	100,170,860	96,953,505	-	-	201,025,893	223,722,768
Жылу энергиясын сату	16,782,196	21,675,428	-	-	-	-	-	-	16,782,196	21,675,428
Электр қуатының дайындығын қолдау қызметінен түсім	11,623,590	-	-	-	-	-	-	-	11,623,590	-
Жаңартылатын энергия көздерін жалдаудан алған табыс	4,749,788	4,600,580	-	-	-	-	-	-	4,749,788	4,600,580
Сегменттің жалпы табысы-Электр энергиясын беру	-	-	38,166,672	40,073,082	-	-	-	-	38,166,672	40,073,082
Сегмент ішіндегі табыс	-	-	(34,433,167)	(35,236,049)	-	-	-	-	(34,433,167)	(35,236,049)
Сыртқы түсім -Электр энергиясын беру	-	-	3,733,505	4,837,033	-	-	-	-	3,733,505	4,837,033
Инвестициялық мүлкіті жалдаудан алған табыс	-	-	-	-	-	-	3,925,227	3,539,557	3,925,227	3,539,557
Химиялық суды сату	1,514,631	1,824,019	-	-	-	-	-	-	1,514,631	1,824,019
Өзге барлығы	367,566	200,515	-	-	-	-	1,104,430	938,083	1,471,996	1,138,598
Сегмент ішіндегі табыс – өзге	-	-	-	-	-	-	(1,104,430)	(938,083)	(1,104,430)	(938,083)
Сыртқы түсім – өзге	367,566	200,515	-	-	-	-	-	-	367,566	200,515
Сыртқы түсімнің барлығы	135,892,804	155,069,805	3,733,505	4,837,033	100,170,860	96,953,505	3,925,227	3,539,557	243,722,396	260,399,900

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

5 Сегменттер бойынша ақпарат (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	Электр энергиясын және жылу энергиясын өндіру		Электр энергиясын жеткізу және тарату		Электр энергиясын сату		Өзге		Сегменттік операциялар		Барлығы	
	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
	Сатудың өзіндік құны	(148,637,663)	(150,878,120)	(32,542,772)	(30,067,534)	(101,280,390)	(95,955,378)	(821,634)	(733,605)	87,391,680	89,278,514	(195,890,779)
- Амортизацияны қоспағанда	46,624,548	45,912,213	7,717,676	6,794,212	241,571	94,644	768,310	431,365	-	-	55,352,105	53,232,434
Сату бойынша шығындар	(7,998,630)	(14,340,193)	-	-	-	-	-	-	-	-	(7,998,630)	(14,340,193)
Қаржылық шығындар	(18,541,111)	(22,879,002)	(2,059,901)	(2,701,441)	(315,978)	(263,870)	(23,009,395)	(21,784,483)	11,607,133	5,092,531	(32,319,252)	(42,536,265)
- <i>Пайыздар бойынша шығындарды қоспағанда</i>	(10,540,584)	(12,551,263)	(1,328,138)	(1,447,443)	(249,571)	(258,570)	(12,196,562)	(11,723,526)	-	-	(24,314,855)	(25,980,802)
Қаржылық табыстар	4,909,471	4,253,755	37,281	72,953	82,588	52,269	10,210,395	3,313,141	(12,427,749)	(5,358,287)	2,811,986	2,333,831
Бірлескен кәсіпорындарда және қауымдасқан компанияларда табыс/(шығын)	-	-	-	-	-	-	11,191,438	9,751,872	-	-	11,191,438	9,751,872
Қаржылық емес активтердің қалпына келтіру/(құнсыздануы)	59,886	(2,580,284)	-	-	-	-	-	(1,000,000)	-	-	59,886	(3,580,284)
Күрделі шығындар	(17,503,215)	(16,596,838)	(9,519,394)	(10,036,621)	(65,297)	(59,135)	(93,775)	(871,073)	-	-	(27,181,681)	(27,563,667)
Есептік сегментінің активтері	709,983,470	735,036,829	132,429,829	128,788,413	12,189,603	10,729,829	156,654,323	195,503,011	(122,039,971)	(80,301,029)	889,217,254	989,757,053
Есептік сегментінің міндеттемері	250,663,944	266,182,910	41,597,288	45,727,041	12,925,413	10,280,464	215,523,890	253,514,663	(116,509,651)	(65,959,970)	404,200,884	509,745,108

5 Сегменттер бойынша ақпарат (жалғасы)

(е) Есептік сегменттердің түсімін, пайдасын немесе шығынын, активтері мен міндеттемелерін тексеру

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Есептік сегменттердің барлық түсімі	327,313,989	346,045,061
Басқа операциялардан түскен түсім	5,029,657	4,477,640
Барлық түсім	332,343,646	350,522,701
Сегменттер арасында сатуды тоқтату	(88,621,250)	(90,122,801)
Барлық шоғырландырылған түсім	243,722,396	260,399,900

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Барлық шоғырландырылған түзетілген EBITDA	85,496,437	97,236,006
Тозу және амортизация	(55,352,105)	(53,232,434)
Қаржылық кірістер	2,811,986	2,333,831
Қаржылық шығындар	(32,319,252)	(42,536,265)
Бірлескен кәсіпорындардың және қауымдасқан компаниялардың табысындағы үлес	11,191,438	9,751,872
Қаржылық емес активтердің қалпына келтіру / (құнсыздануы)	-	(2,410,447)
Салық салғанға дейінгі пайда	11,828,504	11,142,563

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Есептік сегменттердің барлық активтері	854,602,902	874,555,071
Басқа операциялардан түскен активтер	156,654,323	195,503,011
Барлық активтер	1,011,257,225	1,070,058,082
Сегменттер арасындағы теңгерімді шығару	(122,039,971)	(80,301,029)
Барлық шоғырландырылған активтер	889,217,254	989,757,053

5 Сегменттер бойынша ақпарат (жалғасы)

(е) Есептік сегменттердің түсімін, пайдасын немесе шығынын, активтері мен міндеттемелерін тексеру (жалғасы)

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Есепті сегменттердің барлық міндеттемелері	305,186,646	322,190,415
Басқа операциялардың міндеттемелері	215,523,890	253,514,663
Барлық міндеттемелер	520,710,536	575,705,078
Сегменттер арасындағы теңгерімді шығару	(116,509,652)	(65,959,970)
Барлық шоғырландырылған міндеттемелер	404,200,884	509,745,108

(з) Өнімдер мен қызметтер айырымындағы түсімді талдау

Топтың өнімдер мен қызметтер шеңберіндегі түсімді талдау 20-ескертпеде көрсетілген (негізгі қызметтен түскен түсім). Сауданың негізгі бөлігі Қазақстанда жасалады.

(д) Аса ірі клиенттер

2019 жылы ішінде, Самұрық-Қазына бақылауындағы компанияларға түсімнің жалпы сомасының 10% сауда жасады (6-ескертпе). 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде сауда көлемі түсімнің жалпы сомасынан 10%-ға тең немесе 10%-дан асатын клиенттер болған жоқ.

Топтың түсімі ХҚЕС 15-ке сәйкес міндеттемелердің орындалуына қарай кезең ішінде ескеріледі.

6 Байланысты тараптардың есептері мен операциялары

Бір-бірімен байланысты тараптардың анықтамасы «Бір-бірімен байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» ХБЕС 24-те келтірілген. Егер тараптардың біреуі басқасын бақылау мүмкіндігіне ие болса, жалпы бақылауда болса немесе басқа тараптың қаржылық және операциялық шешімдерді қабылдауын бірлесіп бақылайтын болса онда тараптар бір-бірімен байланысты саналады. Тараптар бір-бірімен байланысты екендігі туралы мәселені шешу кезінде тараптардың заңдық формасы ғана емес, олардың өзара қатынастарының сипаты да назарға алынады. Бас компания және Компанияның соңғы бақылаушы тарапына 1-ескертпеде анықтама берілген.

Бір-бірімен байланысты тараптар Самұрық-Қазына бақылауындағы компаниялардан тұрады. Байланысты тараптар Самұрық-Қазына бақылауындағы компанияларды қамтиды. Мемлекеттік компаниялармен операциялар, егер олар барлық қоғамдық және жеке компанияларға дәйекті түрде қолданылатын талаптарға сәйкес қарапайым қызмет барысында жүзеге асырылатын болса, ашып көрсетілмейді: i) олар дербес маңызды болып табылатын жағдайда; ii) егер Топ қызметтері барлық тұтынушыларға қолжетімді стандартты жағдайда ұсынылатын болса, немесе iii) электр энергиясын беру, телекоммуникациялық қызметтер және т.б. секілді қызметтер бойынша жеткізушіні таңдау болмаған жағдайда.

Топ мемлекеттің қатысуымен ұйымның барынша көп санына сатып алуды және тауарды жеткізуді жүзеге асырады. Бұндай сатып алулар мен жеткізулер жекелеп шамалы сомаларды құрайды және әдетте коммерциялық негізде жүзеге асырылады. Мемлекетпен операцияларға 28-ескертпеде ашылған салықтар бойынша есептеулер де жатады.

6 Байланысты тараптардың есептері мен операциялары (жалғасы)

Төменде 2019 жылдың 31 желтоқсанында бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша өтелмеген қалдықтар көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ортақ бақылауда- ғы компаниялар	Самұрық- Энергоның бірлескен кәсіпорын- дары мен қауымдасқан компанияла- ры	Самұрық- Қазынаның бірлескен кәсіпорын- дары мен қауымдасқан компанияла- ры	Акциянер	Мемлекеттік Кәсіпорынд- армен жасалған Операциялар
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек пен басқа дебиторлық берешек	3,203,727	6,572	8,090	-	10,996,767
Ақша қаражаттары мен оның эквиваленттері	8,511	-	-	-	-
Өзге қысқа мерзімді активтер	172,471	405	-	-	-
Акциянердің пайдасына арналған актив	-	-	-	363,571	-
Алынған несиелер	-	-	4,512	64,876,984	17,683,481
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	18,750	-	-	-	-
Акциянердің пайдасына басқа тарату	-	-	-	363,571	-
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	3,578,422	3,199,392	-	45,093	626,385
Өзге кредиторлық берешек	-	-	-	-	5,841,513

Төменде 2018 жылдың 31 желтоқсанында бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша өтелмеген қалдықтар көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ортақ бақылауда- ғы Компания- лар	Самұрық- Энергоның кәсіпорын- дары мен қауымдасқан компанияла- ры	Самұрық- Қазынаның бірлескен кәсіпорын- дары мен қауымдасқан компанияла- ры	Акциянер	Мемлекеттік Кәсіпорынд- армен жасалған операция- лар
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек пен басқа дебиторлық берешек	2,106,146	75,624	273	-	9,274,043
Ақша қаражаттары мен оның эквиваленттері	5,477	-	-	-	64,995
Акциянердің пайдасына арналған актив	-	-	-	1,184,095	-
Өзге қысқа мерзімді активтер	133 564	421	-	69,156,000	6,514,628
Алынған несиелер	-	-	4,888	62,293,718	19,777,041
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	1,586,595	2,572,376	-	49,788	270,983
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	-	-	-	516,230	-
Акциянердің пайдасына басқа тарату	-	-	-	1,184,095	-
Өзге кредиторлық берешек	60,289	-	-	-	5,841,513

6 Байланысты тараптардың есептері мен операциялары (жалғасы)

Төменде 2019 жылдың 31 желтоқсанында 12 ай ішінде бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша кіріс пен шығыстың баптары көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ортақ бақылаудағы компаниялар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Акциянер	Мемлекеттік Кәсіпорындармен жасалған операциялар
Түсім	30,680,949	1,554,905	85,039	-	19,131,110
Өзіндік құн	36,933,307	27,699,291	3,663,872	-	5,592,175
Жалпы және әкімшілік шығындар	337,703	-	-	-	-
Сату бойынша шығындар	7,927,763	-	-	-	-
Басқа шығындар	387,925	-	-	76,918	-
Басқа кірістер	388,952	39,002	-	-	-
Қаржылық шығындар	3,166	-	-	6,553,375	1,247,427
Қаржылық кірістер	-	12,884	-	-	-
Бағам айырмашылығына байланысты пайда/(залал)	-	48,787	-	1,040,400	(72,301)

Төменде 2018 жылдың 31 желтоқсанында 12 ай ішінде бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша кіріс пен шығыстың баптары көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ортақ бақылаудағы компаниялар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Акциянер	Мемлекеттік Кәсіпорындармен жасалған операциялар
Түсім	23,898,981	2,202,972	22,922	-	24,262,053
Өзіндік құн	27,942,612	29,208,869	-	-	2,822,221
Жалпы және әкімшілік шығындар	648,886	-	-	-	-
Сату бойынша шығындар	14,311,681	-	-	-	-
Басқа шығындар	405,215	54,117	-	85,187	-
Басқа кірістер	406,710	-	-	-	-
Қаржылық шығындар	-	-	-	6,276,891	1,353,663
Қаржылық кірістер	-	50,964	-	-	-
Бағам айырмашылығына байланысты пайда/(залал)	-	(15,353)	-	-	-

6 Байланысты тараптардың есептері мен операциялары (жалғасы)

4 және 14-ескертпелерде көрсетілгендей, Акционердің тапсырмасы бойынша Топ Нұр-Сұлтан қаласында балабақша салуға міндеттеме алды. Компания акционердің пайдасына бөлінетін басқа да бөлу секілді 1,184,095 мың теңге мөлшерінде бағаланған құрылыстың құны үшін міндеттемені мойындады. Компания балабақша құрылысына байланысты шеккен шығындарды акционердің пайдасына жатқызылған ағымдағы активтер ретінде таныды.

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, Топ бір-бірімен байланысты тараптардан мынадай кепілдіктер алды:

- Қазақстан Даму банкімен несиелі туралы шарт бойынша 12,285,000 мың теңге сомасында Самұрық- Қазына корпоративтік кепілдігі (2018: 12,285,000 мың теңге).
- Қазақстан Даму банкімен несиелі туралы келісімшарт бойынша 25,000,000 АҚШ доллары сомасында мемлекеттік кепілдігі (2018: 25,000,000 АҚШ доллары).
- Еуразия даму банкімен несиелі туралы шарт бойынша 95,384,680 мың теңге сомасында Самұрық-Қазына корпоративтік кепілдемесі (2018: 91,412,308 мың теңге).

Төменде негізгі басқарушы персоналдың сыйақылары көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Негізгі басқарушы персонал	139,906	104,896
Негізгі басқарушы персоналға берілетін барлық сыйақы	139,906	104,896

Негізгі басқарушы персоналға сыйлықақы беру қызметкерлерге жалақыны, сыйлықақыларды және өзге қысқа мерзімді сыйлықақыларды білдіреді. 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша негізгі басқарушылық персонал 5 адамды құрайды (2018ж. 31 желтоқсан: 6 адам).

Байланысты тараптармен жасалатын мәмілелер «Энергия өндіруші ұйымдар тобы үшін электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту туралы» Энергетика министрлігінің бұйрығымен бекітілген, байланысты тараптар үшін ұсынылатын тарифтер негізінде көрсетілген реттелетін қызметтердің қоспағанда, тараптардың арасында келісілген нарықтық мөлшерлемелерге міндетті түрде байланысты болмайтын жағдайларда жүзеге асырылды.

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

7 Негізгі құралдар

Төменде негізгі құралдардың теңгерімдік құнының өзгерістері ұсынылған:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Мұнай-газ активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және құрал-жабдықтар	Өзге	Аяқталмаған құрылыс	Барлығы
2018 жылғы 1 қаңтардағы құны	-	232,596,485	601,990,758	13,632,773	121,711,418	969,931,434
Жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(48,090,846)	(133,168,181)	(5,195,747)	(2,815,126)	(189,269,900)
2018 жылғы 1 қаңтардағы теңгерімдік құн (қайта есептелді*)	-	184,505,639	468,822,577	8,437,026	118,896,292	780,661,534
Түсімдер	2,134,074	447,646	1,044,317	607,673	29,385,683	33,619,393
Есептік бағалаудағы өзгеріс	-	(31,339)	-	-	-	(31,339)
Ауыстырулар	-	3,782,612	26,132,385	360,651	(30,275,648)	-
Істен шығу	-	(18,395)	(576,508)	(200,234)	(329,661)	(1,124,798)
Тозу	-	(11,774,563)	(39,960,500)	(855,793)	-	(52,590,856)
Істен шығудағы тозу	-	13,621	470,174	186,951	-	670,746
Құнсыздану	-	(913,091)	(1,359,581)	(11,542)	(126,233)	(2,410,447)
Барлау және бағалау активтерінен аударымдар	13,140,004	-	-	-	-	13,140,004
2018 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн (қайта есептелді*)	15,274,078	176,012,130	454,572,864	8,524,732	117,550,433	771,934,237
2018 жылғы 31 желтоқсандағы құны	15,274,078	236,777,009	628,590,952	14,400,863	120,491,792	1,015,534,694
Жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(60,764,879)	(174,018,088)	(5,876,131)	(2,941,359)	(243,600,457)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн (қайта есептелді*)	15,274,078	176,012,130	454,572,864	8,524,732	117,550,433	771,934,237
Түсімдер	5,060	15,126,986	2,173,448	686,424	17,445,499	35,437,417
Есептік бағалаудағы өзгеріс	-	(153,728)	(31,407)	-	-	(185,135)
Ауыстырулар	8,766	6,043,452	15,547,347	1,392,593	(22,992,158)	-
Істен шығу	-	(1,020,336)	(470,515)	(256,192)	(11,214)	(1,758,257)
Тозу	-	(11,229,786)	(41,984,524)	(865,139)	-	(54,079,449)
Істен шығудағы тозу	-	993,918	351,758	257,132	-	1,602,808
Құнсыздану	-	(103,273)	-	-	140,916	37,643
2019 жылғы 31 желтоқсандағы құны	15,287,904	256,773,383	645,809,825	16,223,688	114,933,919	1,049,028,719
Жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(71,104,020)	(215,650,854)	(6,484,138)	(2,800,443)	(296,039,455)
2019 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	15,287,904	185,669,363	430,158,971	9,739,550	112,133,476	752,989,264

* - салыстырмалы ақпарат тоқтатылған қызметтен аударымдар нәтижелерін көрсету үшін қайта есептелді (2- ескертпе).

2019 жылғы түсімдер сомасы 1,653,151 мың теңге сомасындағы несиелер бойынша капиталдандырылған шығындардан тұрады. Сыйлықақылар бойынша шығындарды капиталдандырудың орташа мөлшерлемесі 11,41% (2018 ж.: 12,18%).

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, теңгерімдік құны 6,180,278 мың теңгені құрайтын негізгі құралдар (31 желтоқсан 2018 ж.: 5,556,204 мың теңге) «Қазақстан Даму банкі» АҚ-дан алған несиесі бойынша қамтамасыз ету ретінде кепілге ұсынылды.

Тозу бойынша шығындар бір жыл ішіндегі пайда мен залалдың мынадай баптарына жатқызылды:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Сатудың өзіндік құны	53,638,086	52,012,889
Жалпы және әкімшілік шығындар	431,611	564,899
Өзге операциялық шығындар	9,752	13,068
Тозу бойынша барлық шығындар	54,079,449	52,590,856

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

8 Материалдық емес активтер

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Лицензия- лар	Бағдарлама- лық жасақтама	Өзге	Барлығы
2018 жылғы 1 қаңтардағы бастапқы құн	385,992	4,170,059	1,314,581	5,870,632
Жинақталған амортизация	(251,916)	(1,376,565)	(443,056)	(2,071,537)
2018 жылғы 1 қаңтардағы теңгерімдік құн	134,076	2,793,494	871,525	3,799,095
Түсімдер	11,751	631,807	764,207	1,407,765
Істен шығу	(29,046)	(154,891)	(46,780)	(230,717)
Істен шығудағы амортизация	28,089	152,053	46,780	226,922
Аударымдар	-	80,160	18	80,178
Амортизация	(36,067)	(296,909)	(182,634)	(515,610)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы бастапқы құн	368,697	4,727,135	2,032,026	7,127,858
Жинақталған амортизация	(259,894)	(1,521,421)	(578,910)	(2,360,225)
2018 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	108,803	3,205,714	1,453,116	4,767,633
Түсімдер	107,618	70,881	22,004	200,503
Істен шығу	(700)	(24,560)	(711,451)	(736,711)
Істен шығудағы амортизация	700	22,534	199	23,433
Аударымдар	-	500	-	500
Амортизация	(33,471)	(384,890)	(145,052)	(563,413)
2019 жылғы 31 желтоқсандағы бастапқы құн	475,615	4,773,956	1,342,579	6,592,149
Жинақталған амортизация	(292,665)	(1,883,777)	(723,762)	(2,900,205)
2019 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	182,950	2,890,179	618,816	3,691,945

9 Пайдалану және жалдау міндеттемелері түріндегі активтер

Төменде пайдалану құқығы түріндегі активтердің баланстық құнындағы өзгерістер келтірілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ғимарат- тар және құрылыс- тар	Машина- лар және құрал- жабдық- тар	Өзгесі (соның ішінде жер)	Бағдарла- малық жасақтама	Барлығы
2019 ж. 1 қаңтардағы баланстық құны	2,479,310	63,262	398,569	502,899	3,444,040
Түсімдер	368,987	-	270,305	-	639,292
Есептік бағалаулар өзгерістері	-	-	(79)	-	(79)
Тозу	(596,655)	(9,395)	(24,860)	-	(630,910)
Істен шығу	(99,427)	-	-	(502,899)	(602,326)
Пайыздар бойынша шығыстар	-	-	-	-	-
Төлемдер	-	-	-	-	-
2019 ж. 31 желтоқсанындағы құны	2,748,870	63,262	668,795	-	3,480,927
Жинақталған тозу және құнсыздану	(596,655)	(9,395)	(24,860)	-	(630,910)
2019 ж. 31 желтоқсандағы баланстық құны	2,152,215	53,867	643,935	-	2,850,017

Топ келесі жалдау міндеттемелерін мойындады:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019	1 қаңтар 2019
Қысқа мерзімді жалдау бойынша міндеттемелер	1,036,163	1,032,982
Ұзақ мерзімді жалдау бойынша міндеттемелер	1,660,455	2,422,388
Барлық жалдау бойынша міндеттемелер	2,696,618	3,455,370

2019 жылы қаржылық шығыстар құрамына кіретін пайыздық шығындар 430,728 мың қазақстандық теңгені құрады. Жалгерлік жалдау міндеттемелерге қосылмаған жалгерлік жалдау төлемдердің шығындары 2019 жылы жалпы және әкімшілік шығындарға бөлінген 91.145 мың теңгені құрады.

10 Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар

Төмендегі кестеде Топтың бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салған инвестицияларының теңгерімдік құнындағы өзгерістер көрсетілген.

Қазақстандық мың теңгемен	Бірлескен кәсіпорындар		Қауымдасқан компания	
	ЕГРЭС-2	Forum Muider B.V.	Энергия Семиречья	Барлығы
2018 ж. 1 қаңтардағы қалдық	22,264,624	30,623,596	-	52,888,220
Кезеңдегі ішіндегі пайданың/(залалдың) үлесі	(3,411,721)	13,162,336	-	9,750,615
Алынған дивидендтер	-	(6,778,335)	-	(6,778,335)
2018 ж. 31 желтоқсандағы қалдық	18,852,903	37,007,597	-	55,860,500
Кезеңдегі ішіндегі пайданың/(залалдың) үлесі	(1,065,478)	12,242,760	14,156	11,191,438
Алынған дивидендтер	-	(15,311,935)	-	(15,311,935)
Пайыздық өзгеріссіз акционерлік капиталға салым	-	-	2,403,501	2,403,501
2019 ж. 31 желтоқсандағы қалдық	17,787,425	33,938,422	2,417,657	54,143,504

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың бірлесіп бақыланатын кәсіпорындарда мынадай меншік үлесі бар:

- ЕГРЭС-2 – 50%. Қалған 50% иелік ету үлесі АҚ «Самұрық-Қазына «ұлттық әл-ауқат қоры»-ға тиесілі (4-ескертпе).
- Forum Muider – 50%. Қалған 50% иелік ету үлесі UC RUSAL –ға тиесілі.

2019 жылдың желтоқсанында АҚ «Самұрық-Қазына «ұлттық әл-ауқат қоры» «Интер-РАО ЕЭС» ААҚ-тан 50% иелік ету үлесі 25 миллион АҚШ долларға сатып алды (4-ескертпе).

«Энергия Семиречья» жаңартылатын энергия көздерін пайдалана отырып, электр энергиясын өндіру мен сату, объектілерді жобалау мен салу бойынша қызмет көрсетеді. «Энергия Семиречья» акционерлері - «Hydrochina Corporation» (қатысу үлесі - 50%), «Самұрық - Энерго» АҚ (қатысу үлесі - 25%), «Powerchina Chegdu Engineering Corporation» (қатысу үлесі - 15%), және Powerchina Resources Ltd (қатысу үлесі - 10%). Топтың «Энергия Семиречья» ЖШС-ге қатысу үлесі барлық акционерлердің меншік мүдделеріне сәйкес жарғылық капиталға пропорционалды салымы есебінен өзгерген жоқ.

«Еуразия Даму Банкі» АҚ алдында ЕГРЭС-2 несиесі бойынша қамтамасыз ету ретінде кепілге Кепілді келісімшарт жасалған күні 10,582,636 сомаға бағаланған «ЕГРЭС-2 » АҚ-ның 100% акциясы қойылды.

Көрсетілген сомаларды және қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға инвестициялардың баланстық құнын салыстырғанда жалғыз ауытқу аталған қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарда басқа инвесторлардың шығарылған үлесінің сомасы болып табылады.

Топ басшылығының пікірі бойынша Топтың қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарда таза активтердің үлесі қауымдасқан компанияға салынған инвестицияның сомасымен шектеледі.

Топтың бірлескен кәсіпорындарда қатсу үлесімен байланысты шартты міндеттемелер 29-ескертпеде көрсетілді. Бірлескен кәсіпорындармен есептеулер бойынша операциялар мен қалдықтар 6-ескертпеде көрсетілді.

10 Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар (жалғасы)

Төменде 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2018 жылдың 31 желтоқсанындағы, сондай-ақ осы күнге аяқталған кезеңдерге бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың біріктірілген қаржылық ақпараты ұсынылған:

	ЕГРЭС-2		Forum Muider		Энергия Семиречья	
	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>						
Қысқа мерзімді активтер, о.і.	9,581,276	13,235,441	26,631,144	26,797,255	423,099	28,780
Ақша қаражаты және олардың эквиваленттері	1,579,310	4,613,012	5,241,487	6,392,803	207,817	-
Ұзақ мерзімді активтер	135,359,044	137,397,564	96,927,366	76,504,960	16,493,103	286,613
Қысқа мерзімді міндеттемелер, о.і.	(13,839,300)	(112,168,736)	(25,955,350)	(16,309,094)	(7,245,574)	(315,393)
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер (саудалық және өзге кредиторлық берешек пен резервті қоспағанда)	(9,267,137)	(101,079,598)	(3,203,504)	(3,480,318)	(7,051,830)	(162,784)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, о.і.	(95,526,170)	(758,463)	(29,726,416)	(12,977,928)	-	-
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер (саудалық және өзге СС пен резервті қоспағанда)	(93,223,679)	(434,156)	(26,252,964)	(10,781,585)	-	-
Таза активтер	35,574,850	37,705,806	67,876,844	74,015,193	9,670,628	-
Топтың үлесі	50%	50%	50%	50%	25%	25%
Топтың таза активтегі үлесі	17,787,425	18,852,903	33,938,422	37,007,597	2,417,657	-
Түсім	40,933,644	38,922,163	105,278,134	122,983,998	-	-
Негізгі құралдардың және материалдық емес активтердің тозуы және амортизация	(3,837,594)	(3,931,570)	(6,884,556)	(3,522,104)	-	-
Пайыздық табыс	278,524	98,635	371,893	562,668	201,211	-
Пайыздық шығыс	(11,416,636)	(10,459,913)	(403,602)	(717,385)	(12,884)	-
Табыс салығы	(2,051,907)	(952,135)	(7,769,498)	(7,564,751)	-	-
Салық салынғанға дейінгі пайда/(залал)	(2,141,868)	(6,823,442)	24,653,205	26,518,437	56,624	-
Барлық жиынтық кіріс/(залал)	(2,130,956)	(6,823,442)	24,485,520	26,324,672	56,624	-

11 Өзге ұзақ мерзімді активтер

	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)
<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>		
Облигациялар	2,316,104	2,543,159
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек	733,735	9,936,270
Пайдаланылуы шектелген ақшалай қаражат	54,265	-
Минус: құнсыздануға арналған резерв	(254,456)	(288,944)
Өзге қаржылық ұзақ мерзімді активтер жиыны	2,849,648	12,190,485
Ұзақ мерзімді активтер бойынша алдын ала төлемдер	1,011,136	1,418,506
Өтеуге арналған ұзақ мерзімді ҚҚС	544,282	1,116,463
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	192,790	179,488
Өзге ұзақ мерзімді активтер жиыны	4,597,856	14,904,942

11 Өзге ұзақ мерзімді активтер (жалғасы)

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша 733,735 мың теңге сомасындағы ұзақ мерзімді дебиторлық берешек ЖШС «Информ-Систем» «SK А» ішкі рейтингі бар берешекті білдіреді. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы және 2018 жылғы жағдай бойынша дебиторлық берешек құнсыздандырылмаған және мерзімі өтпеген және теңгемен көрсетілген.

Облигацияларға купондық облигациялар кіреді, олардың ішінде «МЭБК» АҚ-тың 2023 жылға дейін өтеу мерзімі бар жылдық 8% купондық мөлшерлемесін баланстық құны 1,166,643 мың теңге білдіреді.

Басқа ұзақ мерзімді активтердің жалпы сомасы мынадай түпкілікті сипаттағы қызметтер мен негізгі құралдар үшін алдын ала төлемдер мен аванстардан тұрады:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)
Алматы қаласы мен Алматы облысында қосалқы станциялар салу және қайта құрылымдау	809,783	934,240
Шардара СЭС-ін жаңғырту	101,683	484,266
Алматы облысында 416 кВ күн электр станциясының құрылысы	99,670	-
Ұзақ мерзімді активтер бойынша алдын ала төлемдер жиыны	1,011,136	1,418,506

* - салыстырмалы ақпарат тоқтатылған қызметтен аударымдар нәтижелерін көрсету үшін қайта есептелді (2-ескертпе).

12 Тауар-материалдық қорлар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)
Отын	5,164,188	4,041,794
Қосалқы өндірістік материалдар	5,013,548	5,241,855
Қосалқы бөлшектер	1,073,183	739,976
Басқа материалдар	308,266	323,453
Шикізат	28,375	24,854
Минус: сатудың таза бағасына дейінгі құнды азайтуға арналған резерв пен өтімді емес және ескірген тауар-материалдық қорлар бойынша резерв	(1,014,691)	(993,814)
Барлық тауар-материалдық қорлар	10,572,869	9,378,118

Төменде Топтың тауар-материалдық қорлары бойынша резервтердегі қозғалысы берілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша резерв	993,814	1,026,184
Қорлардың құнсыздануына байланысты резервтерді қалпына келтіру	(95,850)	(201,230)
Қорлардың құнсыздануына байланысты резервтерді есептеу	116,727	169,837
Жыл бойында есептен шығарылған тауар-материалдық қорлар	-	(977)
31 желтоқсандағы жағдай бойынша резерв	1,014,691	993,814

13 Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және басқа дебиторлық берешек

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек Минус: құнсыздану резерві	29,633,498 (1,102,970)	24,538,649 (1,170,314)
Қаржылық дебиторлық берешек жиыны	28,530,528	23,368,335
Басқа дебиторлық берешек Минус: құнсыздану резерві	3,933,208 (3,540,314)	4,122,563 (3,577,484)
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және басқа дебиторлық берешек жиыны	28,923,422	23,913,414

Топтың қаржылық дебиторлық берешек 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2018 жылдығы жағдай бойынша теңгемен көрсетілген. Оның баланстық құны қысқа мерзімді болуына байланысты әділ құнға жуықтайды. 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша «Майкубен-Вест» ЖШС-ның өзге ұзақ мерзімді дебиторлық берешегі 3,448,604 мың теңге сомаға құнсызданды (2018 ж.: 3,477,982 мың теңге).

Төменде қаржылық активтер бойынша резервтің қозғалысы көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.		2018 ж.	
	Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек	Өзге дебиторлық берешек	Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек	Өзге дебиторлық берешек
1 қаңтардағы құнсыздану резерві	1,170,314	3,577,484	198,281	3,858,922
ХҚЕС -тің талаптарына сәйкес есептік кезеңнің басына сальдодағы өзгерістер	-	-	211,814	230,135
Өзге активтерге қайта жіктеу	-	-	-	(381,252)
Құнсыздануға арналған резервті есептеу	101,008	31,784	930,671	30,034
Жыл ішінде резервті қалпына келтіру	(129,905)	(78,245)	(165,839)	(155,143)
Жыл ішінде есептен шығарылған, дебиторлық берешек	(38,447)	9,291	(4,613)	(5,212)
31 желтоқсандағы құнсыздану резерві	1,102,970	3,540,314	1,170,314	3,577,484

* - салыстырмалы ақпарат тоқтатылған қызметтен аударымдар нәтижелерін көрсету үшін қайта есептелді (2-ескертпе).

14 Өзге қысқа мерзімді активтер

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)
Өзге дебиторлық берешек	10,991,594	5,171,414
Жедел депозиттер	2,341,375	2,286,731
Пайдаланылуы шектелген ақша қаражаты	318,542	13,853,678
Облигациялар	24,626	29,449
Алуға арналған дивидендтер	405	421
Берілген несиелер	-	104,228
БЖЭС бойынша алуға арналған өтемділік (4-ескертпе)	-	69,156,000
Минус: құнсыздануға арналған резерв	(278,334)	(1,222,362)
Өзге қаржылық қысқа мерзімді активтер жиыны	13,398,208	89,379,559
Салықтар бойынша өтеуге және алдын ала төлеуге қатысты ҚҚС	2,618,561	1,011,498
Жеткізушілерге берілетін аванстар	1,023,621	1,184,095
Акционердің пайдасына арналған актив	363,571	1,377,916
Өзге	1,076,330	1,087,880
Минус: құнсыздануға арналған резерв	(792,920)	(363,652)
Өзге қысқа мерзімді активтер жиыны	17,687,371	93,677,296

Өзге дебиторлық берешек

Өзге дебиторлық берешек негізінен 2017 жылы сатылған еншілес кәсіпорындарды сатып алушылардың 10,065,377 мың теңге сомасындағы қысқа мерзімді қарызын, сондай-ақ «Тауба Invest» ЖШС-ның 1,038,725 мың теңге сомасындағы дебиторлық берешегін қамтиды. «Тауба Invest» ЖШС-ның дебиторлық берешегі 2018 жылғы 26 сәуірдегі жылжымайтын мүлік кепілі туралы шартпен қамтамасыз етілген. Есепті кезеңде «Тауба Invest» ЖШС 1,516,580 мың теңге көлемінде берешегін төледі.

«Тауба Invest» ЖШС бойынша күтілетін кредиттік залалдарға қатысты модельді есептеу туралы ақпараттың жеткіліксіздігінен Топ «SK D» рейтингін беріп, 137,906 мың теңге сомасындағы құнсыздануды мойындады. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, 2017 жылы сатылған еншілес кәсіпорындарды сатып алушылардың 9,952,869 мың теңге сомасындағы дебиторлық берешегін «SK A» ішкі рейтингіне ие «KBI Energy» ЖШС компаниясы, 1,056,563 мың теңге сомада, «SK A» ішкі рейтингіне ие «Шығыс Қазақстан Энергетикалық Компаниясы» ЖШС компаниясы, 7,782,955 мың теңге сомада, «SK A» ішкі рейтингіне ие «Информ-Систем» ЖШС компаниясы, 56,788 мың теңге сомада, «SK A» ішкі рейтингіне ие «Қазақстан коммуналдық жүйелері» ЖШС компаниясы, 1,056,563 мың теңге сомада төлейді. 2019 және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да дебиторлық берешек құнсызданбаған немесе мерзімі өтпеген және олар теңгемен толық көрсетілген.

Акционердің пайдасына арналған актив

14-ескертпеде айтылғанындай, Акционердің тапсырмасы бойынша, Топ өзіне Нұр-Сұлтан қаласында балабақша салу бойынша міндеттеме алды. Топ акционердің пайдасына өзге де бөлулер секілді құрылыстың 1,184,095 теңге мөлшерінде бағаланған құнына міндеттеме алды. Балабақша салумен байланысты шыққан шығынды Топ Акционердің пайдасына арналған ағымдағы активтер ретінде таныды. 2019ж. 28 тамыздағы №56 сыйға беру шартына сәйкес, Топ «Нұр-Сұлтан қаласы активтерді және мемлекеттік сатып алуларды басқару» ММ-ге Активтің бір бөлігін – жалпы сомасы 820,524 мың теңге тұратын балабақша ғимаратын техникалық жабдықтарымен және қазандық жабдықтарымен бірге тапсырды. ХҚЕТК 17 «Меншік иелеріне ақшалай емес активтерді бөлу» бөлімінің 11-тармағына сәйкес, Топ бөлінетін активтердің әділ құны бойынша өз меншік иелерінің пайдасына дивиденд ретінде ақшалай емес активтерді бөлу бойынша міндеттемелерді бағалауы тиіс. Топ басшылығы Топ та, Жалғыз Акционер де бұл мәміледен ешқандай экономикалық пайда көрмейтіндіктен және ол тек түпкі акционер – Қазақстан Республикасы Үкіметінің талабы бойынша салынғандықтан, балабақшаның әділ құнының бағасы оның баланстық құнына тең деп санайды. Әлеуметтік жобаларға тарту - Акционердің компаниялар тобы арасында кең таралған тәжірибе. Оның үстіне, Топ балабақшаны жоспарлау және салу ісіне қатысқан жоқ, тек оны салуға қажетті ақшалай қаражат бөлді, активті әділ құнынан төмен баланстық құны бойынша Топтың бір ғана жалғыз акционерінің болуы себепті қандай да бір басқа акционердің мүдделеріне берудің теріс әсері болмайды. 2019 жылы Топ «Нұр-Сұлтан қаласы активтерді және мемлекеттік сатып алуларды басқару» ММ-ге жалпы сомасы 820,524 мың теңге тұратын балабақша ғимаратын техникалық жабдықтарымен және қазандық жабдықтарымен бірге тапсырды. Активтік қалған бөлігін – жалпы құны 363,571 мың теңге трансформаторлық қосалқы станция мен инженерлік желілерді Нұр-Сұлтан қаласының Әкімдігіне 2020 жылдың 1-жартысында беру жоспарланып отыр.

15 Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері

	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)
<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>		
Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражаттары	8,798,404	9,529,030
Жедел депозиттер	3,193,726	4,075,646
Кассадағы ақша қаражаттары	14,907	19,489
Ақшалай қаражат пен оның эквиваленттерінің жиыны	12,007,037	13,624,165

Жедел депозиттер кем дегенде үш ай ішінде немесе талап бойынша келісімшарт мерзімі бойынша өтелуі тиіс.

Ақшалай қаражат пен оның эквиваленттері келесі валюталарда ұсынылған:

	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)
<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>		
Теңге	6,460,452	12,023,786
Еуро	4,193,576	106,492
АҚШ доллары	1,353,004	1,493,875
Басқа валюталар	5	12
Ақшалай қаражат пен оның эквиваленттерінің жиыны	12,007,037	13,624,165

* - салыстырмалы ақпарат тоқтатылған қызметтен аударымдар нәтижелерін көрсету үшін қайта есептелді (2-ескертпе).

16 Капитал

Акционерлік капитал

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша 5,601,687 шығарылған жай акциялары 373,314,888 мың теңге мөлшерінде толығымен төленді (2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 5,601,687 акциялар). Әрбір жай акция бір дауыс құқығын береді. Компанияда артықшылықты акциялары жоқ. Жарияланған акциялардың саны 8,602,187 тең. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Самұрық-Қазына» АҚ Компанияның 100% акционері болып табылады (2019 ж: 100%).

2019 жылдың 23 сәуірінде Топ Жалғыз акционерге бір акция үшін – 364.35 теңге 2,041,000 мың теңге мөлшерінде Жалғыз акционерге дивиденттерді төлегені туралы хабарлады (31 желтоқсан 2018: 2,041,000 мың теңге). Дивиденттер 2019 жылғы 20 маусымда толық төленді.

Басқа резервтік капитал

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Кәсіпорын- дарды біріктіру резерві	Акционермен жүргізілген операцияның нәтижесі	Өзге де жиынтық залал	Барлығы
2019 ж. 1 қаңтардағы қалдық	37,282,287	90,607,549	(476,927)	127,412,909
Өзге де жиынтық залал	-	-	(55,895)	(55,895)
2019 ж. 31 желтоқсандағы қалдық	37,282,287	90,607,549	(532,822)	127,357,014

17 Күл шығарындыларын жоюға арналған резерв

Төменде күл шығарындыларының резерві бойынша қозғалыс көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
1 қаңтардағы резерв	2,891,877	2,404,270
Есептік бағалаудағы өзгерістер	(600,116)	359,519
Жылдық резерв	46,495	33,125
Дисконт сомасына ұлғаю	171,413	174,398
Резервті пайдалану	(178,078)	(79,435)
31 желтоқсандағы резерв	2,331,591	2,891,877

18 Қарыздар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Ұзақ мерзімді бөлігі		
Жедел банктік қарыздар	124,330,194	164,318,418
Самұрық-Қазынадан алынған қарызы	62,284,631	59,693,110
Шығарылған облигациялар	24,788,748	41,648,019
Тұтынушылардан алынған қарызы	1,180,503	1,299,563
Барлық ұзақ мерзімді бөлігі	212,584,076	266,959,110
Қысқа мерзімді бөлігі		
Жедел банктік қарыздар	54,040,175	38,961,930
Самұрық-Қазынадан алынған қарызы	2,592,353	2,600,608
Шығарылған облигациялар	362,792	1,134,078
Тұтынушылардан алынған қарызы	360,287	707,043
Барлық қысқа мерзімді бөлігі	57,355,607	43,403,659
Барлық қарыздар	269,939,683	310,362,769

Төменде қарыздардың теңгерімдік және әділ құны келтірілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Теңгерімдік құны		Әділ құны	
	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Жедел банктік қарыздар	178,370,369	203,280,348	171,230,211	205,557,359
Самұрық-Қазынадан алынған қарызы	64,876,984	62,293,718	50,200,232	80,088,686
Облигациялар	25,151,540	42,782,097	21,640,442	46,566,694
Тұтынушылардан алынған қарызы	1,540,790	2,006,606	1,644,000	2,078,798
Барлық қарыздар	269,939,683	310,362,769	244,714,885	334,291,537

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

18 Қарыздар (жалғасы)

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Төмендегідей өтеу мерзімімен қарыздар:		
– 1 жылдан төмен	57,355,607	43,403,659
– 2 жылдан 5 жылға дейін	113,940,774	206,582,824
– 5 жылдан жоғары	98,643,302	60,376,286
Барлық қарыздар	269,939,683	310,362,769

Топтың қарыздары төмендегі валюталарда көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Қарыздар мына валюталарда көрсетілген:		
- теңге	264,270,641	244,801,814
- АҚШ доллары	5,669,042	65,560,955
Барлық қарыздар	269,939,683	310,362,769

Төмендегі кестеде ұсынылған әр кезең үшін таза қарыз сомасының және қаржылық қызметтің нәтижесінде туындайтын Топтың міндеттемелеріндегі өзгерістердің талдауы ұсынылған. Осы міндеттемелердің баптары қаржылық қызмет құрамындағы ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте көрсетілген.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
1 қаңтардағы қарыздар	310,362,769	358,487,044
Алынған қарыздар және шығарылған облигациялар бойынша түсімдер	167,982,854	88,332,055
Қарыздарды төлеу	(212,412,072)	(149,727,522)
Сыйлықақыны есептеу	23,806,355	25,980,802
Капиталдандырылған сыйлықақы (7-ескертпе)	1,648,093	2,511,193
Төленген сыйлықақы	(24,129,352)	(26,658,066)
Төленген капиталдандырылған сыйлықақы	(1,648,093)	(2,511,193)
Бағамдық айырмашылықтар бойынша түзетулер	(434,951)	9,081,960
Келтірілген құнының дисконттын жою	5,681,871	5,163,793
Дисконтты есептеу	(955,702)	-
Өзге төлемдер	37,911	(297,297)
31 желтоқсандағы қарыздар	269,939,683	310,362,769

Төменде Топ компаниялары бөлігінде несиелердің баланстық құны ұсынылды:

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

18 Қарыздар (жалғасы)

Самұрық-Энерго

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Пайыздық мөлшерлеме, %	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
<i>Самұрық-Энерго</i>			
Самұрық-Қазына	1%,1.20%, 2.00%	64,876,984	62,293,718
Азия даму банкі	3.75%-4.5%+ ADB	46,379,037	-
Облигациялар	11.2%-13.00%	25,160,444	42,782,097
Еуропалық қайта құру және даму банкі (одан әрі - ЕҚДБ)	4%+All in cost	21,281,118	31,608,886
«Сбербанк» АҚ ЕБ	9.8%	4,005,444	2,250,655
«Қазақстан Халық банкі» АҚ	10.3%	1,932,845	-
Барлық Самұрық-Энерго		163,635,872	138,935,356

АЖК

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Пайыздық мөлшерлеме, %	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
«Қазақстан Халық банкі» АҚ	12-12,5%	9,321,043	15,927,688
Тұтынушылардан қарызы	0%	1,551,256	2,006,606
Барлық АЖК		10,872,299	17,934,294

«БЖЭС» ЖШС

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Пайыздық мөлшерлеме, %	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Евразиялық Даму банкі	12,5%	-	9,166,843
Барлық «БЖЭС» ЖШС		-	9,166,843

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

18 Қарыздар (жалғасы)

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Пайыздық мөлшерлеме, %	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Алматы электро станциялары			
«Қазақстан Халық банкі» АҚ	11,5%-13%	20,559,299	30,865,441
Барлық Алматы электро станциялары		20,559,299	30,865,441
Мойнақ СЭС			
	1,15%*USD 6MLIBOR +1,15% (2,87%)		
Қазақстан Даму банкі	8%,7,55%,12% USD 6MLIBOR +1,2% (2,98%)	17,669,074	19,848,705
Қытай мемлекеттік Даму банкі	6M LIBOR+1.2%	-	54,305,480
Барлық Мойнақ СЭС		17,669,074	74,154,185
АлматыЭнергоСбыт			
«Қазақстан Халық банкі» АҚ	11%	2,439,719	2,491,393
Барлық АлматыЭнергоСбыт		2,439,719	2,491,393
Шардара СЭС			
Еуропалық қайта Куру және Даму банкі	3.9%+All in cost	23,888,308	13,763,824
Барлық Шардара СЭС		23,888,308	13,763,824
ЕГРЭС-1			
«Сбербанк» АҚ ЕБ	11.5%	17,282,362	23,051,433
«Қазақстан Халық банкі» АҚ	10.3-11.25%	13,592,750	-
Барлық ЕГРЭС-1		30,875,112	23,051,433
Барлық қарыздар		269,939,683	310,362,769

Төменде Топ компаниялары бөлігінде қарыздардың баланстық құны ұсынылды

Самұрық-Энерго

Самұрық-Қазына

2010 жылдың 17 наурызында Forum Muider-ден 50% үлесті сатып алу нәтижесінде қарызды қайта қаржыландыру мақсатында Топ Самұрық-Қазынамен 48,200,000 мың теңге сомасында қарыз келісіміне қол қойды. Қарыз жылына 1.2% көлеміндегі пайыздық мөлшерлемемен, өтеу мерзімі 2029 жылғы 15 қыркүйекке дейін берілді. Негізгі сома жыл сайынғы тең төлеммен өтелуі тиіс, ал пайыздар қарыз алынғаннан кейін келесі есептік жылдан бастап жарты жылдық төлемдермен төленеді.

18 Қарыздар (жалғасы)

Самұрық-Энерго (жалғасы)

Самұрық-Қазына (жалғасы)

2011 жылдың 14 қаңтарында АЖК компаниясы шағын станциясының құрылысын қаржыландыру мақсатында Топ Самұрық-Қазынамен 7,000,000 мың теңге сомасында несиелік келісіміне қол қойды. Несиелік жылына 2% көлеміндегі пайыздық мөлшерлемесімен, өтеу мерзімі 2024 жылдың 25 қаңтарына дейін берілді. Негізгі сома мерзім соңында, ал пайыздар жарты жылдық төлемдермен төленуі тиіс.

2014 жылғы 16 қаңтарда ЕГРЭС-1-дің қалған үлесін сатып алу мақсатында Топ Самұрық-Қазынамен 200,000,000 мың теңге сомасында несиелік келісімімен қол қойды. Негізгі сома 2028 жылдың 1 желтоқсанына дейін төленуі тиіс, ал пайыздар 7.8% мөлшерлемесімен жарты жылдық төлемдермен төленеді.

2014 жылдың 3 қазанында несиелік келісімге қосымшаға сәйкес несиелік келісімі келесідей біршама өзгерді:

- 100,000,000 мың теңге көлеміндегі негізгі қарыз сомасы Компания акцияларына айырбасталды
- Негізгі қарыздың қалған сомасы бойынша пайыздық мөлшерлеме жылына 9% дейін ұлғайтылды.

2015 жылғы 25 желтоқсанда аталған кредиттік келісім № 369-И кредиттік шарттың № 2 қосымшасына сәйкес айтарлықтай өзгертілді, негізгі қарыздың сомасы бойынша пайыздық мөлшерлемесі жылдық 1% дейін төмендетілді. Басшылық пайыздық мөлшерлеменің нарықтық емес мөлшерлемеден 1% дейін төмендеуін, ал субординацияланғанға дейінгі қарыз басымдығындағы өзгерістерді қарыз шарттарына айтарлықтай өзгерістерге алып келетінін бағалады. Басшылық несиелік шарттарына мұндай өзгерістер бастапқы қарызды өтеу ретінде есептелуі тиіс және жаңа қарызды әділ құны бойынша тану тиіс деп есептейді. Қарыз алған күндегі нарықтық мөлшерлеме жылдық 12.8% құрады. Топ 72,581,903 мың теңге сомасында қарызды басқа капитал құрамында бастапқы танудан түскен кіріс деп мойындады, себебі басшылық нарықтан төмен мөлшерлемеді қарыз ұсыну кезінде Самұрық-Қазына Компания акционері ретінде әрекет етті деп есептейді. Алынған қарызды бастапқы танудан түскен пайда алынған қарыздың атаулы құны мен оның танылған күндегі әділ құны арасындағы ақша ағымын дисконттау әдісін пайдаланумен және жылдық 12.8% тиімді мөлшерлемесімен есептелген айырмашылық ретінде көрсетілді.

Облигациялар

2017 жылдың тамызында және қыркүйегінде Компания бес жыл мерзімге 1 облигация үшін 1000 теңге номиналдық құны бойынша 20,000,000 мың теңге және 28,000,000 мың теңге жалпы сомасында облигацияларды тиісінше шығарды және жариялады. Купондық пайыздық мөлшерлеме тиісінше жылдық 13%-ды және 12.5%-ды құрады және тиісінше жылына екі рет және тоқсан сайын төлеуге жатады. 2019 жылдың 18 ақпанында Қоғам 28 000 000 мың теңге сомасына екінші транш облигацияларын сатып алды. 2019 жылдың сәуірінде Компания нарықтық бағамен 17,655,846 мың теңге сомасына бірінші транштың 16,872,498 облигацияларын сатып алды. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірінші транш бойынша негізгі қарыздың қалдығы 3,127,502 мың теңгені құрайды.

2018 жылғы қарашада Компания жеті жыл мерзімге 1 облигация үшін 1000 теңге номиналдық құны бойынша 21,736,200 мың теңге жалпы сомасында облигацияларды шығарды және жариялады. Купондық пайыздық мөлшерлеме жылдық 11,2%-ды құрады және жылына екі рет төлеуге жатады.

Еуропалық қайта құру және Даму банкі

2016 жылғы желтоқсанында Топ еурооблигацияларды қайта қаржыландыру үшін 100 миллион еуро мөлшерінде жаңартылмайтын кредиттік желіні ашты. 2019 жылдың қыркүйегінде Компания осы несиелік желісі бойынша жалпы сомасы 39,114,450 мың теңгеге екі транш алды. Пайыздық мөлшерлеме инфляцияға негізделген, пайыздық мөлшерлеме негізінде жылдық 3,5% және жылдық 4,5% мөлшеріндегі тәуелсіз, индикативті несиелік мөлшерлеме негізінде белгіленеді. Тәуелсіз индикативті мөлшерлеменің өзгерістері тоқсан сайын тіркеледі. Негізгі қарыз жылына екі рет және мерзім соңында төленеді. 2019 жылы Компания ЕҚДБ-нің 10,354,871 мың теңге сомасындағы екінші траншын мерзімінен бұрын өтеуді жүзеге асырды.

«Қазақстан Халық банкі АҚ»

2017 жылғы тамызда Топ еурооблигацияларды қайта қаржыландыру үшін және өзге корпоративтік мақсаттар мақсатында 40,000,000 мың теңге мөлшерінде жаңартылмайтын кредит желісін ашты. Негізгі қарыз жылына екі рет төлеуге жатады. 2019 жылы Компания 21,900,000 мың теңге көлемінде қарыз алды, оның 20,000,000 мың теңгесі қайтарылды. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыздың қалдығы 1,900,000 мың теңгені құрайды, сыйақы мөлшерлемесі – жылдық 10.3%.

18 Қарыздар (жалғасы)

Самұрық-Энерго (жалғасы)

Азия даму банкі

2018 жылғы 8 қарашада және 5 желтоқанда Компания қызметтің негізгі түрлерінің операциялық тиімділігін және жаңартылатын энергия көздерімен байланысты мүмкіндіктерді сәйкестендіру мақсаттары үшін Азия Даму Банкінен 120 миллион АҚШ доллары сомасына жаңартылмайтын кредиттік желілерді ашты. 2019 жылы Компания жалпы сомасы 45,860,800 мың теңгеге А және Б траншы бойынша өтеу мерзімі 5 жыл, С траншы бойынша өтеу мерзімі 7 жылға Кредиттік желілер бойынша үш транш алды. Пайыздық мөлшерлеме Қазақстан Республикасы инфляциясының нақты көрсеткіштері негізінде белгіленеді, плюс банк айырмасы. Негізгі қарыз кредит мерзімінің аяғында төленеді.

«Сбербанк» АҚ ЕБ

2019 жылдың ішінде «Самұрық-Энерго» АҚ жаңартылатын кредиттік желі аясында «Жинақ Банкі» АҚ ЕБ-ден 2 ай мерзімге кредиттік желі бойынша жалпы сомасы 32,400,000 теңгеге 5 қысқа мерзімді транш алды, оның 30,650,000 мың теңгесі есептік кезең ішінде мерзімінен бұрын өтелді. 2019 жылғы 19 желтоқсандағы жағдай бойынша, «Жинақ банкі» АҚ ЕБ алдындағы негізгі қарыз бойынша берешегі 4,000,000 теңгені құрайды, сыйақы мөлшерлемесі – жылдық 9.8%.

«БЖЭС» ЖШС

Еуразия Даму банкі

2013 жылғы 29 сәуірдегі № 107 жаңартылмайтын кредиттік желісі туралы кредиттік шарт аясында «БЖЭС» ЖШС (бұдан әрі - БЖЭС) Ақмола облысында жел электр станциясын салу үшін ұзақ мерзімді несиені артты. Пайыздық мөлшерлеме 2015 жылдың 28 сәуірінен – кредиттік шартқа кірген күннен бастап берілген транштар үшін жылдық 10.5%, 2015 жылдың 29 сәуірінен бастап транштар үшін жылдық 12.5% белгіленеді. 2019 жыл жыл ішінде Компания Еуразия Даму Банкіндегі қарыздарын мерзімінен бұрын және толық өтеді.

АЖК

Тұтынушылардан алынған қарызы

2007 жылғы 21 ақпандағы ҚР Үкіметінің шешіміне сәйкес, АЖК тұтынушылардан электр желілерді салу мен электр желілерін қосуға арналған инфрақұрылымдар немесе қолда бар электр тарату желілері мен инфрақұрылымдарды қайта құру арқылы қосымша электр қуатына несие алды. Аталған несиелер пайызсыз және қандай да бір кепілмен қамтамасыз етілмеген. Тұтынушылардың несиесін Топ қаражатты алғаннан кейін 4-ші жылдан бастап тең үлестермен 20 жыл бойы өтелуі тиіс.

Тұтынушылардан алған несиелер бастапқыда басыңқы нарықтық пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, дисконтталған ақша ағымы әдісінің көмегімен олардың әділ бағасы бойынша танылды және кейін амортизациялық баға бойынша көрсетіледі. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы қосымша қуат қосу бойынша тұтынушылар қарыздарының сомасы 1,686,026 мың теңгені құрады (31 желтоқсан 2018 ж.: 2,006,604 мың теңге). Алынған қаржының номиналды бағасы мен олардың әділ бағасы арасындағы айырмашылық алдағы кезеңдердегі табыстар ретінде танылды.

«Қазақстан Халық банкі АҚ»

2015 жылы Компания «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен (бұдан әрі - Халық банкі) несиелік желі туралы келісім жасады (бұдан әрі - Келісім). Келісімге сәйкес несие желісінің жалпы сомасы 27,514,358 мың теңгені құрайды, оның ішінде:

- 2022 жылдың 1 шілдесіне дейін 5 жыл мерзімге жылдық 7% мөлшерлемесі бар 1 745 211 мың теңге (бұдан әрі - 1-шектелім). 1-шектелімнің мақсаты - қайта құру және жаңа құрылыстағы құрылыс-монтаж жұмыстары РЭС-5 сәйкес ВЛ-0,4 кВ өзін-өзі ұстайтын оқшауланған сымға беріліп, жұмыс істемейтін ТП-6-10 / 0,4 кВ қайта құрылады және ТП-6-10 / 0,4 кВ салынады;
- 6,458,480 мың теңге, жылдық 12% мөлшерлеменен 5 жыл мерзімге 2020 жылдың 24 қарашасына дейін (бұдан әрі - «3-шектелім»). №3 шектелімнің мақсаты - қолданыстағы № 4 қосалқы станциядан жаңадан салынған «Алатау» 110 / 10-10 кВ қосалқы станциясына жүктің бір бөлігін ауыстыруға байланысты жұмыстар;
- 6,347,181 мың теңге, сыйақы мөлшерлемесі 20% 2022 жылдың 1 шілдесіне дейінгі кезеңге (бұдан әрі - 4-шектелім). 4-шектелімнің мақсаты қолданыстағы 6 кВ-ті РП-41-ден 10 кВ желілерге беру, қолданыстағы 6 кВ желілерді PS-1A аймағындағы РЭС-1 бойымен 10 кВ-қа беру, жүктемелердің бір бөлігін қолданыстағы PS-5A, PS-17A және Жаңадан салынған «Отпар» 110/10 қосалқы станциясы үшін PS-132A;

18 Қарыздар (жалғасы)

АЖК (жалғасы)

«Қазақстан Халық банкі АҚ» (жалғасы)

- 7,500,000 мың теңге, сыйақы мөлшерлемесі жылдық 12.5% 2022 жылдың 1 шілдесіне дейінгі кезеңге (бұдан әрі – 6-Шектелім). 6-шектегілімнің мақсаты - шығарылған облигациялар бойынша қарызды өтеу (қайта қаржыландыру);
- 800,000 мың теңге, сыйақы мөлшерлемесі жылдық 12.0%, 2020 жылдың 1 наурызына дейін (бұдан әрі - 9-шектегілім). 9 шектегілімнің мақсаты - келісімшарттар бойынша төлем;
- 2023 жылғы 31 тамызға дейінгі кезеңге жылдық 12,5% пайыздық мөлшерлеменен 4,463,486 мың теңге (бұдан әрі - 10-шектегілім). 10 шектегілімнің мақсаты - шығарылған облигациялар бойынша берешекті өтеу (қайта қаржыландыру).

2019 жылы 25 қыркүйекте Қоғамның Директорлар кеңесі «Самұрық-Энерго» АҚ-ның пайдасына 1,458,468 мың теңгеге бір акция үшін 520 теңге орналастыру бағасымен 2,804,746 дана акцияны иеліктен айыру туралы шешім қабылдады. 2019 жылы 29 қазанда акцияларды сатудан алынған қаражат «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ға тартылған 1,458,468 мың теңге сомасындағы қарызды өтеуге бағытталды.

2019 жылы 3 мамырда Компания осы Келісімге қосымшаға қол қойды, мұнда 2019 жылғы 3 мамырдан бастап сыйақы мөлшерлемесі өзгерді – 1, 3, 4 и 9 шектегілімдер бойынша сыйақы мөлшерлемесі 12%-ға өзгерді, 6, 10 шектегілімдер бойынша – 12,5%-ға өзгерді.

Шарт бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету үшін Халық банкі мынандай кепілдік берді (ұсынылады):

- жылжымалы мүлік - Халық банкіндегі ағымдағы шоттардағы ақша (12-ескертпе);
- қарыз қаражаттарымен сатып алынатын / салынатын / қайта құрылатын жылжымалы және жылжымайтын мүлік. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мұндай меншікті салу / қайта құру аяқталған жоқ.

Несиелік лимит аясында - жалпы сомасы 3,232,822 мың теңге болатын 4 шектегілім алынды, қалған шектегілімдер 3-шектегілімді қоспағанда толық көлемде төленді. Қарыздың сомасы қарыз берілген күннен бастап ай сайын, тең бөліктермен төленеді. Төлемдер қарыз шарттарына сәйкес өтеу кестесімен реттеледі.

АЛЭС

«Қазақстан Халық банкі АҚ»

2014 жылғы 26 қарашада Компания «Қазақстан Халық банкі» АҚ-пен лимит шегінде 4,000,000 мың теңге мөлшерінде 36 айға кредит желісін беру туралы келісім жасады (бұдан әрі – Келісім). Несие айналымдағы қаржыны толтыру мақсатында ұсынылды. Сыйақы мөлшерлемесі жылына 16% құрады. Негізгі қарызды өтеу әрбір қарыз мерзімінің соңында жүзеге асырылды, траншты өтеу мерзімі 6 айды құрады. Сыйақы ай сайын өтелді. Аталған қарыз бойынша қамтамасыз ету қаражаты ретінде болашақта контракт бойынша «Алматыэнергосбыт» ЖШС-нан түсетін ақшалай қаржы белгіленді.

2017 жылғы 27 шілдеде Компания осы Келісімге қосымша жасалған құжатқа қол қойды, қосымша келісімге сәйкес, несиелер жаңартылатын желі бойынша 2020 жылғы 2 желтоқсанға дейінгі мерзімге 4,000,000 мың теңге мөлшерінде 6 ай мерзімге (Шектегілім – 1), 2021 жылғы 17 қыркүйекке дейін 5 жыл мерзімге 5,000,000 мың теңге мөлшерінде (Шектегілім – 2) және 2024 жылғы 01 наурызға дейін 7 жыл мерзімге 13,000,000 мың теңге мөлшерінде беру шектегілім шеңберінде шарттарында беріледі. Шектегілім-2 қарызы бойынша мақсатты тағайындалу Компанияның «АЛЭС» АҚ Алматы ЖЭО-2 станциясын реконструкциялау мен кеңейту. III кезек. №8 ст. қазандық агрегаты» инвестициялық жобасымен байланысты жұмсалған инвестициялық шығынды өтеуді және Компанияның «Самұрық-Энерго» АҚ қарызын өтеуді қамтиды. Сыйлықақы мөлшерлемесі жылдық 14% құрады. Шектегілім-3 бойынша мақсатты тағайындалу шығарылған индекстелген облигациялар берешегін қайта қаржыландыруды білдіреді. Сыйлықақы мөлшерлемесі жылдық 13,5% құрайды. Аталған қарыздар бойынша қамтамасыз ету қаражаты ретінде болашақта контракт бойынша «Алматыэнергосбыт» ЖШС және «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ-тан түсетін ақшалай қаржы белгіленді. 2018 жылғы 1 қазанда Компания осы Келісімге қосымша құжатқа қол қойды, қосымша келісімге сәйкес, несиелер жаңартылатын желі бойынша шектегілім шеңберіндегі талаптармен 2020 жылғы 1 желтоқсанға дейінгі мерзімге 2,000,000 мың теңге мөлшерінде 6 ай мерзімге (Шектегілім-4), 2024 жылғы 1 наурызға дейінгі мерзімге жаңартылмайтын желі бойынша 9,327,142 мың теңге мөлшерінде (Шектегілім-5) беріледі. Шектегілім-4 қарызы бойынша мақсатты тағайындалу айналым қаражатын толтыру болып табылады, Шектегілім-5 бойынша мақсатты тағайындалу «БанкЦентрКредит» АҚ берешігін қайта қаржыландыру болып табылады. 1-3 кредиттік желілері бойынша талаптар өзгеріссіз қалды. Келісім бойынша қамтамасыз ету қаражаты ретінде болашақта контракт бойынша «Алматыэнергосбыт» ЖШС және «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ, «Алматы жылу желілері» ЖШС- тан түсетін ақшалай қаржы белгіленді. Келісім бойынша қамтамасыз ету дегеніміз болашақта «Алматыэнергосбыт» ЖШС, «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ, және «Алматы жылу станциялары» ЖШС тан түсетін ақшалай қаржы белгіленді.

18 Қарыздар (жалғасы)

АЛЭС (жалғасы)

«Қазақстан Халық банкі АҚ» (жалғасы)

2018 жылғы 12 желтоқсанда Компания аталған Келісімге қосымша құжатқа қол қойды, қосымша келісімге сәйкес 2018 жылғы 15 қарашадан бастап сыйақы мөлшерлемелері өзгерді: Лимит-1 және Лимит-4 бойынша жылдық 12.0%-дан жылдық 11.5%-ға, Лимит-2 бойынша жылдық 14.0%-дан жылдық 12.5%-ға дейін, Лимит-3 бойынша жылдық 13.5% -дан жылдық 13.0%-ға дейін. Нәтижесінде Компания кредит және қарыз шарттарының өзгеруінен 167,117 мың теңге мөлшерінде табыс алды. 2019 жылы 2 мамырда Компания осы Келісімге қосымшаға қол қойды, мұнда 2019 жылғы 2 мамырдан бастап сыйақы мөлшерлемесі өзгерді: 1-шектелім және 4-шектелім бойынша жылдық 11.5% -дан жылдық 11.0%-ға; 2-шектелім бойынша жылдық 12.5%-дан жылдық 12.0%-ға дейін, 3-шектелім бойынша жылдық 13.0%-дан жылдық 12.5% пайызға дейін. Нәтижесінде Компания кредиттер мен қарыздардағы 119,436 мың теңге сомасындағы өзгерістерден түскен табысты таныды. 2019 жылы 11 желтоқсанда Компания осы Келісімге қосымшаға қол қойды, мұнда 2019 жылғы 11 желтоқсаннан бастап сыйақы мөлшерлемелері өзгерді: 3-шектелім және 5-шектелім жылдық 12.5% пайыздан жылдық 12.0% пайызға дейін. Нәтижесінде Компания кредиттер мен қарыздардағы талаптардың өзгеруінен болған 143,287 мың теңге табысты таныды.

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Компания 21,785,125 мың теңге (2018 жыл: 9,073,942 мың теңге) сомада қарыздар бойынша берешекті өтеп, 11,744,232 мың теңге (2018 жыл: 18,222,701 мың теңге) сомада жаңа қарыз алды.

«Мойнақ СЭС» АҚ

«Қазақстан Даму банкі» АҚ

Компания 2005 жылғы 14 желтоқсанда және 2008 жылғы 16 қаңтарда «Қазақстан Даму банкі» АҚ-тан жылына 1.15*6MLIBOR+1.15% және 8% пайыздық мөлшерлемесімен тиісінше 25,000,000 және 26,058,000 АҚШ доллары сомасындағы қаржыны екі транш түрінде несие алды. Қарыз 20 жыл мерзімге берілді. 2012 жылғы 6 желтоқсанда МСЭС қосымша келісімге қол қойды, оған сәйкес өтелмеген 1,563,053 АҚШ доллары сомасындағы қаржыға қатысты пайыздық мөлшерлеме 8%-дан 7.55%-ға дейін төмендеді.

2011 жылғы 17 шілдеде МСЭС жылына 12% мөлшерлеменен 12,285,000 мың теңге сомасындағы үшінші траншты беру туралы келісімшартқа қол қойды. Несие 17 жыл мерзімге берілді. 2012 жылғы 6 желтоқсанда МСЭС қосымша келісімге қол қойды, оған сәйкес үшінші транштың 8,924,392 мың теңге сомасына қатысты пайыздық мөлшерлеме 12%-дан 7.55%-ға дейін төмендеді. 2015 жыл ішінде МСЭС қосымша келісім шарттар №22 и №23 сәйкес үшінші транш бойынша 1,867,551 мың теңге алды. 2019 жылғы 28 қарашада Компания қарыз валютасын АҚШ долларынан теңгеге ауыстыру және сыйақы мөлшерлемесін 10.72%-ға өзгерту туралы қосымша келісімге қол қойды. 2019 жыл ішінде қарыз бойынша төлемдер сомасы 3,449,546 мың теңгені құрады (2018: 3,449,502 мың теңге).

Банк қарыздары келесі қаржымен қамтамасыз етілген:

- Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің 25,000,000 АҚШ доллары сомасындағы мемлекеттік кепілдемесі. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі кепілдігіне 2,785,184 АҚШ доллары сомасындағы «Қазақстан Халық жинақ банкі» АҚ-тың өтелмеген контркепілдік бар;
- «Самұрық-Энерго» АҚ-тың 2012 жылғы 13 желтоқсандағы 1,079,213 мың теңге сомасындағы кепілдеме;
- 2011 жылғы 1 шілдедегі Самұрық-Қазынаның 12,285,000 мың теңге сомасындағы кепілдеме;
- «Самұрық-Энерго» АҚ-тың 2019 жылғы 28 қарашадағы 4,545,554 мың теңге сомасындағы кепілдеме;
- Теңгерімдік құны 6,172,543 мың теңгені құрайтын негізгі құралдар (2018 ж.: 5,556,204 мың теңге).

Қытай Мемлекеттік Даму банкі

2006 жылғы 14 маусымда «Мойнақ СЭС» АҚ (бұдан әрі – МСЭС) Қытай Мемлекеттік даму банкінде 200,000,000 АҚШ доллар сомасында, 6MLIBOR+1.2% мөлшерлемесі бойынша кредиттік желісін ашты. 200,000,000 АҚШ доллар сомасында, 6MLIBOR+1.2% мөлшерлемесі бойынша кредиттік желісін ашты. МСЭС 196,337,143 АҚШ доллары сомасындағы қарызды 2006 жылдан –2013 жылдың 31 желтоқсанға аралығында СЭС құрылысы үшін пайдаланды (22-ескертпе). 2019 жылы 20 маусымда Компания аналық компания – Самұрық-Энерго сатып алған облигацияларды шығарудан түскен қаражат есебінен негізгі қарыз бен қарыз бойынша сыйақының өтемін өтеді.

18 Қарыздар (жалғасы)

«Шардара СЭС» АҚ

Еуропалық қайта құру және Даму банкі

2012 жылғы 24 тамызда «Шардара СЭС» АҚ (ШСЭС) Еуропа Қайта жаңғырту және даму банкімен (ЕҚДБ) 9,150,000 мың теңге сомасына кредиттік келісім жасады. 2014 ж. 28 ақпанда сома 14,350,000 мың теңгеге дейін ұлғайтылды (транш №1). №1 траншқа қаражат 2015-2017 жылдар аралығында толық көлемде алынды. 2019 жылдың 18 сәуірінде № 2 траншты ұсыну туралы № 7 қосымша келісімге қол қойылды - 11,520,000 мың теңгеге дейінгі сомаға, қаражат 2019 жылдың мамыр айында Компания толық көлемде алды. №1 транш бойынша негізгі қарыз тоқсан сайын 40 тең мөлшерде төленеді. Бірінші төлем күні 2018 жылдың 3-ші тоқсаны, соңғысы 2028 жылдың 2-тоқсаны. № 2 транш бойынша негізгі қарыз 33 тең тоқсан сайын төленеді. Бірінші төлем күні - 2020 жылдың 2 тоқсаны, соңғысы 2028 жылдың 2 тоқсаны. Сыйақы тоқсан сайын төленеді, қалған комиссиялар - шот-фактураны алғаннан кейін. 2019 жылы Компания транш сомасының 1% құрайтын № 2 траншты қаржыландыруды ұйымдастырғаны үшін комиссия төледі. Сыйақы ай сайын, өзге комиссиялар – шот алған кезде төленуі тиіс.

ЕГРЭС-1

«Сбербанк» АҚ ЕБ

2017 жылғы тамызда Компания «Ресей Сбербанк» АҚ ЕБ-дан жаңартылмайтын екі кредиттік желіні ашты, және де бұл желілер бойынша осындай қарыздар алынды:

- 7,000,000 мың теңге мерзімі 5 жыл, 2022 жылдың 29 тамызына дейін қарыз. Кепілдік 5,670,000 мың теңге сомасында болашақта алынған ақшалай қаражат болып табылады.
- 21,000,000 мың теңге мерзімі 3 жыл, 2020 жылдың 29 тамызына дейін ұзартылу мүмкіндігімен қарыз. Кепілдік 17,010,000 мың теңге сомасында болашақта алынған ақшалай қаражат болып табылады.

Пайыздық мөлшерлеме жылдық 11.5%-ды құрады. ЕГРЭС-1 әр желі үшін 100 мың теңге сомасында ақша қаражатын қамтамасыз ету ретінде енгізді.

«Қазақстан Халық банкі АҚ»

2015 жылғы сәуірде «Қазақстан халық банкі» АҚ-мен қарыз шарты жасалды. Шектелімнің жалпы сомасын 43,000,000 мың құрайды, оның ішінде:

- 1 шектелім – 35,000,000 мың теңге, жаңартылмайтын негізде 5 жылға (2021 жылғы 07 сәуірге дейін – транш мерзімі қаржыландыру аяқталғанға дейін);
- 2 шектелім – 8,000,000 мың теңге жаңартылмайтын негізде (3 жылға – транш мерзімі 12 айға дейін).

2019 жылдың 17 мамырында банктік қарыз шарттарына пайыздық мөлшерлемені 6 айға дейін (қоса алғанда) - 10,3%, 9 айға дейін (қоса алғанда) - 10,5%, 12 айға дейін (қоса алғанда) -10,75% және 36 айға дейін (қоса алғанда)- 11,25%-ға төмендету туралы №10 қосымша келісім жасалды.

2019 жылдың 3 маусымында несиелік желінің жаңартылатын бөлігін 28,000,000 мың теңгеге дейін ұлғайту үшін банктік қарыз шарттарына № 11 қосымша келісім жасалды, оның қолданыс мерзімі 2024 жылғы 31 желтоқсан.

2019 жыл бойында Компания қарыздар бойынша 20,525,000 мың теңге (2018 ж.: Компания қарыздарды мерзімінен бұрын және толығымен өтеді) мөлшерінде берешекті мерзімінен бұрын өтеді. 2019 жылдың 31 желтоқсанында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-дан алынған қарыз 2-шектелім аясында 1 жыл өтеу мерзімімен алынған қарыздарды білдіреді.

АлматыЭнергоСбыт

«Қазақстан Халық банкі» АҚ

2015 ж. 22 сәуірінен бастап АлматыЭнергоСбыттың айналым капиталын толықтыру мақсатында «Қазақстан халық банкі» АҚ-мен жасалған қысқа мерзімді кредиттік желісі бар. Осы несие желісі бойынша 2019 жылы Компания жалпы сомасы 7,300,000 мың теңге көлемінде қарыз алды. 2019 жыл ішінде теңге бойынша кредит мөлшерлемесі жылдық 11.5%-дан 11.0%-ға дейін төмендетілді.

19 Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	1,216,356	2,805,502
Жер қойнауын пайдалану құқығын алуға байланысты тарихи шығындар	1,914,756	1,900,119
Барлық қаржылық ұзақ мерзімді міндеттемелер	3,131,112	4,705,621
Алдағы кезеңдердегі табыстар	995,311	1,300,278
Өзгесі	204,953	737,757
Барлық басқа ұзақ мерзімді міндеттемелер	4,331,376	6,743,656

1,216,356 мың теңге мөлшеріндегі кредиттік берешек Шардара СЭС-ті жаңарту аясында Топтың мердігерлер алдында ұзақ мерзімді кредит берешегін білдіреді (2018: 2,805,502 мың теңге). Бұл кредиттік берешек 2019 жылғы 31 желтоқсандағы және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толығымен еуроға көрсетілген.

Алдағы кезеңдердегі табыстар бастапқы растауда электр желілері мен инфрақұрылым және олардың әділ бағасын қайта құру немесе электр желілеріне қосу үшін электр желілері мен инфрақұрылым құрылысына АЖК тұтынушылары мен қарыздардың нақты бағасы арасындағы айырмашылықты білдіреді. Алдағы кезеңдердегі табыстар кейіннен Негізгі құрал-жабдықтарының пайдалы қызметі кезінде пайда және шығында расталады.

Төменде алдағы кезеңдердегі табыстардың өзгерістері келтірілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	АЖК
2018 жылғы 1 қаңтардағы теңгерімдік баға	1,849,314
Алдағы кезеңдердегі табыстарға жатқызылған тұтынушылардан алған несиесінің теңгерімдік бағасының өзгеруі	(240,817)
Табысты растау	(308,219)
2018 ж. 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	1,300,278
Алдағы кезеңдердегі табыстарға жатқызылған тұтынушылардан алған несиесінің теңгерімдік бағасының өзгеруі	(44,912)
Табысты растау	(260,055)
2019 ж. 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	995,311

20 Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж. (қайта есептелді*)
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	23,683,433	14,048,376
Алматы қ, әкімдігі алдындағы берешек (4-ескертпе)	5,841,514	5,841,514
Дивиденділер бойынша қарыз	892,243	834,849
Басқа қаржылық кредиторлық берешек	1,034,239	1,122,723
БЖЭС бойынша Samsung C&T алдындағы берешек (4-ескертпе)	-	69,156,000
Қаржылық кредиторлық берешек жиыны	31,451,429	91,003,462
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша аударылған резервтер	2,109,686	1,867,581
Сатып алушылар мен тапсырыс берушілерден алынған алдын ала төлемдер	2,068,623	1,941,232
Жалақы бойынша берешек	1,477,862	1,667,526
Өзге де кредиторлық берешек	1,266,895	2,327,905
Акционердің пайдасына басқа да бөлулер	363,571	1,184,095
Негізгі қызмет бойынша барлық кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек жиыны	38,738,066	99,991,801

* - салыстырмалы ақпарат тоқтатылған қызметтен аударымдар нәтижелерін көрсету үшін қайта есептелді (2-ескертпе).

21 Түсім

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Электр қуатын сату	201,025,893	223,722,768
Жылу қуатын сату	16,782,196	21,675,428
Электр қуатының дайындығын қолдау қызметінен түсім	11,623,590	-
ЖОЖҚ электр станцияларын жалға беруден түскен кіріс	4,749,788	4,600,580
Инвестициялық меншікті жалға беруден кіріс	3,925,227	3,539,557
Электр қуатын тасымалдау	3,733,505	4,837,033
Химиялық суды сату	1,514,631	1,824,019
Өзгесі	367,566	200,515
Барлық түсім	243,722,396	260,399,900

22 Сатудың өзіндік құны

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	54,226,988	52,363,515
Отын	52,339,746	56,768,378
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	26,775,072	25,230,812
Сатып алынған электр қуатының бағасы	13,673,289	10,178,369
Электр қуатын тасымалдау қызметтері мен басқа қызметтер	10,331,297	10,018,563
Электр қуатының дайындығын қолдау	7,692,198	-
Табыс салығынан басқа салықтар	8,924,108	8,912,310
Жөндеу және ұстау	6,878,757	6,344,424
Бөгде ұйымдар қызметтері	5,383,091	8,219,452
Сумен қамтамасыз ету	3,961,883	4,663,549
Материалдар	1,843,531	1,773,501
Желілердегі шығындар	193,123	193,170
Күзет қызметтері	1,087,619	1,018,971
Ликвидті емес тауар-материалдық қорлар бойынша резервтерді есептеу/(қалпына келтіру)	64,754	(31,951)
Жалдау шығындары	38,815	212,890
Өзгесі	2,476,508	2,490,170
Барлық сатудың өзіндік құны	195,890,779	188,356,123

23 Іске асыру шығындары

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Электр энергиясын жеткізу	2,180,471	8,158,425
Диспетчерлеу және электр энергиясын бақылау	5,763,378	6,164,531
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	53,740	16,786
Өзгесі	1,041	451
Барлық іске асыру шығындары	7,998,630	14,340,193

Сату бойынша шығындардың өзгеруі экспортқа, оның ішінде Ресей Федерациясына, шығарылатын электр энергиясы көлемінің артуымен байланысты .

24 Жалпы және әкімшілік шығындар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелді*)
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	6,917,457	5,969,062
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	1,140,145	781,470
Консультациялық және басқа кәсіби қызметтер	1,023,215	2,195,365
Күзет қызметі	414,604	338,370
Табыс салығынан басқа салықтар	342,549	495,012
Іссапар және өкілдік шығындар	303,350	266,656
Материалдар	194,350	200,345
Жөндеу шығындары	150,354	139,943
Мемлекеттік баж салықтары	122,488	53,423
Байланыс шығыны	110,525	118,336
Сақтандыру	103,726	105,179
Жалдау шығындары	91,145	685,241
Банк жиындары	75,856	92,955
Көлік шығыны	32,362	22,960
Өзгесі	1,687,575	1,820,899
Барлық жалпы және әкімшілік шығындар	12,709,701	13,285,216

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

25 Өзге табыстар/(шығындар)

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелді*)
Өтеусіз қызметтерден және негізгі құралдардан алған табыс	1,157,465	641,361
Тауарлық-матриалдық қорларды сатудан алған табыс	450,012	927,260
Айыппұлдар мен айыппұлдардан түсетін табыстар	354,724	-
Қосымша қуаттарды қосқаны үшін табыс	260,055	308,219
Өзге де операциялық табыстар	999,003	875,386
Қарыздарды есептен шығарудан табыс	-	450,358
Шығынды алып тастағандағы бағамдық айырмадан табыс	-	473,931
Міндеттемелерді есептен шығарудан алған табыс	-	13,967
Барлық өзге табыстар	3,221,259	3,690,482
Пайданы есептемегенде негізгі құралдарды құнсыздандыру мен істен шығарудан болған шығын	(546,098)	(2,410,447)
Өзге де операциялық шығындар	(1,052,680)	(2,348,925)
Барлық өзге шығындар	(1,598,778)	(4,759,372)
Барлық өзге табыстар/(шығындар)	1,622,481	(1,068,890)

26 Қаржылық табыстар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелді*)
Банк депозиттері бойынша пайыздық табыстар	1,042,361	1,125,347
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт амортизациясынан табыстар	750,333	817,642
Бағамдық айырмадан табыс	434,951	-
Облигациялар және қарыздар бойынша дисконт амортизациясынан табыстар	363,801	205,395
Өзгесі	220,540	185,447
Барлық қаржылық табыстар	2,811,986	2,333,831

27 Қаржылық шығындар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелді*)
Несилер бойынша сыйлықақы бойынша шығындар	24,314,855	25,980,802
Еншілес компаниялардың басым акциялары бойынша дивидендтер	141,107	141,107
Келтірілген бағаның дисконтын жоққа шығару:		
- акционердің қарызы мен қаржылық көмегі	4,972,630	4,723,240
- алынған облигациялар	404,038	809,426
- тұтынушылардан қарыздары	176,105	245,410
- күл үйінділерін қалпына келтіру резерві	171,413	174,398
- қызметкерлер сыйақылары бойынша міндеттемелер	108,821	120,373
- шығарылған облигациялар	24,635	195,143
Табысты алып тастағандағы бағам айырмашылығының шығыны	-	9,081,960
Өзгесі	2,005,648	1,064,406
Табыста немесе шығында танылған барлық қаржылық шығындар	32,319,252	42,536,265
Кредиттер мен несиелер бойынша капиталдандырылған шығындар (7-ескертпе)	1,653,151	2,511,193
Барлық қаржылық шығындар	33,972,403	45,047,458

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 31 желтоқсан 2019 жыл

28 Табыс салығы бойынша шығындар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығындар	6,959,643	7,004,139
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша шығындар	(2,242,488)	713,801
Табыс салығы бойынша барлық шығындар	4,717,155	7,717,940

Төменде салық бойынша шығынның теориялық және факт түріндегі шығынның салыстыруы көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж.
Салық салынғанға дейінгі ХҚЕС бойынша пайда	11,828,504	11,142,563
Қолданыстағы орташа мөлшерлеме 20% бойынша табыс салығына байланысты теориялық шығын (2018ж: 20%)	2,365,701	2,228,513
Түзетулер төменде:		
Табыс салығы салынбайтын бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялар пайдасының үлесі	(2,238,288)	(1,950,374)
Өзге де табыс салығынан босатылған (табысы)/шығыны	(104,678)	868,095
Өткен жылдардағы табыс салығын түзету	-	613,508
Төлейтін «көздің» табыс салығы	248,008	105,074
Инвестициялық келісімшарт аяқталысымен расталатын уақытша айырмашылықтар	227,054	272,307
Мойнақ ГЭС табыс салығынан босатылған (табысы)/шығыны	(82,606)	1,004,661
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылмаған активтердегі өзгерістер	(14,907,287)	4,576,156
Акциялар сатып алуға және БЖЭС-ке инвестицияларды есептен шығаруға шығыстар (4-ескертпе)	19,209,251	-
Табыс салығы бойынша барлық шығындар	4,717,155	7,717,940

28 Табыс салығы бойынша шығындар (жалғасы)

ХҚЕС пен ҚР салық заңнамасы арасындағы айырмашылықтар бухгалтерлік есеп пен олардың салық базасындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік бағасы арасындағы уақыт айырмашылықтарының қалыптасуына әкеледі. Уақыт айырмашылықтары өзгерістерінің салықтық ықпалы төменде салық мөлшерлемелеріне сәйкес көрсетілген, олар уақыт айырмашылықтарын қалпына келтіру кезеңінде қолданылмақ.

Қазақстандық мың теңгемен	1 қаңтар 2019 ж.	Табыстар мен шығындар шотына жатқызылды	31 желтоқсан 2019 ж.
Алынып тасталатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері			
Кейінге қалдырылған салық шығындары	27,995,254	(11,680,698)	16,314,556
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша міндеттемелер	185,225	41,663	226,888
Облигациялар	809,437	834,120	1,643,557
Күл үйінділерін жою резерві	563,115	73,474	636,589
Тауар-материалдық қорлар	177,951	(92,393)	85,558
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық	745,715	(176,503)	569,212
Табыс салығынан басқа салықтар	76,938	15,158	92,096
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша резерв	226,865	231,649	458,514
Инвестициясының құнсыздану резерві	5,514,105	(5,514,105)	-
Өзгесі	335,436	(39,680)	295,756
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы активтер	36,630,041	(16,307,315)	20,322,726
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылмаған активтер	(15,096,186)	14,907,287	(188,899)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша міндеттемелері бар есебі алып тастау	(21,533,855)	1,400,028	(20,133,827)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша расталған активтер	-	-	-
Салық салынатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері			
Негізгі құралдар	(89,041,834)	2,715,466	(86,326,368)
Қарыздар	(15,263,936)	927,049	(14,336,887)
Өзгесі	-	-	-
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы міндеттемелер	(104,305,770)	3,642,515	(100,663,255)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша активтері бар есебі алып тастау	(21,533,855)	1,400,027	(20,133,828)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылған міндеттемелер	(82,771,915)	2,242,488	(80,529,427)

28 Табыс салығы бойынша шығындар (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	1 қаңтар 2018 ж.	Табыстар мен шығындар шотына жатқызылды	31 желтоқсан 2018 ж.
Алынып тасталатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері			
Кейінге қалдырылған салық шығындары	22,980,082	5,015,172	27,995,254
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша міндеттемелер	169,267	15,958	185,225
Облигациялар	776,098	33,339	809,437
Күл үйінділерін жою резерві	446,703	116,412	563,115
Тауар-материалдық қорлар	182,507	(4,556)	177,951
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық	713,676	32,039	745,715
Табыс салығынан басқа салықтар	89,870	(12,932)	76,938
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша резерв	322,188	(95,323)	226,865
Инвестициясының құнсыздану резерві	5,514,105	-	5,514,105
Өзгесі	461,242	(125,806)	335,436
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы активтер	31,655,738	4,974,303	36,630,041
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылмаған активтер	(10,520,031)	(4,576,155)	(15,096,186)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша міндеттемелері бар есебі алып тастау	(21,135,707)	(398,148)	(21,533,855)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша расталған активтер	-	-	-
Салық салынатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері			
Негізгі құралдар	(87,336,824)	(1,705,010)	(89,041,834)
Қарыздар	(15,856,997)	593,061	(15,263,936)
Өзгесі	-	-	-
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы міндеттемелер	(103,193,821)	(1,111,949)	(104,305,770)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша активтері бар есебі алып тастау	(21,135,707)	(398,148)	(21,533,855)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылған міндеттемелер	(82,058,114)	(713,801)	(82,771,915)
Жалғастырылатын қызмет	(82,058,114)	(713,801)	(82,771,915)

Топтың ағымдағы құрылымы шеңберінде Топтың түрлі компанияларының салық шығындары мен ағымдағы салық активтері Топтың басқа компанияларының ағымдағы салық міндеттемелері мен салық табыстарымен есептелмейді, және сәйкесінше салықтар шоғырландырылған салық шығыны болғанда да есептелуі мүмкін. Сондықтан, кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер есептеледі, тек олар бір салық салынатын компанияға тиесілі болуы тиіс.

Топтың алдағы кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық шығындарына қатысты кейінге қалдырылған салық активтері бар. Осы салық шығындарын пайдалану мерзімі 2027 жылы аяқталады.

Топ бірлескен кәсіпорындар инвестициялармен байланысты уақыт айырмашылықтарына қатысты (2018 ж.: 144,293 мың теңге сомасындағы салық міндеттемелері) кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін мойындаған жоқ, себебі Топ осы уақыт айырмашылықтары өзгерістерінің мерзімдерін бақылау мүмкіндігіне ие және оларды жақын аралықта қайта қарастыруды жоспарламайды.

Басшылық кейінге қалдырылған салық активтері есепті кезеңнен кейінгі 12 ай ішінде өтеледі деп есептейді.

29 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер**ҚР саяси және экономикалық жағдайы**

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір сипаттық ерекшеліктерді көрсетеді. Бұл әсіресе ел экспортының негізгі бөлігін құрайтын мұнай мен газдың және басқа минералды шикізат бағасының ауытқуларына ерекше сезімтал. Бұл ерекшеліктер елдің шегінен тыс бос айырбастауға болмайтын ұлттық валютаның болуын және бағалы қағаздар нарығының төмен өтімділік деңгейін қосады, бірақ олармен шектелмейді. Аймақтағы саяси шиеленісушілік, айырбас бағамының құбылмалылығы, халықаралық қаржыландыруды тартуда қиыншылықтар, өтімділіктің төмендеуін қоса алғанда Қазақстан Республикасының экономикасына жағымсыз ықпалын жалғастыруда.

2015 жылдың 20 тамызында ҚР Ұлттық банкі мен Үкіметі теңгенің айырбастау курсына қолдау көрсетуді тоқтату және еркін айырбастау бағамына ауысу және валюта коридорынан бас тарту, инфляциялық таргеттеу режиміне негізделген жаңа ақша-несие саясатын іске асыру туралы шешім қабылдады. Бұл жағдайда айырбас бағамына қатысты Ұлттық банк саясаты бойынша қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін теңгенің айырбас бағамының күрт төмендеуін боодырмас үшін интервенциялар жасауда.

Осы есеп күніндегі жағдай бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің ресми айырбастау курсы 1 АҚШ доллары үшін 377,19 теңгені құрады, салыстырмалы түрде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1 АҚШ доллары үшін 381,18 теңге болған (31 желтоқсан 2018: 1 АҚШ доллары үшін 384,20 теңге). Осылайша, теңгенің айырбастау курсы мен Ұлттық банк пен Үкіметтің болашақ әрекеттеріне, сондай-ақ аталған факторлардың ҚР экономикасы ықпалына қатысты тұрақсыздық бар.

2018 жылдың қыркүйегінде Standard & Poor халықаралық рейтинг агенттігі шетелдік және ұлттық валютадағы міндеттемелер бойынша Қазақстанның ұзақ мерзімді кредиттік рейтингін «BBB-» деңгейінде, ал шетелдік және ұлттық валютадағы міндеттемелер бойынша Қазақстанның қысқа мерзімді кредиттік рейтингін «А-3», ал ұлттық шкала бойынша рейтингін «кzAAA+» деңгейінде растады. Ұзақ мерзімді рейтингтер бойынша болжам – «тұрақты». Тұрақты болжам Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қосымша түсімдері есебінен қалыптасқан оң теңгерімдік көрсеткіштермен расталады, сондай-ақ мемлекеттік қарыздың төменгі деңгейі, екі жыл ішіндегі мемлекеттің өтімді активтерінің болуы да ықпал етеді.

Мұнай өндіру көлемінің өсуі және мұнай бағасының тұрақтылуы, жұмыссыздық деңгейінің азаюы мен жалақы мөлшерінің өсуі 2019 жылы экономиканың бірашам өсуіне ықпал етті. Мұндай экономикалық орта Топтың қызметі мен қаржылық жағдайына едәуір ықпал етеді. Басшылық Топтың тұрақты қызметін қамтамасыз ету үшін қажетті шараларды қабылдауда. Соған қарамастан, ағымдағы экономикалық жағдайдың болашақ салдарын болжау қиынға соғады және Басшылықтың ағымдағы күтетін нәтижелері мен бағалаулары нақты нәтижелерден ерекшеленуі мүмкін.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасындағы энергетикалық сектор Қазақстан Республикасында саяси, заңнамалық, салықтық және реттегіштік өзгерістерге іліккіш болып қала береді. Қазақстан Республикасының экономикалық тұрақтылығының перспективалары белгілі бір деңгейде Үкімет қабылдайтын экономикалық шаралардың тиімділігіне, сондай-ақ құқықтық, бақылаушы және саяси жүйелердің дамуына, яғни Топтың бақылау саласынан тыс жағдайларға байланысты. Басшылық ағымдағы экономикалық жағдайлар мен оның перспективаларын ескере отырып, ұзақ мерзімді активтердің құнсыздану ықтималдығын бағалады (4-ескертпе). Болашақтағы экономикалық жағдай мен нормативтік-құқықтық орта басшылықтың қазіргі болжамдарынан өзгеше болуы мүмкін.

Басшылық қазақстандық экономикасындағы өзгерістердің деңгейіне де, ұзақтығына қатысты нақты пікір айта алмайды, немесе олардың Компанияның болашақтағы қаржылық жағдайына тигізуі мүмкін әсерін де бағалай алмайды. Басшылық осындай ағымдағы жағдайда Компания қызметінің тұрақтылығын сақтауға және одан әрі дамытуға қажетті барлық шараларды қолданатынына сенімді.

Топ Қазақстан Республикасы үшін стратегиялық маңызы бар нысан, себебі топ тұрғындар мен өнеркәсіп орындарын электр қуатымен жабдықтайтын электр энергетикалық кәсіпорындар кешенін қамтиды. Қазақстан Республикасының Үкіметі жаңа электр станцияларының құрылысы мен қолданыстағы станциялардың реконструкциялануын көздейтін, экономиканың энергетика секторының ұзақ мерзімді даму бағдарламасын қабылдады. Басшылық осы Топтың ел экономикасының стратегиялық маңызы зор бөлігі ретінде Қазақстан Республикасы Үкіметі тарапынан қолдауға ие болады деген болжам жасайды.

Компанияның болашақ кредиттік шығындарын бағалау үшін Компания макроэкономикалық көрсеткіштер болжамын қамтитын болжамдық ақпаратты пайдаланады. Дегенмен, кез келген өзге де экономикалық болжамдар секілді олардың орындалу ықтималдылығы жоғары деңгейдегі белгісіздікке келіп тіреледі, сондықтан да нақты нәтижелер болжамдық нәтижелерден едәуір өзгешеленуі мүмкін. 32-ескертпеде Компанияның болжамдық ақпаратты күтілетін кредиттік шығындар моделі қатарында қарайтыны туралы қосымша ақпарат кеттірілген.

29 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер (жалғасы)**Салық заңнамасы**

Қазақстан заңнамалары мен салық салу тәжірибесі үздіксіз даму үстінде, сондықтан оны әр түрлі түсіндіруге болады және кері күші болуы мүмкін жекелеген өзгерістерге ұшырайды. Кейбір жағдайларда, салық салынатын базаны анықтау мақсатында салық заңнамасы ҚХЕС ережелеріне сүйенеді, мұнда Қазақстанның салық органдарының ҚХЕС-тің тиісті ережелерін түсіндіруі басшылықтың осы қаржылық есептілікті дайындаған кезде қолданған есепке алу саясатынан, пайымдаулары мен бағаларынан ерекшеленуі мүмкін. Ол Топтың қосымша салық міндеттемелерінің туындауына алып келуі мүмкін. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін бес жыл ішінде ретроспективті тексеру жүргізе алады.

Топ басшылығы тиісті заңнамалардың түсіндіру қалайлы және Топтың салықтық ұстанымы негізді деп санайды. Басшылықтың пікірінше, Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте қалыптастырылған резервтен асатын ағымдағы және әлеуетті салықтық тәуекелдер бойынша маңызды шиян шекпейді.

Сот талқылаулары**ЕГРЭС-1-дің «Майкөбе-Вест Холдинг» АҚ-мен сот талқылауы**

2016 жылдан бастап Компания «Майкөбе-Вест Холдинг» АҚ-мен («Майкөбе-Вест» ЖШС қатысушысы) сот талқылауына тартылған. Компания Павлодар облысының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотына (МАЭС) «Майкөбе-Вест» ЖШС-дан 333 миллион теңге мөлшеріндегі берешегін өндіріп беру, сондай-ақ 10 миллион теңге сомасында мемлекеттік баж салығы туралы талап-өтініш берді. Павлодар облысы МАЭС-інің 2016 жылғы 10 маусымдағы шешімі бойынша талап-өтінім толық қанағаттандырылды. «Майкөбе-Вест» ЖШС-дан 28 миллион теңге мөлшерінде берешектің бір бөлігі өндіріліп алынды. «Майкөбе-Вест» ЖШС берешегінің 315 миллион теңге мөлшеріндегі қалған бөлігіне қатысты мынадай шаралар қолданылды: «Майкөбе-Вест» ЖШС-ның ақшалай қаражаты мен мүлкіне тыйым салынды, Павлодар облысы МАЭС-іне «Майкөбе-Вест» ЖШС-ге берілген лицензия мен рұқсаттардың күшін тоқтата тұру туралы ұсыныс жіберілді.

2019 жылдың 15 шілдесінен 2020 жылдың 22 ақпанына дейінгі кезеңде, «Майкөбе-Вест» ЖШС-ның сотқа оңалту шараларын қолдану бойынша талап – қуыным беруіне байланысты атқарушылық өндіріс тоқтатылды.

2019 жылы Компания Павлодар облысы МАЭС-іне «Майкөбе-Вест» ЖШС-дан 1,324,023 мың теңге болатын негізгі берешекті қоса алғанда, 1,632,148 миллион теңге сомадағы берешекті өндіріп алу туралы талап-өтінім берді, алынбай қалған пайда - 161,286 мың теңге, тұрақсыздық төлемі (айыппұл) 99,302 мың теңге және мемлекеттік баж салығы - 47,538 мың теңге.

2019 жылы 11 маусымда Павлодар облысының МАЭС-і Компанияның талап-өтінімін толық көлемде қанағаттандыру туралы шешім шығарды. 2019ж. 3 желтоқсанда «Майкөбе-Вест» ЖШС-дан 1,6 миллиард теңге мөлшерінде берешекті өндіріп алу бойынша атқару өндірісі қозғалды.

Тараптар арасында созылып келе жатқан сот талқылауларына байланысты «Майкөбе-Вест» ЖШС-ның дебиторлық берешегі 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толығымен құнсызданды (2018 ж. 31 желтоқсан: толығымен құнсызданды).

Прокуратураның «АЛЭС» АҚ-тағы тексерісі

2018 жылғы шілдеде Алматы қаласының Прокуратурасы «АлЭС» АҚ компаниясының қызметінде табиғи монополиялар туралы, бәсекелестікті қорғау, электр энергетикасы туралы, 2015-2017 жылдары және 2018 жылдың 6 айында Тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді сатып алу ережесінің қағидаларын қолданылуына қатысты тексерісті бастады. 2018 жылдың 24 қыркүйегінде Алматы қаласының Прокуроры Бостандық аудандық сотына мына құжаттарды жарамсыз деп тану туралы, сондай-ақ осы шарттарды мемлекеттік тіркеу туралы құжатты жою туралы талап-арыз берді: Корпоративтік оқу орталығы мен «Superior KZ» ЖШС арасында 2017 жылдың 9 қаңтарында 230,000 мың теңге сомасына жасалған сатып алу-сату шарты, «Superior KZ» ЖШС мен азаматша Г.Ш.Байгазина арасындағы сатып алу-сату шарты, «АлЭС» АҚ Тендерлік комиссиясының шешімі. 2019 жылдың 1 ақпанында Алматы қаласы Бостандық аудандық соты мынандай оқиғаларды жарамсыз тану деп шешім қабылдады: Тендерлік комиссиясының шешімін, Компания мен «Superior KZ» ЖШС арасында сатып алу-сату келісім шартты, «Superior KZ» ЖШС мен азаматша Г.Ш.Байгазина арасындағы кейінгі сатып алу-сату шарты.

Кейіннен Компания сот шешімін орындау бойынша жұмыстарды бастады. «Азаматтарға арналған үкімет» Мемлекеттік корпорациясы филиалының ережесіне сәйкес, Алматы қаласы әкімдігінің 2018 жылдың 11 маусымындағы жер телімдерінің нысаналы мақсатын «оқу орталығын орналастырудан» «санаторийге, демалыс орталықтарына, қонақ үйлерге» өзгерту туралы қаулысының күші жойылуына байланысты «Алматы қаласында сот шешімін орындау мүмкін емес. 2019 жылдың 5 желтоқсанында Компания Бостандық аудандық сотына Алматы қаласының әкімдігіне, «Алматы қаласының жер қатынастары басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесіне және Байгазинова Г.-ға қарсы талап арыз берді. Алматы қаласы әкімдігінің 2018 жылғы 11 маусымдағы қаулыларының күші жойылды деп тану туралы. Осы қаржылық есептілікті мақұлдау күніне сот талқылауы күтілуде.

29 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер (жалғасы)**Сақтандыру**

ҚР сақтандыру нарығы енді ғана дамуда және басқа елдерде кең тараған көптеген сақтандыру түрлері Қазақстанда жоқ. Топ өзінің өндірістік ғимараттары, үшінші тұлғалар алдында қызметтің немесе міндеттемелердің тоқтауынан шығындарға батуы, Топ апаттар немесе операциялар салдарынан жылжымайтын мүлік немесе қоршаған ортаға келетін зардаптан толық сақтандырылмаған. Топтың толық сақтандыруы жоқ, тек жеке активтердің жоғалуы немесе бүлінуі Топ қызметі мен қаржылық жағдайына біршама кері әсерін тигізеді деген қауіп бар.

Қоршаған ортаны қорғау мәселелері

ҚРшаған ортаны қорғау мәселелерімуда және басқа елдерде кең тараған көптеген сақтандыру түрлері Қазақстанда жоқ. Топ өзінің өндірістік ғимараттары, үшінші тұлғалар алдында қызметтің немесе міндеттемелердің етумен байланысты өз міндеттемелерін кейде бағалап отырады. Міндеттеме анықталған кезде бірден есепте көрсетіледі. Қолданыстағы нормативтік актілерде азаматтық талап арыз немесе заңнама аясындағы нәтиже бойынша өзгерістер енгізу арқылы пайда болуы мүмкін әлеуетті міндеттемелер бағаланбайды және маңызды болуы мүмкін. Дегенмен, басшылық қолданыстағы заңнаманы ағымдағы түсіндіру жұмыстарына сәйкес Топ аталмыш шоғырландырылған қаржылық есептілікке аударылған және көрсетілген сомаларға қосымша ретінде, Топтың операциялық қызметінің нәтижесіне немесе қаржылық ережесіне елеулі теріс әсерін тигізуі мүмкін ешқандай маңызды міндеттемелер жоқ деген пікірде.

Күл үйінділерін қалпына келтіру резерві

Топ табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес, Топтың операциялық қызметінің қалдықтарын орналастыру полигондарын білдіретін күл жинақтауыш учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңдық міндеттеме бар. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, күл жинақтауыштарды қалпына келтіру резервінің теңгерімдік бағасы 2,331,591 мың теңгені (31 желтоқсан 2018 ж.: 2,891,877 мың теңге) құрады. Күл жинақтауыштарды қалпына келтіру резервінің бағалауы Топтың ҚР қолданыстағы табиғатты қорғау заңнамасын түсіндіруіне негізделген. Және ол рекультивация бойынша жұмыстарды қалпына келтіру және өткізудің ағымдағы нормалары мен қалпына келтіру әдістеріне сәйкес, техникалық-экономикалық негіздемемен және инженерлік зерттеулермен қамтылған. Аталмыш бағалау келесі табиғатты қорғау саласын зерттеу жұмыстарын аяқтау және рекультивация мен қалпына келтіру бойынша бағдарламаларды қайта қарастыру кезінде өзгеруі мүмкін.

Капиталды сипаттағы міндеттемелер

Топ өзінің маусымдық және басқа да туындайтын бизнес-тәуекелдерге ұшырауына талдау жасады, бірақ 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық нәтижелеріне немесе жағдайына әсер етуі мүмкін тәуекелдерді анықтаған жоқ. Топ міндеттемелерді орындау және айналым қаражаттарымен қамтамасыз ету үшін қажетті қаражат пен қаржыландыру көздері бар. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топтың 160,605,255 мың теңге (31 желтоқсан 2018 ж.: 163,374,052 мың теңге) жалпы сомасындағы негізгі құралдарды сатып алу бойынша ұзақ мерзімді шартты міндеттемелері болды.

Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың капиталды сипатының міндеттемелері

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топтың Forum Muider, СЕГРЭС-2 ұзақ мерзімді шарттық міндеттемелеріндегі үлесі 16,748,835 мың теңгені және тиісінше 23,937,977 мың теңгені (31 желтоқсан 2018: 23,657,036 мың теңге және 23,996,285 мың теңге) құрады.

Қарыздар бойынша ковенанттар

Топтың несиелер мен облигациялар бойынша белгілі бір ковенанттары бар. Аталған ковенанттарды сақтамау Топ үшін несиелер бойынша шығындардың өсуі мен дефолт жариялауды қоса алғанда жағымсыз салдарларға алып келуі мүмкін. 2019 жылдың соңында Топ заёмдар бойынша шарттардың нормативтік мөндерін сақтады, сондай-ақ бұзушылық оқиғасының орны болжанған жағдайда шекті төмендетуден бас тартты.

30 Бақыланбайтын үлес

Төмендегі кестеде Топ үшін маңызды бақыланбайтын үлес бар барлық еншілес кәсіпорындар туралы ақпарат ұсынылған.

Қазақстандық мың теңгемен	Қызмет ететін жер (қызмет ететін жер тіркелгеннен жерден ерекшеленсе, тіркелген ел де көрсетіледі)	Бақыланбайтын үлес пайызы	Бақыланбайтын үлеске тиесілі дауыс құқығының пайызы	Бақыланбайтын үлеске тиесілі пайда немесе шығын	Еншілес кәсіпорындарда жинақталған бақыламайтын үлес	Бір жыл ішінде бақылмайтын үлеске төленген дивидендер
---------------------------	--	---------------------------	---	---	--	---

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл

«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	10%	10%	278,112	1,138,042	200,476
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	7,86%	7,86%	(1,053)	26,805	-
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	10,01%	10,01%	(585)	3,219	-

Барлығы **276,474** **1,168,066** **200,476**

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл

«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	10%	10%	185,371	859,930	224,584
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	7,86%	7,86%	(990)	27,858	-
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	10,01%	10,01%	(429)	3,804	-

Барлығы **183,952** **891,592** **224,584**

Қазақстандық мың теңгемен	Қысқа мерзімді активтер	Ұзақ мерзімді активтер	Қысқа мерзімді міндеттемелер	Ұзақ мерзімді міндеттемелер	Түсім	Пайда/ (шығын)	Барлық жиынтық пайда	Ақшалай қаржы ағымы
---------------------------	-------------------------	------------------------	------------------------------	-----------------------------	-------	----------------	----------------------	---------------------

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл

«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	2,401,229	1,219,194	477,779	147,426	3,924,337	2,781,116	2,922,223	789,124
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	-	-	558,735	9,184	-	(13,403)	(13,403)	-
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	150	-	111,982	8,972	-	(5,833)	(5,833)	-

Барлығы **2,401,379** **1,219,194** **1,148,496** **165,582** **3,924,337** **2,761,880** **2,902,987** **789,124**

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл

«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	1,690,182	1,194,857	416,758	154,916	3,540,975	2,511,669	2,637,620	(885,480)
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	150	-	547,154	7,512	-	(12,599)	(12,599)	-
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	150	-	107,933	7,338	-	(4,285)	(4,285)	-

Барлығы **1,690,482** **1,194,857** **1,071,845** **169,766** **3,540,975** **2,494,785** **2,620,736** **(885,480)**

31 Негізгі еншілес, қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындар

Кәсіпорын атауы	Қызмет түрі	% дауыс құқығы	Қатысу үлесі	Тіркелген ел
Еншілес кәсіпорындар:				
«Алатау Жарық Компаниясы» АҚ	Алматы қаласы мен Алматы облысы бойынша электр қуатын беру және бөлу	100%	100%	Қазақстан
«Алматы электр станциялары» АҚ	Алматы қаласы мен Алматы облысында электр жылу қуаты мен ыстық су өндіру	100%	100%	Қазақстан
«АлматыЭнергоСбыт» ЖШС	Алматы қаласы мен Алматы облысы аумағында электр қуатын сату	100%	100%	Қазақстан
«Шардара СЭС-і» АҚ	Оңтүстік Қазақстандағы гидроэлектр станциясындағы электр қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Мойнақ СЭС-і» АҚ	Алматы облысындағы гидроэлектр станциясындағы электр қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1 станциясы	Көмір негізіндегі электр және жылу қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	Жалға берілген Бұқтырма гидроэлектр станциясының меншік иесі саналады	90%	90%	Қазақстан
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	Гидроэлектр станцияларды жалға берген кезден бастап аталған компаниялар жұмыс істемейді	89.99%	89.99%	Қазақстан
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	Гидроэлектр станцияларды жалға берген кезден бастап аталған компаниялар жұмыс істемейді	92.14%	92.14%	Қазақстан
Samruk Green Energy ЖШС	Жаңартылатын электр қуатын дамыту	100%	100%	Қазақстан
«Бірінші жел электр станциясы» ЖШС	Жел электр станциясында қуат өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Қазгидротехэнерго» ЖШС	Жаңартылатын энергия көздері саласында жобаларды іске асыру	100%	100%	Қазақстан
«Теплоэнергомаш» ЖШС	Жаңартылатын энергия көздері саласында жобаларды іске асыру	95%	95%	Қазақстан
«Energy Solutions» ЖШС	Тасымалдау және өзге де қызметтер	100%	100%	Қазақстан
«Тегіс Мұнай» ЖШС және «Маңғышлақ Мұнай» ЖШС	Газ кен орнын барлау және әзірлеу	100%	100%	Қазақстан
«Балқаш ЖЭС» АҚ	Балқаш ЖЭС-ін салу	100%	100%	Қазақстан
Қауымдасқан кәсіпорындар:				
«Энергия Семиречья» ЖШС	Алматы жанында күн электр станциясында электр қуатын өндіру	25%	25%	Қазақстан
Бірлескен кәсіпорындар:				
«Екібастұз ГРЭС-2 станциясы»	Көмір негізінде электр және жылу қуатын өндіру	50%	50%	Қазақстан
Forum Muider BV	Компания Богатырь Көмір және маңызды операцияларды жүзеге асырмайтын Ресей Федерациясы мен Кипр Республикасында, тіркелген бірқатар компаниялардың жарғылық капиталының 100% үлесіне ие (Компания энергетикалық көмір өндірумен айналысады)	50%	50%	Нидерланды

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару

Қаржылық тәуекел факторлары

Топ қызметі оны бірқатар қаржылық тәуекелдерге әкеледі: нарықтық тәуекел (оның ішінде валюталық тәуекел, пайыздық мөлшерлеме өзгерісінің әсер ету тәуекелі), несие тәуекелі және өтімділік тәуекелі. Топ деңгейіндегі тәуекелдердің басқару бағдең жоғары мөлшерде қысқартуға бағытталған. Топ тәуекелге ұшырауды хеджирлеу үшін қаржылық құралдарды пайдаланбайды.

Тәуекелдерді басқару Топтың бас компаниясы бекіткен саясат несие тәуекелі, өтімділік тәуекелі және нарық тәуекелі сияқты арнайы салаларды қамтитын және тәуекелдерді басқару принциптерін қарастыратын саясатқа сәйкес жүргізіледі (1-ескертпе).

(а) Кредит тәуекелі

Топ кредит тәуекеліне ұшырауы мүмкін, атап айтқанда қаржылық құрал бойынша бір тарап басқа тарапқа қаржылық шығын әкелу тәуекеліне ұшырауы мүмкін, себебі ол өз міндеттерін орындай алмайды.

Кредит тәуекелі Топтың контрагенттермен жасалатын кредиттік және басқа да операциялары нәтижесінде туындайды, соның салдарынан қаржылық активтер туындап отырады.

Топтың ең жоғарғы кредиттік тәуекелі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қаржылық активтердің теңгерімдік құнынан көрінеді.

Кредиттік тәуекелді басқару. Кредиттік тәуекел Топ бизнесі үшін барынша елеулі тәуекел болып табылады. Сондықтан да басшылық кредиттік тәуекелді басқаруға ерекше көңіл бөледі.

Тәуекелдерді басқару мақсатында кредиттік тәуекелді бағалау маңызды процесс болып табылады және нақты модельдерді пайдалануды талап етеді, себебі тәуекелдер нарық жағдайына, күтілетін ақшалай қаражат айналымына және уақыт ағымына тәуелді. Активтер портфелі бойынша кредиттік тәуекелді бағалау дефолт болу ықтималдылығына байланысты қосымша бағалауды, тиісті шығын коэффициенттерін белгілеуді және контрагенттер арасындағы дефолт жағдайларына түзетулер жасауды талап етеді.

Кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесі. Кредиттік тәуекел деңгейі бойынша қаржылық құралдарды жіктеу және кредит тәуекелін бағалау мақсатында Топ екі жұмыс бағытын пайдаланады: тәуекелдер негізінде жасалатын ішкі рейтинг жүйесі немесе сыртқы халықаралық рейтинг агенттіктері (Standard & Poor's [S&P], Fitch, Moody's) бағалайтын тәуекел деңгейінің бағасы. Ішкі және сыртқы кредит рейтингтері бірыңғай ішкі шкала бойынша салғастырылады, дефолт тууы ықтималы анықталады. Рейтингтердің тәуекелдерге негізделген ішкі жүйесі ішкі әзірлеме болып табылады, және рейтингтер басшылық тарапынан бағаланады. Топ кредиттік тәуекелді бағалаудың активтер топтамасына қарай түрлі әдістерін қолданады.

Топ ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша кредиттік тәуекелді бағалау үшін тәуекелдерге негізделген ішкі рейтинг жүйесін қолданады.

Рейтинг модельдері жиі қайта қаралып отырады, дефолттар туралы нақты деректер негізінде тестілеуден өткізіледі және қажеттілік туған жағдайда жаңартылып отырады. Қолдану әдістемесіне қарамастан Топ рейтинг нақтылығын растап отырады, модельдердің болжамдық қабілеттерін есепке алып, бағалап отырады.

Сыртқы рейтингтер S&P, Moody's и Fitch секілді тәуелсіз халықаралық рейтинг агенттіктерінің контрагенттері арқылы беріледі. Бұл рейтингтер ашық түрде, қол жетімді. Мұндай рейтингтер және дефолттың болу ықтималдылығының тиісті диапазондары барлық қаржылық активтер үшін қолданылады, тек саудалық дебиторлық берешек пен ұзақ мерзімді дебиторлық берешектер өзгеше қаралады.

Күтілетін кредит шығындарын бағалау (ККШ). Күтілетін кредиттік шығындар – ықтималдылық деңгейі ескеріле отырып, болашақ алынбаған ақшалай қаражат құны есептелген бағалау нысаны (яғни белгілі бір кезең ішінде туындаған дефолттың тиісті тәуекелдері пайдаланылып есептелген кредиттік шығындардың орташа өлшемдік шамасы). Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау объективті болып табылады және туындауы мүмкін шешімдер ауқымы есебімен анықталады. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау Топта қолданылатын төрт компонент негізінде орындалады: дефолт ықтималдылығы, кредиттік талап көлемі, тәуекелге негізделген дефолт, дефолт жағдайындағы шығын және дисконттау мөлшерлемесі.

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Дефолт сәтіндегі берешек – есепті кезең аяқталғаннан кейін тәуекел сомасында болуы мүмкін өзгерістер ескеріліп дефолттың болашақ болар күні тәуекелін бағалау, негізгі қарыз сомасы мен пайыздарын өтеу, және кредиттік міндеттемелер бойынша қаражатты пайдалану қоса ескеріледі. Кредиттік сипаттағы міндеттемелер бойынша дефолт сәтіндегі берешек кредиттік конверсия коэффициенті арқылы (CCF) бағаланады. Кредиттік конверсия коэффициенті – белгілі бір уақыт кезеңіндегі шарт бойынша міндеттемелер сомасының теңгерімдік міндеттемеге қатысты конверсия ықтималдылығын көрсететін коэффициент. *Дефолт ықтималдылығы (PD)* – белгілі бір уақыт кезеңіндегі дефолттың туындау мүмкіндігін бағалау. *Дефолт жағдайындағы шығын (LGD)* – дефолт кезіндегі туындайтын шығынды бағалау. Бұл шама шартта көзделген төлеуге бағытталған ақшалай қаражат ағыны мен кредитордың алуы күтілетін ақша арасындағы айырмаға негізделеді. Әдетте бұл көрсеткіш дефолт кезіндегі берешек пайызымен (EAD) белгіленеді. Күтілетін шығындар есепті мерзім аяғындағы көрсетілген құнға сәйкес дисконтталады. Дисконттау мөлшерлемесі қаржылық құрал бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемні (ТПМ) немесе оған ұқсас шаманы білдіреді.

Күтілетін кредиттік шығындар қаражат құралының барлық қолданыс мерзімі ішінде модельденеді. Құралдың барлық қолданыс мерзімі шарттың күтпеген мерзімінен тыс өтелуін есепке алғанда, егер ондай болған болса, қарыз құралдарын өтеу мерзіміне дейінгі қалған қолданыс мерзіміне тең.

Басқару моделінде *«Барлық мерзімдегі күтілетін кредиттік шығындар»* ретінде қаржылық құралдың қалған қолданыс мерзімі ішіндегі барлық мүмкін боларлық дефолт жағдайларының туындауы нәтижесінде пайда болатын шығындар бағаланады. *«12 айда күтілетін кредиттік шығындар»* моделі қаржылық құралдар бойынша есепті кезеңнің аяғынан бастап 12 ай ішіндегі болуы мүмкін дефолт жағдайының пайда болуы нәтижесінде туындайтын немесе қаржылық құралдың бір жылдан кем болуы мүмкін мерзіміндегі күтілетін кредиттік шығындардың бір бөлігін қамтиды.

Басшылықтың Шоғырландырылған қаржылық есептілікті әзірлеу үшін күтілетін кредиттік шығындарды бағалауы әдетте реттеу мақсатында пайдаланылатын барлық мерзім ішіндегі бағалауға емес, белгілі бір мерзімдегі бағалауға негізделген. Бағалауда болжамдық ақпарат қолданылады. Осындай ретпен КШБ кредит тәуекеліне ықпал ететін ықтималдылық ескеріле отырып, негізгі макроэкономикалық көрсеткіштердегі өзгерістерді көрсетеді.

Құрылған немесе сатып алынған қаржылық активтер үшін КШБ модельдеуі (POCI) осындай ретпен орындалады, бұл қатарға жалпы теңгерімдік құны (а) дисконттау мөлшерлемесінің активтің алғашқы танылуы сәтінде алынған ақшалай ағын негізінде анықталу жағдайы, және (б) КШБ әрқашан барлық мерзімдегі КШБ тең болу жағдайы кірмейді. Құрылған немесе сатып алынған құнсызданған активтер – өткен мерзімде бизнестің бірігуі нәтижесінде сатып алынған құнсызданған активтер секілді алғашқы танылуы сәтінде құнсызданған қаржылық активтер.

Дефолт ықтималдылығын бағалау үшін Топ дефолтты төменде көрсетілген критерийлердің біреуіне немесе бірнешеуіне сәйкес келетін тәуекел жағдайы ретінде белгілейді:

- Қарыз алушының шартта көзделген өтеу мерзімін 90 күннен аса уақытқа созуы;
- халықаралық рейтинг агенттіктері қарыз алушыны дефолт рейтингіндегі сыныпқа жатқызады;
- қарыз алушы төменде көрсетілген төлемсіздік қабылеті ықтималының белгісіне сәйкес келеді:
 - қаржылық актив бойынша пайыз есептемесінің тоқтатылуы/ пайыз мөлшерлемесінің төмендеуі;
 - негізгі қарыздың есептен шығарылуы;
 - қаржылық активтің номинальды құнына қарағанда елеулі дисконтпен сатылуы;
 - қарыз құнының төмендеуіне/есептен шығарылуына, берешектің кешірілуіне әкелетін қайта құрылымдау;
 - қаржылық активті өтеу мерзімінің ұзартылуы;
 - негізгі қарыз/пайыздық төлем бойынша төлем мерзімінің мейлінше кейінге шегерілуі;
 - Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес контрагенттің банкрот деп танылуы;
 - контрагенттің банкроттық туралы өтініш бойынша талап арызын беруі;
 - кепілдік шартымен немесе шарт бойынша кепілдік ақысының төленуімен қамтамасыз етілген міндеттемелер бойынша мерзімнің ұзартылуы 90 күннен асады.

Ақпаратты жария ету үшін Топ дефолт анықтамасын құнсызданған активтер анықтамасына сәйкестендірді. Дефолттың жоғарыда берілген анықтамасы Топтың барлық қаржылық активтеріне қатысты қолданылады.

Егер құрал үш ай қатарынан қандай да бір дефолт критерийіне жатқызылмаған болса, дефолт деп есептелмейді (яғни төлемнің ұзартылуы жойылады). Бұл кезең талдау негізінде анықталды, талдау барысында ұзарту мерзімін жоюдың түрлі анықтамалары пайдаланылып, төлемді ұзарту жойылғаннан кейінгі қаржылық құралға дефолт мәртебесін беруді қайтару ықтималдылығы ескерілді.

Кредит тәуекелінің елеулі мөлшерде ұлғаюының болуы немесе болмауының бағалануы (SICR) алғашқы танылған сәттен бастап жеке түрде де, портфельді негізде де орындалады.

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Осы шоғырландырылған қаржылық есепте танылатын күтілетін кредит шығындарының деңгейі қарыз алушының кредит тәуекелінің алғашқы танылған сәтінен бастап елеулі ұлғаюына байланысты белгіленеді. Бұл бағыт күтілетін кредит шығындарын бағалаудың үш кезеңдік моделіне негізделген. 1 кезең – алғашқы танылу сәтінде құнсызданған санатына жатқызылмаған және сол сәттен бастап оған қатысты кредит тәуекелі елеулі түрде өспеген қаржылық құрал үшін.

2-кезең – егер алғашқы танылу сәтінен бастап кредит тәуекелі елеулі түрде өскені анықталса қаржылық құрал 2-кезеңге ауыстырылады, бірақ әзірше құнсызданған болып есептелмейді, бірақ кредит шығындарына қатысты бағалау резерві барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар негізінде құрылады. 3-кезең – егер қаржылық құрал құнсызданған болып табылса, ол 3-кезеңге ауыстырылады, және бағалау резерві барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар негізінде құрылады. Актив 3-кезеңге ауысуы нәтижесінде ұйым пайыздық табысты жалпы теңгерімдік құны негізінде тануды доғарады және пайыздық кірісті есептеу кезінде теңгерімдік құнға қатысты күтілетін кредит шығындарын алып тастағандағы активтің тиімді пайыздық мөлшерлемесін қолданады.

Кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюының критерийі орындалмағаны туралы дәлелдер болса, құрал қайтадан 1-кезеңге ауыстырылады. Егер тәуекел сапалық белгісі негізінде 2-кезеңге ауыстырылса, Топ бұл белгіге қатысты, оның сақталуы немесе өзгеруіне көз жеткізу үшін мониторинг жасайды.

Сатып алынған немесе құрылған құнсызданған қаржылық активтер бойынша кредиттік шығындарды бағалау әрдайым тұтас мерзімге бағаланады. Осылайша Топ барлық мерзімдегі күтілетін кредиттік шығындардың шоғырландырылма өзгерістерін таниды.

Төмендегі кестеде өзге ұзақ мерзімді дебиторлық берешек және корпоративтік облигациялар секілді амортизациялық құны бойынша, құнсыздану моделінің жекелеген кезеңдері бойынша бағаланатын қаржылық активтер жіктелімі келтірілген. Өзге қаржылық активтердің кредиттік шығындарына қатысты бағалау резерві 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша маңызды емес болып табылады.

	Кредиттік шығындармен байланысты бағалау резерві			Жалпы баланстық құны			Барлығы	Барлығы
	1 кезең	2 кезең	3 кезең	1 кезең	2 кезең	3 кезең		
	(12 айға ККШ)	(кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы жағдайындағы ККШ)	(құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге ККШ)	Барлығы	(12 айға ККШ)	(кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы жағдайындағы ККШ)	(құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге ККШ)	Барлығы
Өзге де дебиторлық берешек								
2019ж, 1 қаңтар	(226,785)	-	(716,319)	(943,104)	12,021,724	-	2,934,450	14,956,174
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(21,551)		(7,146)	(28,697)	-	-	-	-
Кезең ішінде танылудың тоқтатылуы	148,443	-	585,559	734,002	(2,085,454)	-	(1,895,725)	(3,981,179)
Дисконттың амортизациясы	-	-	-	-	750,333	-	-	750,333
Өзге де өзгерістер	-	-	-	-	-	-	-	-
Кезеңдегі кредиттік шығынды кредиттік бағалау аударымына ықпал ететін өзгерістердің барлығы	126,892	-	578,413	705,305	(1,335,121)	-	(1,895,725)	(3,230,846)
Бағамдық айырмашылықтары және де өзге де өзгерістер	-	-	-	-	-	-	-	-
2019ж. 31 желтоқсан	(99,893)	-	(137,906)	(237,799)	10,686,603	-	1,038,725	11,725,328

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

	Кредиттік шығындармен байланысты бағалау резерві				Жалпы баланстық құны			
	1 кезең	2 кезең	3 кезең	Барлығы	1 кезең	2 кезең	3 кезең	Барлығы
	(12 айға ККШ)	(кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы жағдайындағы ККШ)	(құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге ККШ)		(12 айға ККШ)	(кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы жағдайындағы ККШ)	(құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге ККШ)	
Корпоративтік облигациялар								
2019ж, 1 қаңтар	(62,166)	-	(26)	(62,192)	2,572,606	-	-	2,572,606
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(51,733)	-	-	(51,733)	-	-	-	-
Кезең ішінде танылудың тоқтатылуы	15,845	-	-	15,845	(75,552)	-	-	(75,552)
Дисконттың амортизациясы (нетто)	(142,954)	-	-	(142,954)	148,291	-	-	148,291
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	-	-	-	-	10,592	-	-	10,592
Кезеңдегі кредиттік шығынды кредиттік бағалау аударымына ықпал ететін өзгерістердің барлығы	(178,842)	-	-	(178,842)	83,331	-	-	83,331
Келісім бойынша ақша ағындарын өзгерту	-	-	-	-	(315,207)	-	-	(315,207)
2019ж, 31 желтоқсан	(241,008)	-	(26)	(241,034)	2,340,730	-	-	2,340,730

Сауда-саттық дебиторлық берешектен басқа қаржылық активтер бойынша күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін Топ үш бағытты қолданады: (i) жеке негізде бағалау; (ii) портфельді негізде бағалау: ішкі рейтингтер жеке негізде бағаланады, бірақ кредит тәуекелінің бірдей рейтингтері және кредит портфелінің бірдей сегменттері үшін күтілетін кредиттік шығындарды есептеу процесінде кредит тәуекелінің бірдей параметрлері қолданылады (мәселен, дефолт ықтималдылығы, дефолт жағдайындағы шығындар); (iii) сыртқы рейтингтер негізінде бағалау.

Тұтастай алғанда күтілетін кредиттік шығындар кредит тәуекелінің төмендегідей параметрлерінің қосындысына тең: дефолт сәтіндегі берешек, дефолт ықтималдылығы және дефолт жағдайындағы шығындар, олар құралдың тиімді пайыздық мөлшерлемесі арқылы келтірілген құнына дисконтталған нұсқада анықталған. Күтілетін кредиттік шығындар кредит тәуекелдерінің параметрлеріне болжам жасау әдісімен (дефолт сәтіндегі берешек, дефолт ықтималдылығы және дефолт болған жағдайдағы шығын) әрбір жеке қаржылық активтің қолданыс мерзімі ішіндегі әрбір болашақ ай үшін немесе жиынтық сегмент үшін анықталады. Осы үш компонент «сақталып қалу» ықтималдылығы ескеріле отырып көбейтіледі және түзетіледі (яғни қаржылық актив өткен айда жабылды ма немесе дефолт болды ма). Бұл көрсеткіш әрбір болашақ кезең үшін күтілетін кредиттік шығындарды нақты есептеуді қамтамасыз етеді, олар сосын есепті күнге орай қайта дисконтталады және жинақталады. Күтілетін кредиттік шығындарды есептеу үшін қолданылатын дисконттау мөлшерлемесі алғашқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның жуық шамасын білдіреді.

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төменгі кестеде тиісті есепті кезең соңындағы сыртқы (болған жағдайда) және ішкі кредиттік рейтингтер көрсетілген:

31 желтоқсан 2019 жылы

Қазақстандық мың теңгемен	Пайдаланылуы шектелген ақшалай қаражат			
	Ақшалай қаражат	Пайдаланылуы шектелген ақшалай қаражат	Жедел депозиттер	Облигациялар және қарыздар
BBB+	-	-	-	-
BBB- (жағымсыз)	-	-	-	-
BB+	7,267,762	1,153	133,434	-
BB (жағымсыз)	-	-	-	-
BB-	459,399	-	673,000	-
B+ (тұрақты)	3,862,920	-	-	1,217,263
B (жағымсыз)	-	-	1	-
B- (жағымсыз)	392,473	-	1,125,956	527,539
CCC (жағымсыз)	-	-	-	-
D (жағымсыз)	-	-	-	-
Болмаған	24,483	371,654	408,984	352,973
Барлық қаржылық активтер	12,007,037	372,807	2,341,375	2,097,775

1 қаңтар 2019 жылы

Қазақстандық мың теңгемен	Пайдаланылуы шектелген ақшалай қаражат			
	Ақшалай қаражат	Пайдаланылуы шектелген ақшалай қаражат	Жедел депозиттер	Облигациялар және қарыздар
BBB+	-	-	-	-
BBB- (жағымсыз)	-	-	-	-
BB+	65,181	6,514,628	-	-
BB (жағымсыз)	8,777,050	6,968,605	558,308	-
BB-	2,710,872	46,716	-	-
B+ (тұрақты)	-	-	-	-
B (жағымсыз)	2,030,797	-	1,659,568	1,199,356
B- (жағымсыз)	1,772	-	68,855	600,397
CCC (жағымсыз)	-	-	-	-
D (жағымсыз)	-	323,729	-	710,695
Болмаған	18,663	-	-	104,229
Барлық қаржылық активтер	13,604,335	13,853,678	2,286,731	2,614,677

Топ дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындарды есептеу үшін резервтеу матрицасын қолданады. Күтілетін кредиттік шығынды бағалау үшін сауда-саттық дебиторлық берешек кредит тәуекелі мен мерзімі ұзартылған кезең сипаттамасына байланысты жіктелген.

Төменгі кестеде дефолт деңгейі және тиісті есепті кезең аяғындағы шығынға арналған резерв көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Заңды тұлғалардың дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2019 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	20,406,780	12,639,943	1,849,943	1,778,570	852,402	3,285,922
Дефолт деңгейі		0.046%	0.26%	1%	1.34%	32%
Күтілетін кредиттік шығындар	(861,453)	(5,865)	(4,757)	(14,135)	(11,460)	(825,236)
Барлығы	19,545,327	12,634,078	1,845,186	1,764,435	840,942	2,460,686

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	Заңды тұлғалардың дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2018 жылғы						
31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	20,487,270	13,527,396	3,869,849	457,623	119,823	2,512,579
Дефолт деңгейі		0.10%	0.44%	1.35%	3.44%	34.61%
Күтілетін кредиттік шығындар	(912,171)	(12,646)	(19,485)	(6,194)	(4,120)	(869,726)
Барлығы	19,575,099	13,514,750	3,850,364	451,429	115,703	1,642,853

Қазақстандық мың теңгемен	Жеке тұлғалардың дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Текущая	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2019 жылғы						
31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	9,226,718	5,753,759	2,929,548	359,346	175,507	8,558
Дефолт деңгейі	-	0.59%	4.14%	10.73%	22.32%	100%
Күтілетін кредиттік шығындар	(241,517)	(33,945)	(121,283)	(38,558)	(39,173)	(8,558)
Барлығы	8,985,201	5,719,814	2,808,265	320,788	136,334	-

Қазақстандық мың теңгемен	Жеке тұлғалардың дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Текущая	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2018 жылғы						
31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	4,051,379	3,605,437	158,144	61,900	34,402	191,496
Дефолт деңгейі	-	0.57%	5.15%	21.98%	70.58%	100.00%
Күтілетін кредиттік шығындар	(258,143)	(20,616)	(8,147)	(13,604)	(24,280)	(191,496)
Барлығы	3,793,236	3,584,821	149,997	48,296	10,122	-

Төменде қаржылық дебиторлық берешек талдауы топ тұтынушыларына қатысты көрсетілген (мерзімі ұзартылмаған және құнсызданбаған):

31 желтоқсан 2019 жыл

Қазақстандық мың теңгемен	Сауда-саттық дебиторлық берешек	Өзге де дебиторлық берешек
Ірі кәсіпорындар	169,013	84
Шағын және орта кәсіпорындар	12,431,120	398,647
Жеке тұлғалар	5,753,759	62,239
Барлығы	18,353,892	460,970

31 желтоқсан 2018 жыл

Қазақстандық мың теңгемен	Сауда-саттық дебиторлық берешек	Өзге де дебиторлық берешек
Ірі кәсіпорындар	1,271,868	129
Шағын және орта кәсіпорындар	11,809,586	557,510
Жеке тұлғалар	4,051,379	-
Барлығы	17,132,833	557,639

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Күтілетін кредиттік шығындар моделіне енгізілген болжамдық ақпарат. Кредит тәуекелінің елеулі ұлғаюын бағалау және күтілетін кредиттік шығындарды есептеу расталатын болжамдық ақпараттың қосылуын білдіреді. Топ төмендегідей ауыспалы экономикалық мәселелерді анықтайды: олар кредиттік тәуекелдің өзгеруімен және күтілетін кредиттік шығындардың ескерілуімен түзетеледі: жалпы ішкі өнім, инфляция, айырбас бағамы, мұнай бағасы және базалық сектордың өнімділігінің өзгерісі негізіндегі экономикалық дамуды сипаттау үшін қолданылатын қысқа мерзімді экономикалық индикатор.

Осы экономикалық ауыспалы нысандардың дефолт ықтималдылығына әсері, дефолт кезіндегі берешек және дефолт жағдайындағы шығын статистикалық регрессионды талдау арқылы анықталады, бұл шара осы ауыспалы шамалардың өткен кезеңдердегі дефолт деңгейіне тигізген әсерін түсіну үшін жасалады.

Кез келген басқа экономикалық болжамдардағы секілді, олардың жүзеге асырылу болжамы мен ықтималдылығы жоғары деңгейдегі белгісіздіпен айқындалады, сондықтан да нақты көрсеткіштер болжамды көрсеткіштерден елеулі түрде өзгешеленуі мүмкін.

Топ қаржылық активтер бойынша бағалау мен нақты шығын арасындағы айырмашылықтарды азайту үшін есеп барысында қолданылатын өз әдістемесін тұрақты түрде тексеріп отырады. Мұндай тестілеу жылына кемінде бір рет жүргізіледі.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау әдістемесін бэк-тестілеу нәтижелері Басшылық назарына жеткізіледі, сосын уәкілетті органдармен талқыланғаннан кейін модельдерді одан әрі жетілдіру қадамдары жасалады.

(б) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топтың қаржылық міндеттемелерді орындау кезінде қиындықтармен кездесу тәуекелі. Топтың қолданыстағы Даму жоспарларын қалыптастыру және мониторингілеу ережелеріне сәйкес, ақша ағымдарының қозғалысын жоспарлау және мониторингілеу қысқа мерзімді ай сайынғы негізде және 5 жылға қызметті орта мерзімді жоспарлауды қалыптастыру аясында жүзеге асады. Сондай-ақ, Компанияда 10 жылға Топты дамыту стратегиясы әзірленіп, бекітілуде. Ақша ағымдарын жоспарлаған кезде депозиттерге бос ақша қаражатын орналастырудан түскен пайда есептеледі.

Төмендегі кестеде есепті кезеңнің аяғынан шарттарда көрсетілген өтеу мерзімдері талаптарының аяғына дейін қалған мерзімді көрсете отырып, Топтың қаржылық міндеттемелерінің өтеу мерзімдеріне бөлгендегі талдауы көрсетілген. Өтеу мерзімі бойынша талдау қарыз пайыздары мен негізгі сомасын қоса алғандағы дисконтталмаған сомаған негізделген.

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	Қажет болғанға дейін және 1 айдан кем мерзімде	1–3 ай	3 – 12 ай	12 ай – 5 жыл	5 жылдан астам
<i>2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша</i>					
Қарыздар	11,443,698	11,844,291	61,898,462	171,939,185	187,901,994
Өзге де ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	-	89	892,243	-	-
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және басқа кредиторлық берешек	26,406,470	5,184,463	524,026	1,216,356	-
Қаржылық жалдау	240,149	491,845	484,603	1,672,351	266,051
Туынды қаржы құралдары	-	-	-	29,622,719	-
Негізгі сома мен пайыздың болашақ төлемдерін қоса алғандағы барлық болашақ төлемдер	38,090,317	17,520,688	63,799,334	204,450,611	188,168,045
<i>2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша</i>					
Қарыздар	4,579,924	19,396,427	38,065,239	203,251,394	209,148,504
Өзге де ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	-	-	-	2,805,502	-
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және басқа кредиторлық берешек	18,940,638	1,475,241	70,587,583	-	-
Қаржылық жалдау	18,053	1,833	124,851	525,927	-
Негізгі сома мен пайыздың болашақ төлемдерін қоса алғандағы барлық болашақ төлемдер	23,538,615	20,873,501	108,777,673	206,582,823	209,148,504

(е) Нарық тәуекелі

Топ (а) валюталық және (б) пайыздық құралдар бойынша ашық ұстанымдармен байланысты нарық тәуекеліне тап болып отырады, олар нарықтағы жалпы және арнайы өзгерістер тәуекелімен тығыз байланысты.

Валюталық тәуекел. Топтың кейбір қарыздары (20-ескертпе) және негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешегі (21-ескертпе) шетелдік валютада (АҚШ доллары мен еуро) көрсетілген, сондықтан Топ валюталық тәуекелге ұшырауы мүмкін. Қазақстан нарығында туынды қаржылық құралдарды таңдау шектеулі және бұндай құралдар қымбат болғандықтан, басшылық Топтың валюталық тәуекелін хеджирлемеу туралы шешім қабылдады, себебі мұндай құралдардың табыстары сәйкес шығындарды жаппайды. Бұған қарамастан Топ болашақта және қажет болған кезде хеджирлеу құрылымын енгізу үшін қаржылық нарықтағы өзгерістерді одан әрі бақылауды жалғастыруда.

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төмендегі кестеде валюталық тәуекелге ұшыратуы мүмкін шетелдік валюталарда белгіленген жалпы сомалар көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Барлығы
<i>2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша</i>				
Активтер	2,361,220	4,193,606	6	6,554,832
Міндеттемелер	(5,786,731)	(3,760,897)	(214)	(9,547,842)
Таза жайғасым	(3,425,511)	432,709	(208)	(2,993,010)
<i>2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша</i>				
Активтер	8,469,942	7,121,553	13	15,591,508
Міндеттемелер	(65,831,215)	(2,847,605)	-	(68,678,820)
Таза жайғасым	(57,361,273)	4,273,948	13	(53,087,312)

Төменде кестеде Топ ұйымдарының қызметтік валютасы үшін есепті кезең аяғында қолданылатын айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістері нәтижесінде болуы мүмкін қаржылық нәтиже мен өзіндік капиталдың өзгерістері келтірілген, бұл ретте барлық ауыспалы сипаттамалар өзгеріссіз қалады.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2019 ж. Пайдаға немесе залалға және капиталға әсері	31 желтоқсан 2018 ж. Пайдаға немесе залалға және капиталға әсері
АҚШ долларының [12]% бекуі (2018 ж.: [10]% бекуі)	(328,849)	(4,588,902)
АҚШ долларының [9]% әлсіреуі (2018 ж.: [10]% әлсіреуі)	246,637	4,588,902
Еуроның [12]% бекуі (2018 ж.: [13,5]% бекуі)	41,540	341,916
Еуроның [9]% әлсіреуі (2018 ж.: [9,5]% әлсіреуі)	(31,155)	(512,874)
Ресей рубльдың [12]% бекуі (2018 ж.: [19]% бекуі)	(171,633)	2
Ресей рубльдың [12]% әлсіреуі (2018 ж.: [19]% әлсіреуі)	445,820	(2)

Пайыздық тәуекел. Пайыздық мөлшерлемені өзгерту тәуекелі ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді несиелердан туындайды.

Топ ауыспалы пайыздық мөлшерлемесі бар несиелерға қатысты Лондон және All-in-Cost қор биржасындағы (Қазақстан Республикасындағы инфляцияның деңгейін және банктің басқа шығындарын ескеретін банктің жиынтық шығыстары) LIBOR квоталарының нарықтық тәуекеліне ұшырауы мүмкін. LIBOR мен All-in-Cost -тің ұлғаюы Топтың ақшалай қаржысының қозғалысына кері әсер етуі мүмкін. Топ LIBOR өзгерістеріне мұқият мониторинг жасауда. Топ ауыспалы мөлшерлемелердің өзгерістеріне егжей-тегжейлі мониторинг жүргізеді. Топтың пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруімен байланысты тәуекелдерді талдау және жеңілдету бойынша ресми келісімдері жоқ.

Егер 2019 жылғы 31 желтоқсанда пайыздық мөлшерлемелер 20 базистік пунктке жоғары болса және барлық басқа ауыспалы сипаттамалар өзгеріссіз қалар еді, ауыспалы пайыздық мөлшерлеме міндеттемелері бойынша аса жоғары пайыздық шығыстар нәтижесінде жылдық пайда 387,190 мың теңгеге көп/аз болушы еді (31 желтоқсан 2018 ж.: 634,465 мың теңге).

32 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Капиталды басқару

Топтың капиталды басқарудағы міндеттері акционерлер үшін пайданы және басқа мүдделі тараптар үшін табыстарды қамтамасыз ету үшін қызметтің үздіксіздігі қағидаттарына сәйкес Топтың өз қызметін жалғастыру қабілетін қамтамасыз ету болып табылады. Топ капитал құрылымын ұстап немесе түзету үшін акционерлерге төленетін дивиденділер сомасын өзгерте алады, сондай-ақ акционерлерге капиталды қайтара алады немесе қарыз ақшаны азайту үшін активтерді сата алады. Топ саланың басқа да компаниялары сияқты Топ өзінің және несиелік капиталының арақатынасы негізінде капитал мониторингін жүргізеді. Бұндай арақатынас капиталдың жалпы сомасына бөлінген таза қарыз ақша ретінде анықталады. Таза қарыз ақша қарыздардың жалпы сомасы ретінде анықталады, (оған қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген «қысқа мерзімді қарыздар» мен «ұзақ мерзімді қарыздар» да жатады). Капиталдың жалпы сомасы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген «Барлық капитал» ретінде анықталады, оған таза қарыз ақша да кіреді. Басшылық қарыз қаражаты мен өз капиталының ара қатысын Топ тәуелділігінің деңгейі үшін 50% тең мөлшерде қолайлы деп қарастырады.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ескер.	31 желтоқсан 2019 ж.	31 желтоқсан 2018 ж.
Барлық қарыздар	18	269,939,683	310,362,769
<i>Алып тастағанда:</i>			
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	15	(12,007,037)	(13,624,165)
Таза қарыздық қаражат		257,932,646	296,738,604
Барлық меншікті капитал		485,016,370	480,011,945
Барлық капитал		742,949,016	776,750,549
Қарыздық және меншікті капиталдың арақатынасы		35%	38%

33 Әділ құн туралы ақпаратты ашу

Әділ құнды бағалау

Әділ құнды бағалау нәтижелері әділ құнның иерархия деңгейлері бойынша былайша талданып, бөлінеді: (i) 1-деңгейге сәйкес активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы нарықтық баға белгілеу бойынша бағалар (түзетілмейтін) жатады, (ii) 2-деңгейге – актив немесе міндеттемелер үшін тікелей (яғни, мысалы, баға) немесе жанама (яғни, мысалы, бағаның туындысы) бақыланатын болып табылатын барлық пайдаланылатын маңызды бастапқы деректері бар бағалау модельдерінің көмегімен алынғандар және (iii) 3-деңгейдің бағалары бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген (яғни, бақыланбайтын бастапқы деректерге негізделген) бағалар болып табылады. Қаржылық құралдарды әділ құн иерархиясындағы белгілі бір санатқа жатқызған кезде басшылық пайымдауды қолданады. Егер әділ құнды бағалауда айтарлықтай түзетуді талап ететін бақыланатын деректер пайдаланылса, онда ол 3-деңгейге жатады. Пайдаланылатын деректердің маңыздылығы әділ құнның барлық жиынтық бағасы үшін бағаланады. Төменде әділ баға бойынша бағаланбайтын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік бағасы мен әділ баға иерархиясы деңгейлері бойынша әділ бағаның талдауы келтіріледі:

33 Әділ құн туралы ақпаратты ашу

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2019 ж.				31 желтоқсан 2018 ж.			
	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Төңгерімдік құны	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Төңгерімдік құны
АКТИВТЕР								
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	-	12,007,037	-	12,007,037	-	13,624,165	-	13,624,165
Пайдаланылуы, шектелген ақшалай қаражат	-	372,807	-	372,807	-	13,529,949	-	13,529,949
Тіркелген мерзімі бар депозиттер	-	2,289,339	-	2,289,339	-	2,255,927	-	2,255,927
Қаржылық дебиторлық берешек	-	28,530,528	-	28,530,528	-	23,368,335	-	23,368,335
Өзге де қаржылық дебиторлық берешек	-	10,765,295	-	10,765,295	-	73,015,816	-	73,459,585
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек	-	532,490	-	722,234	-	9,255,653	-	9,709,486
Алынатын дивидендтер	-	-	405	405	-	-	421	421
Қарыздар	-	-	-	-	-	-	104,228	104,228
Облигациялар	1,143,649	-	860,517	2,097,775	1,136,872	-	1,311,150	2,510,448
Барлық қаржылық активтер	1,143,649	54,497,496	860,922	56,785,420	1,136,872	135,049,845	1,415,799	138,562,544
Міндеттемелер								
Қарыздар	-	244,714,885	-	269,939,683	-	334,848,802	-	310,362,769
Қаржылық кредиторлық берешек	-	31,978,264	-	31,978,264	-	91,147,706	-	91,147,706
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек	-	-	1,216,356	1,216,356	-	-	2,805,502	2,805,502
Барлық қаржылық міндеттемелер	-	276,693,149	1,216,356	303,134,303	-	425,996,508	2,805,502	404,315,977

Амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін қаржылық активтер

Пайыздық мөлшерлемесі құбылмалы құралдардың әділ құны олардың баланстық құнына тең. Пайыздық мөлшерлемесі тіркелген құралдардың бағаланатын әділ құны осы секілді кредиттік тәуекел мен осы секілді өтеу мерзімін болжайтын жаңа құралдарға арналған қолданыстағы пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы күтілетін болашақ ақша ағындарының сомаларын дисконттау моделіне негізделеді. Қолданылатын дисконттау мөлшерлемелері контрагент тарапынан болатын кредиттік тәуекелге байланысты.

Амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін міндеттемелер

Облигациялардың әділ құны нарықтық баға белгілеулерге негізделеді. Пайыздық мөлшерлемесі құбылмалы несиелердің әділ құны шамамен баланстық құнға тең. Пайыздық мөлшерлемесі тіркелген және өтеу мерзімі белгіленген құралдардың есептік әділ құны осы сияқты кредиттік тәуекел мен осы секілді өтеу мерзімімен жаңа құралдарға арналған күтілетін дисконтталған ақша ағынына негізделеді.

Инвестициялық мүліктің әділ құны

Инвестициялық мүлік Бұқтырма СЭС нысанын жалға алу шартын білдіреді, бұл нысанның бағасы болашақтағы жалдау ақысы негізінде анықталды. Инвестициялық мүліктің әділ құны 7,060,789 мың теңгеге тең (2018: 9,080,197 мың теңге).

34 Есептік кезеңнен кейінгі оқиғалар

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 21 ақпанды қоса алғандағы кезең үшін «Жинақ банкі» АҚ ЕБ-дегі 2016 жылғы 16 маусымдағы №16-14285-01-КЖ кредиттік желі бойынша Компания жалпы сомасы 2,100,000 мың теңгеге транш алды.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 21 ақпанды қоса алғандағы кезең үшін «Жинақ банкі» АҚ ЕБ-дегі 2016 жылғы 16 маусымдағы №16-14285-01-КЖ кредиттік желі бойынша Компания 5,932,667 мың теңгені, оның ішінде 5,900,000 мың теңге мөлшерінде негізгі қарызды мерзімінен бұрын өтеді, сыйақы - 32,666 мың теңге.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 21 ақпанды қоса алғандағы кезең үшін «Қазақстан Халық Банкі» АҚ -дағы 2017 жылғы 09 тамыздағы №KS 01-17-19 кредиттік желі бойынша Компания жалпы сомасы 2,000,000 мың теңгеге транш алды.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 21 ақпанды қоса алғандағы кезең үшін «Қазақстан Халық Банкі» АҚ -дағы 2017 жылғы 09 тамыздағы №KS 01-17-19 кредиттік желі бойынша Компания 1,937,738 мың теңгені, оның ішінде 1,900,000 мың теңге мөлшерінде негізгі қарызды мерзімінен бұрын өтеді, сыйақы - 37,738 мың теңге.

2020 жылы 27 қаңтарда ЕҚДБ-мен 2016 жылғы 9 желтоқсандағы №48308 кредиттік келісімнің 2-траншы бойынша Компания жалпы сомасы 1,938,305 мың теңгені, оның ішінде 1,521,118 мың теңге негізгі қарызды жоспарға сәйкес өтеді, сыйақы - 417,188 мың теңге.

2020 жылғы 28 қаңтарда Компания АДБ-мен 2018 жылғы 8 қарашадағы Кредиттік желі шарты бойынша сыйақыны жоспарға сәйкес өтеді, оның ішінде А Траншы бойынша - 528,008 мың теңге, В Траншы бойынша - 503,135 мың теңге, С Траншы бойынша - 542,457 мың теңге.

2020 жылғы 8 қаңтарда «ЕГРЭС-1» ЖШС «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның кредиттік қаражатын 1,500,000 мың теңге сомаға игерді.

2020 жылы 24 қаңтарда «ЕГРЭС-1» ЖШС «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның кредиттік қаражатын 1,000,000 мың теңге сомаға игерді.

2020 жылғы ақпан бойында «ЕГРЭС-1» ЖШС «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның жалпы сомасы 3,000,000 мың теңге негізгі қарызын мерзімінен бұрын өтеді.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 21 ақпанды қоса алғандағы кезеңде «Мойнақ СЭС» АҚ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ алдындағы негізгі қарызы мен сыйақыны 1,200,000 мың теңге сомаға жоспарға сәйкес өтеді.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 21 ақпанды қоса алғандағы кезеңде «АлЭС» АҚ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен жасасқан 2014 жылғы 26 қарашадағы № KS 02-14-39 Кредиттік желіні ұсыну туралы келісім бойынша жаңартылатын кредиттік шектелімдер аясында топшілік қарыздарды төлеу және отын сатып алу үшін 5,730,200 мың теңге сомаға қарыз қаражатын тартты. Сонымен қатар осы кезеңде «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-дағы жаңартылатын және жаңартылмайтын кредиттік шектелімдер бойынша жалпы сомасы 1,714,000 мың теңге қарыз мерзімінен бұрын өтелді.

2020 жылғы 4 ақпанда «АЖК» АҚ «Кристалл – ММС» мердігердің қызметіне төлеу үшін «Жүктеменің бір бөлігін жұмыс істеп тұрған ҚС-5А, ҚС-17А и ҚС-132А-дан жаңадан салынған ҚС110/10 "Отырарға» ауыстыру4 шектелімінің аясында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-дан 1,243,400 мың теңге сомаға қарыз тартты.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 21 ақпанды қоса алғандағы кезеңде «АЭС» ЖШС өнім берушілердің алдындағы кредиттік берешегін төлеу үшін 1,300,000 мың теңге сомада қарыз қаражаты тартылды.

35 2019 жылдың 1 қаңтарына дейін аяқталатын кезеңдерге қолданылатын есеп саясаты

Төменде есептік саясаттың 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған салыстырмалы кезеңге қолданылатын және ҚХЕС (IFRS) 16-ға сәйкес өзгерістер енгізілген ережелері берілді.

Операциялық жалдау. Топ активті иеленумен байланысты барлық дерлік тәуекелдер мен пайданы жалға берушіден Топқа беруді көздейтін жалға алу шартының жалға алушысы болып табылатын жағдайларда жалға алу төлемінің жалпы сомасы бүкіл жалға алу мерзімі ішінде желілік әдіспен бір жыл ішіндегі пайдадан немесе залалдан байқалады. Жалдау мерзімі – жалға алушы активті жалға алу туралы шарт жасасқан, сондай-ақ жалға алу басталған күні жалға алушының мұндай құқықты іске асыратынына барынша сенімді болған жағдайда жалға алушы активті жалға алу мерзімін қосымша төлеу арқылы немесе төлемей де активті жалдау мерзімін ұзартуға құқылы, мерзімінен бұрын тоқтатуға жатпайтын кезең.

36 Акцияға тиесілі пайда/(шығын)

Акциялардың базалық пайдасы/(шығыны) Топ акционерінің үлесіндегі ағымдағы жыл ішінде айналымда болған жай акциялардың орташа шамадағы санына сәйкес пайдасы немесе шығыны ретінде есептеледі. Топтың табысы көбейтілетін әлеуетті жай акциялары жоқ, сондықтан да акцияларға шаққандағы көбейтілетін пайда акциялардың базалық пайдасымен бірдей.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелді*)
Жыл ішінде топ иелеріне тиесілі түскен пайда (қазақстандық мың теңгемен)	6,834,875	3,240,671
Айналымдағы жай акциялардың орташа шамадағы саны	5,601,687	5,601,687
Топ иелеріне тиесілі, акциялардың базалық және көбейтілген пайдасы (теңгеге дейін дөңгелектегенде)	1,220	578

Бір акцияның теңгерімдік құны

«Қазақстан қор биржасы» АҚ (бқдан әрі – ҚҚБ) Биржалық кеңесінің 2010 жылғы 4 қазандағы шешімімен сәйкес, қаржылық есептілік ҚҚБ бекіткен қағидаларға сәйкес есептелген есепті күнгі бір акцияның (жай және артықшылықты) баланстық құны туралы деректерден тұруы тиіс. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, осы қаржылық есептілік негізінде Компания басшылығы есептеген бұл көрсеткіш 85.873 теңгені (2018 жылғы 31 желтоқсан: 84.839 теңгені) құрады. Төменде бір акцияның баланстық құнын есептеу кестесі берілді:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелді)
Барлық активтер	889,217,254	989,757,053
Алып тастағанда: материалдық емес активтер	(3,691,945)	(4,767,633)
Алып тастағанда: барлық міндеттемелер	(404,200,884)	(509,745,108)
Жай акцияларға арналған таза активтер	481,324,425	475,244,312
31 желтоқсандағы жағдай бойынша жай акциялар саны	5,601,687	5,601,687
Бір акцияның теңгерімдік құны, теңге	85.925	84.839